

§ 1 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade

att *Ludvig Aspling* (SD) av sagt sig uppdragen som ledamot i utrikesutskottet och som suppleant i arbetsmarknadsutskottet,

att *Mats Nordberg* (SD) av sagt sig uppdragen som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet och som suppleant i utrikesutskottet,

att *Ebba Hermansson* (SD) av sagt sig uppdraget som ledamot i arbetsmarknadsutskottet,

att *Alexander Christiansson* (SD) av sagt sig uppdraget som ledamot i arbetsmarknadsutskottet,

att *Anne Oskarsson* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i skatteutskottet,

att *Staffan Eklöf* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet,

att *Ann-Christine From Utterstedt* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i arbetsmarknadsutskottet och

att *Charlotte Quensel* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp anmält *Anne Oskarsson* som ledamot i skatteutskottet, *Mats Nordberg* som ledamot i utrikesutskottet, *Staffan Eklöf* som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet, *Ludvig Aspling* och *Ann-Christine From Utterstedt* som ledamöter i arbetsmarknadsutskottet, *Charlotte Quensel* som ledamot i EU-nämnden och *Johnny Skalin* som suppleant i skatteutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i skatteutskottet

Anne Oskarsson (SD)

ledamot i utrikesutskottet

Mats Nordberg (SD)

ledamot i miljö- och jordbruksutskottet
Staffan Eklöf (SD)

ledamöter i arbetsmarknadsutskottet
Ludvig Aspling (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)

ledamot i EU-nämnden
Charlotte Quensel (SD)

suppleant i skatteutskottet
Johnny Skalin (SD)

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:289

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:289 Kustbevakningens befogenheter
av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 28 januari 2021.

Stockholm den 13 januari 2021

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM65 Ny EU-förordning om batterier COM(2020) 798 till miljö- och jordbruksutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 5 Svar på interpellationerna 2020/21:254, 257 och 258 om åtgärder för rättvist fördelade utsläpp

Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Elin Segerlind har frågat mig om jag avser att ta nya initiativ för att skapa samhällslösningar som ger förutsättningar för männi-

skor till låga och rättvist fördelade utsläpp och om jag avser att ta initiativ till åtgärder, och i så fall vilka, som minskar den ekonomiska ojämlikheten och den omfördelning av resurserna som vi i dag ser spår på klimatkrisen ytterligare.

Tony Haddou har frågat mig om jag avser att ta nya initiativ, och i så fall vilka, för att i större utsträckning få till en ekonomisk omfördelning och minska utsläppen och om jag kommer att ta hänsyn till att utsläppen från konsumtionen är ojämnt fördelade och finna rättvisa lösningar för att minska de rikas stora utsläpp.

Jens Holm har frågat mig om jag avser att ge Miljömålsberedningen ett tilläggsuppdrag om att ta hänsyn till att utsläppen från konsumtionen är ojämnt fördelade och att finna rättvisa lösningar för att komma till rätta med de rikas oproportionerligt stora utsläpp.

Eftersom frågorna rör samma område väljer jag att besvara dem samlat.

Fru talman! Svenscars konsumtion leder till omfattande utsläpp både i Sverige och i andra länder. Enligt Statistiska centralbyråns och Naturvårdsverkets statistik orsakar den samlade konsumtionen från hushåll, offentlig sektor och byggande ungefär åtta ton växthusgasutsläpp per person och år. Om vi ska hålla uppvärmningen under 1,5 grader behöver vi på global nivå senast 2050 komma ned under ett ton per person och år. Regeringen delar därför ledamöternas syn att vi kraftigt behöver minska de utsläpp som uppstår till följd av konsumtion i Sverige och att de som släpper ut mest också behöver stå för de största utsläppsminskningarna.

Regeringen har gett Miljömålsberedningen i uppdrag att föreslå en samlad strategi för att minska klimatpåverkan från konsumtion. I uppdraget ingår att bereda mål för konsumtionsutsläppen och att föreslå styrmedel och åtgärder. I den rapport från Oxfam och Stockholm Environment Institute som interpellanterna nämner understryks att det är höginkomsttagarna som står för den stora delen av konsumtionsutsläppen. I Miljömålsberedningens tilläggsdirektiv kring konsumtionsbaserade utsläpp är det specificerat att beredningen ska ta hänsyn till skillnader i klimatpåverkan från olika typer av konsumtion och fördelningspolitiska konsekvenser. Därför förutsätter jag att den problemställning som rapporten lyfter kommer att vara viktig i beredningens arbete.

För regeringen är det självklart att en ambitiös klimatpolitik går hand i hand med social trygghet, jämställdhet och rättvisa. Den samlade politiken ska bidra till att minska utsläppen. Och den samlade politiken ska utjämna de växande ekonomiska klyftorna.

Den ekonomiska jämlikheten behöver öka. Regeringen avser att genomföra en omfattande skattereform som bland annat ska öka sysselsättningen och antalet arbetade timmar med sänkt skatt på jobb och företagande, bidra till att klimat- och miljömål nås samt utjämna dagens växande ekonomiska klyftor.

Regeringen avser att fortsätta bedriva en inkluderande klimatpolitik som tar hänsyn till de olika förutsättningar som finns inom olika inkomstgrupper och som bygger på legitimitet, tillit, rättvisa och acceptans.

Prot. 2020/21:65
15 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 2 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Utgångspunkten för den här debatten är den rapport som Oxfam gjort tillsammans med Stockholm Environment Institute och som visar på den ojämlika fördelningen av klimatutrymmet i Sverige. I sin rapport konstaterar de att den halva av befolkningen som har lägst inkomster släpper ut 4 ton koldioxid per person och år och den rikaste delen 43 ton. Det är ju en enorm skillnad.

Det går för all del inte att vara emot ministrarnas svar på frågan om vad regeringen tänker göra åt saken. Självklart är det bra att regeringen vill ha en ambitiös klimatpolitik som går hand i hand med social trygghet, jämställdhet och rättvisa. Problemet är helt enkelt att det inte är det vi ser i praktiken.

I Sverige ökar ojämlikheten. De rika drar ifrån, medan andelen fattiga och låginkomsttagare blir större. Otryggheten blir mer påtaglig. Arbetsmarknaden med otrygga anställningar är en viktig del i detta men även samhällsservice som vård, skola och omsorg, där tillgången ser olika ut beroende på var man bor och vem man är.

Sverige är inte ett land som bygger på en vilja att skapa en rättvis fördelning av någonting alls, och det är egentligen inte så underligt. Under flera decennier, ja, under hela min livstid, har den okontrollerade kapitalismen fått härja fritt. Det har slagit sönder vårt samhälle både socialt och ekologiskt.

I stället för att välja en annan väg fortsätter vi med ytterligare skattesänkningar för dem som inte behöver det och med företag som får köpa upp och göra vinst på vår gemensamma välfärd, samtidigt som personalen som sliter för att hålla den igång ska vara lika lätt att säga upp som en tidningsprenumeration.

Detta hänger ihop. Varför har vi ett trasigt klimat? Jo, det beror bland annat på just den kortsiktiga lyxkonsumtionen och den obscena ansamlingen av resurser hos några få framför de långsiktiga behoven hos ett flertal.

Vi kan inte rädda klimatet och vår levnadsmiljö genom att fortsätta på inslagen linje. Vi måste byta väg.

I stort sett hela Europa ligger över gränsen för utsläpp per capita för att klara att nå 1,5-gradersmålet. Det gäller även Sverige, där samtliga inkomstgrupper ligger över gränsen. Det betyder att vi som nation behöver minska våra utsläpp men inte att vi alla behöver göra det lika mycket. Ansvaret faller olika tungt.

Tillgången på pengar och påverkan på klimatet är i dag intimt sammanlänkande. Vi löser inte klimatkrisen genom att sänka ned fler i fattigdom. Vi ser redan nu att när andelen fattiga ökar tar den rika delen bara en ännu större del av kakan. En liten del tar en stor andel, inte bara av det ekonomiska utrymmet utan också av klimatutrymmet. Det är ohållbart och orättvist.

Det vi behöver är en omfördelning av resurser tillsammans med klimatsmarta samhällslösningar som ger människor tillgång till ett liv med låga utsläpp.

En omställning på riktigt som verkligen får ned utsläppen kommer inte att vara enkel, och för vissa kommer det att innebära en stor livsstilsomställning. Är regeringen modig nog att genomföra verkliga åtgärder

som kan vända utvecklingen, eller kommer regeringen att ställa de rikas inbillade rätt framför vår gemensamma möjlighet att överleva?

Prot. 2020/21:65
15 januari

Anf. 3 JENS HOLM (V):

Fru talman! Precis som min kollega Elin Segerlind tog upp baseras våra interpellationer på den viktiga rapport som har tagits fram av Oxfam och Stockholm Environment Institute. Den pekar på stora skillnader i påverkan på klimatet mellan människor med mycket pengar och människor med en mindre plånbok.

Tidigare har vi diskuterat orättvisor och utsläpp mycket utifrån ett nord-syd-perspektiv, alltså globalt i världen, där vi vet att den industrialiserade världen har tagit upp ett alltför stort utsläppsutrymme på den fattiga världens bekostnad. Nu ser vi att liknande orättvisa finns även inom EU-länderna och inom vårt eget land.

Precis som Elin Segerlind tog upp släpper den rikaste procenten i Sverige ut så mycket som 43 ton per år medan den fattigaste tiondelen släpper ut ungefär 4 ton per år.

Enligt rapporten har de flesta svenskar sedan 1990 varit relativt duktiga på att minska sina utsläpp. Men den rikaste minoriteten har inte minskat sina utsläpp, utan många har faktiskt ökat sina utsläpp. Det är helt ohållbart.

I min interpellation tog jag upp dessa frågor. Jag undrar bland annat om ministern är beredd att ge Miljömålsberedningen ett tilläggsuppdrag. Beredningen ska komma med förslag på åtgärder för att minska konsumtionens utsläpp av växthusgaser. Med ett tilläggsuppdrag skulle vi också kunna få in ojämlikheten gällande utsläpp.

Ministern säger att detta redan är omhändertaget i Miljömålsberedningens tilläggsuppdrag och att beredningen ska titta på just fördelningspolitiska konsekvenser. Men fördelningspolitiken och ojämlikheten vad gäller utsläpp av växthusgaser får inte mycket plats i tilläggsuppdraget. Det nämns mest i förbifarten vid två tillfällen. I samma veva nämns dessutom vikten av att stärka Sveriges näringsliv, export och konkurrenskraft.

Det är inte detta jag är ute efter, utan jag menar att Miljömålsberedningen ska få ett tydligt uppdrag som tar avstamp i rapporter som Oxfams och SEI:s som pekar på just ojämlikhet i utsläpp av växthusgaser.

Därför tycker jag att ministern får göra om och göra rätt.

Det är viktigt med jämlikhet på alla områden, även inom klimatpolitiken – inte bara för att vi vill att de som släpper ut mest också ska ta störst ansvar utan för att jämlikhet är effektivast. Vet jag att grannen måste göra uppoffringar i sin vardag för att minska sina utsläpp kommer även jag att göra det. Har vi ett samhälle som hänger ihop och där alla tar ett gemensamt ansvar kommer utsläppen att minska mycket mer än de hittills har gjort. Därför är jämlikhet viktigt.

Anf. 4 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Samtidigt som coronakrisen pågår har världen och Sverige under lång tid befunnit sig i en klimatkris. Jag tror att vi är överens med statsrådet om att om vi inte minskar våra utsläpp kan stora delar av världen bli obeboelig och konsekvenserna, som vi redan ser mycket av i dag, bli minst sagt förödande.

Svar på
interpellationer

Det är också bra att statsrådet delar vår syn på att vi kraftigt behöver minska de utsläpp som uppstår till följd av konsumtion i Sverige och att de som släpper ut mest också behöver stå för dom största utsläppsminskningarna.

Däremot är jag tveksam till om vi är överens om hur vi använder våra gemensamma resurser för att ställa om. Det är en helt avgörande fråga för vilket samhälle vi vill ha och vilken framtid vi går till mötes.

I 30 år har vi haft skattesänkningar i Sverige som har gynnat de rikaste. Det är ungefär lika länge som klimathotet på allvar har varit känt. Utsläppen har fortsatt att växa, och de som har mest pengar bidrar mest till denna utveckling – alltså ju mer pengar, desto större utsläpp.

Det handlar om den målgrupp som fått skattesänkningar i tre decennier, de rikaste. Det är framför allt där pengar och kapital koncentrerats över tid. Det är också den målgrupp som drar ifrån med en livsstil där man frångår sig allt ansvar för klimatförändringarna.

Är det verkligen så vi ska använda resurserna i samhället? Går det verkligen ihop med Miljömålsberedningens arbete, som du ändå i ditt svar menar är ett viktigt arbete framåt?

Det är ingen slump att klimatet och den ekonomiska ojämlikheten gått utför samtidigt, för det handlar om politiska beslut. I stället för att ta större ansvar har regeringen mitt under en global pandemi fortsatt med ännu fler skattesänkningar.

Vi menar att omställningen måste ha ett tydligt rättviseperspektiv. Det kan inte vara bara klimatpolitikens ansvar, utan det behövs även en progressiv omläggning av den ekonomiska politiken. Det är grunden och kärnan för att uppnå klimaträttvisa och besvara vår tids ödesfråga. Vi måste satsa på såväl omställning som minskade klyftor och stärkt välfärd.

Den övergripande uppgiften måste vara att föra en politik som utjämnar de ekonomiska klyftorna. För att uppnå det måste skattesänkningar för de rika ställas åt sidan så att en större del av våra resurser går till gemensamma investeringar i stället för att gynna höginkomsttagarnas lyxkonsumtion.

Vi ser en ojämlikhet som växer och riskerar att bita sig fast i Sverige. Statsrådet nämner i sitt svar att regeringen vill utjämna dagens växande ekonomiska klyftor. På vilket sätt då? Hittills har ni ju ökat de ekonomiska klyftorna.

Min fråga gällde vilka nya initiativ ni är beredda att vidta, men här finns ingenting konkret i svaret. Anledningen till frågan är att ökade klyftor gör det svårare att angripa klimatkrisen. Det går ju inte att angripa klimatkrisen om vi inte angriper ojämlikheten. Omställningen måste ske rättvist.

Vår uppmaning till miljö- och klimatministern är att göra omställningen rättvis. Det är därför vi har begärt denna debatt med ministern.

Vi vet att svenskarna lever ohållbart och att allas utsläpp måste ned, men ojämlikheten i utsläppen är enorm mellan inkomstgrupperna. Då kan man inte sänka skatterna för de rikaste med syftet att de ska konsumera mer eller följa en helt ohållbar tillväxtmodell samtidigt som man säger sig möta ett klimathot.

Klimatomställningen är ett gemensamt projekt, och då måste vi satsa på det gemensamma, på det som omfördelar och på det som krävs för en grön omställning. Då kan vi heller inte ha de rikaste 10 procentens livsstil.

De bidrar ju knappt till utsläppsminskningarna över huvud taget, utan tvärtom är det faktiskt de som måste börja betala för detta.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 5 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag tänkte börja med det globala perspektivet. Oxfam har släppt flera bra rapporter den senaste tiden där de bland annat tittar på det nationella svenska perspektivet och på det globala. Det var det globala perspektivet som gjorde att jag gav mig in i politiken för en massa år sedan, när jag insåg att klimatet är vår globalt viktigaste rättvisefråga – vår kanske viktigaste klassfråga ur ett globalt perspektiv.

Det råder inte något tvivel om vem som är ansvarig för klimatförändringarna och vem som har bidragit till de enorma utsläpp som har skett de senaste 150 åren: Det är de rika länderna, de så kallad industrialiserade länderna. Dessutom är det de fattigaste länderna som drabbas hårdast: Det är en barnfamilj i Bangladesh som tvingas fly från floddeltat därför att havsnivån höjs. Det är en bonde i Angola som inte längre kan odla marken därför att den har blivit så torr. Det är de små önationerna som nu försvinner helt och hållet. Det är de som bor i Bolivia och inte längre har rent dricksvatten på grund av att glaciärerna har smält.

Detta är konsekvenserna av klimatförändringarna. De slår ojämlikt och orättvist, och det är de som inte har bidragit till problemen som drabbas absolut hårdast. Detta sätter fokus på att det är de rika som har ett särskilt ansvar. Det innebär att det är vi i den rika delen av världen som måste minska våra utsläpp absolut snabbast, och vi måste göra det snabbare än vad vi gör i dag. Det innebär till exempel att vi måste minska resandet med törstiga suvar. Det innebär att vi måste minska flygandet. Som en parentes: Då kan man inte göra som Vänsterpartiet gjorde nyligen och rösta ned att göra det dyrare att flyga från Malmö kommun, till exempel.

Slutligen, vilket jag tycker är väldigt viktigt, innebär det att vi har ett ansvar för finansieringen av omställningen och klimatanpassningen i den fattiga delen av världen. Här har vi frågan om klimatfinansiering, det internationella samarbetet och biståndet. Jag tänkte passa på att fråga statsrådet, nu när hon ändå är här, hur regeringen jobbar med dessa frågor. Sverige har länge varit föregångaren i det internationella klimatsamarbetet, vad gäller att förhandla fram ambitiösa avtal men också det egna utvecklingssamarbetet med klimatfinansiering, bistånd som går till restaurering av ekosystem, bevarande av den lokala kulturen och naturen samt arbete mot landgrabbing och liknande.

Jag vill fråga statsrådet: Vad gör regeringen på detta område just utifrån det globala perspektivet för att minska ojämlikheten och samtidigt få ned koldioxidutsläppen?

Anf. 6 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, samtliga interpellanter, för frågorna!

Vi kan börja med att konstatera att det är viktigt att vi åtgärdar de växande ekonomiska klyftorna mellan rika länder och fattiga länder – tyvärr har vi det senaste året fått se en ökning av antalet fattiga i världen bland annat på grund av coronapandemin – men också inom länder. Detta är viktigt av en rad anledningar. Ökade klyftor leder till kriminalitet, ökad ojämlikhet och våld. Det är inte en hållbar utveckling, helt enkelt. Extremismen

växer i de fattigaste länderna därför att man ser denna orättvisa. Det finns alltså många anledningar att minska de ekonomiska klyftorna.

Sedan har vi klimatkrisen – den är här och nu. Här behöver vi agera väldigt tydligt, konkret och exakt för att ha exakt de instrument som får bort utsläppen här och nu.

Om vi kunde lösa dessa båda frågor och slå två flugor i en smäll skulle ingen vara gladare än jag. Men tyvärr ser vi, om vi tittar på rapporten från Oxfam och SEI, att det inte är så enkelt att vi skulle klara Sveriges klimatmål om de rikaste 10 procenten i Sverige minskar sina konsumtionsbaserade utsläpp med 95 procent – långt därifrån: Vi skulle bara minska de konsumtionsbaserade utsläppen med 20 procent. Av de konsumtionsbaserade utsläppen är 40 procent offentlig konsumtion – sjukhus, skolor och investeringar. Det är inte något som man kommer åt med individuella val och individuell konsumtion, utan vi måste ställa om hela samhället och göra det nu.

Jag är väldigt glad över det budgetsamarbete som regeringen hade med Vänsterpartiet under den förra mandatperioden. Vi har lagt fram fyra budgetar och åtta ändringsbudgetar tillsammans. Vi har gjort väldigt mycket för att försöka minska orättvisor och ojämlikhet. Vi har också samarbetat bra, tycker jag, kring många av de klimatrelaterade förslag som regeringen har lagt fram. Men om man tittar på exakt vad som är den stora orättvisan i förbrukandet av resurser i Sverige ser man att det kokar ned mycket till transporter – till stora suvar och till väldigt mycket flygresande. Här stred Miljöpartiet hårt under den förra mandatperioden för att få igenom en flygskatt. Jag kan tyvärr inte säga att Vänsterpartiet stred vid vår sida då, utan man var inriktad på inkomstfördelning. Men det är flyget vi måste komma åt här och nu.

Vi har lagt fram 130 åtgärder i klimathandlingsplanen där vi går igenom hela samhället, område för område, när det gäller hur vi ska få ned utsläppen från industrin, transporterna och den privata konsumtionen. Sverige är såvitt jag vet det enda land som har ett uppdrag på gång för konsumtionsbaserade utsläppsmål. Detta är oerhört viktigt och något som vi kommer att jobba vidare med.

Vi har också höjt skatten på utsläppande bilar genom bonus–malus, och vi har en klimathandlingsplan. När det gäller det som Lorentz Tovatt frågade om är vi ett av de länder i världen som är ledande vad gäller klimatbistånd för att hjälpa fattiga länder så att de inte upprepar våra misstag utan kan göra tekniksprång och satsa på förnybar energi från början.

Anf. 7 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Som konstaterats av tidigare ledamöter här står den rikaste delen av befolkningen för den största andelen utsläpp, men det stannar inte vid det utan går vidare till att de också ökar sina utsläpp. Hur det nu än är med helheten kommer vi inte åt problemet om vi inte samtidigt börjar vidta åtgärder där de kan ha störst effekt.

Som Jens Holm var inne på förut minskar den fattigaste delen samtidigt sina utsläpp. Hur jordens resurser har använts historiskt och hur utsläppen har varit med och byggt upp lagren av koldioxid i atmosfären är extremt ojämnt fördelat. Där står några länder för den absoluta majoriteten av, för att inte säga hela, det utsläppsöverskott som finns. Sedan 2015 är till exem-

pel USA ansvarigt för 40 procent av det globala överskottet och EU för 29. G8-länderna står för 85 procent och övriga länder alltså bara 15.

Enligt en vetenskaplig artikel som syftar till att ta fram en metod för att utläsa nationers ansvar för klimatförändringarna har en majoritet av länderna i världen, faktiskt hela 108 av 197, inte en klimatskuld utan i stället en klimatkredit hos de övriga länderna. Så här skevt är ansvaret för utsläppen och ansamlingen av koldioxid i atmosfären.

När denna korta tid i historien kommer att återberättas kommer det inte att vara en framgångssaga. I stället kommer man att berätta om en tid då det var en bra idé att samla mark hos några få företag och plantera monokulturer, en och samma gröda eller samma trädslag, och bespruta dem med bekämpningsmedel. Man kommer att berätta om hela landskap som gjordes om efter idén om industrivinst med målet om maximalt uttag, och man kommer att förfäras över att mänskligheten någonsin kunde vara så kort-siktig.

Genom att reducera dessa komplexa ekosystem till enskilda planteringar har vi gjort allt annat osynligt, och det har tagit alldeles för lång tid innan vi märkte att insekterna, fåglarna och andra djur och allt liv inte klarade av att leva i den miljö som vi skapade. Men vi har fortfarande inte heller fullt ut i samhället förstått att inte heller mänskligheten klarar av att leva under dessa förutsättningar. Varje år dör till exempel 7 600 personer i förtid av luftföroreningar i Sverige. I världen är siffran 7 miljoner, vilket är hela Bulgariens befolkning.

Det blir lätt dystert, apokalyptiskt. Man ska inte prata så, menar en del. Det gäller ju att se saken från den ljusa sidan också. Men jag menar att om vi inte på allvar förstår varför vi är där vi är i dag, om vi inte ser sambanden mellan hur vi organiserar samhället och klimatkrisen och om vi inte ändrar vår inställning till naturen och slutar att se den som en oändlig resurs som vi kan bruka efter eget behag, då kommer vi aldrig att komma härifrån. Då kan vi bygga hur många cykelvägar vi vill. Vad den stora massan gör spelar såklart roll. Men så länge 1 procent i toppen av befolkningen fortsätter på samma sätt, samtidigt som 100 storföretag står för 70 procent av utsläppen, väger dessa åtgärder ändå lätt.

Därför undrar jag om ministern och regeringen ändå är beredda att inte bara arbeta för och utreda utan verkligen agera för att minska utsläppen hos dem som står för den största delen, hos de rika och hos storföretagen.

Anf. 8 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det lät som om miljö- och klimatministern försökte beskriva våra förslag som att vi bara vill utkräva ett personligt ansvar för utsläppen. Så är det inte. Självklart är klimatkrisen en politisk fråga, och vi måste ha breda lösningar över hela samhället.

Men det blir lite märkligt när så många politiker inte riktigt vill se att det finns stora skillnader mellan vilka det är som släpper ut. Vi trycker på att vi inte bara kan prata i svepande ordalag om att alla måste ta sitt ansvar, utan detta är också en rättvisefråga. Vi måste minska utsläppen utifrån vårt ansvar och utifrån hur mycket vi i själva verket släpper ut.

Det är viktigt att synliggöra de superrikas utsläpp. Jag tror faktiskt att de fungerar som en inspiratör för oss andra. Om några ser att det är okej att åka på en weekendresa till London och shoppa då vill de också göra det. Dessutom innebär detta också väldigt stora utsläpp. Om den rikaste

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

tiondelen i EU skulle halvera sina utsläpp skulle det påverka hela EU:s utsläpp med minus 33 procent. Det är väldigt stora utsläppsminskningar som den rikaste tiondelen faktiskt kan bidra till.

Jag blir förbryllad när klimatministern säger att Vänsterpartiet inte var pådrivande för införandet av en flygskatt. Isabella Lövin, vi ville ha en högre flygskatt än Miljöpartiet och regeringen till slut landade i. Ni undantog till exempel USA från kategorin som skulle ha den högsta flygskatten till att ge dem en mycket lägre flygskatt. Jag var med under dessa förhandlingar. Jag såg hur förslaget såg ut från början, och jag såg att det tyvärr blev mycket sämre i slutändan.

Vi i Vänsterpartiet vill gärna gå vidare med flygskatten. Vi vill till exempel ha en högre och en progressiv flygskatt. En flygskatt som är progressiv innebär att den är på en viss nivå när man gör sin första flygresa. När man gör sin andra flygresa stiger den lite grann. När man gör sin femte, tionde eller tjugonde flygresa ökar den ännu mer. Man kan ha högre flygskatt också för businessbiljetter, som Storbritannien har. Detta tycker jag är ett utmärkt exempel på hur vi faktiskt kan låta de superrika få betala ännu mer för sin klimatpåverkan.

När vi har lagt fram förslag om progressiv flygskatt har vi mötts av döva öron från Miljöpartiet och regeringen. Anser ministern att detta vore en bra idé?

Det finns väldigt mycket mer att göra. Jag tror att till exempel offentlig sektor kan vara en pådrivare i klimatomställningen. Precis som Elin Segertind och Tony Haddou tog upp tidigare har de skatteminskningar som denna regering har gjort inte bara ökat klyftorna i vårt land utan också spätt på utsläppen. Utsläppen har ökat i den absolut rikaste inkomstgruppen.

Om vi i stället kan se till att få ned den privata konsumtionen och låta offentlig sektor växa kan vi få en bättre skola, och vi kan ha mer personal i äldreomsorgen, i sjukvården och så vidare. Det kommer också att minska utsläppen därför att offentlig konsumtion tär mindre på våra naturresurser och leder till minskade utsläpp jämfört med om vi sänker skatter och låter den privata konsumtionen öka, eftersom det då blir inköp av fler bilar och fler weekendresor till London. Det är sådant som spär på utsläppen. Därför behöver vi ett rättviseperspektiv i klimatpolitiken. Det saknar jag just nu hos regeringen.

Anf. 9 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag vet inte vad som hände. Det kom in en miljöpartist som debatterade med sitt språkrör. Man undrar om ni inte kan göra sådant internt.

Statsrådet konstaterade återigen i svaret att vi måste minska de ekonomiska klyftorna. Men det är ingenting konkret i detta. Visst behöver vi ställa om hela samhället. Det säger statsrådet här också. Men gör man det med sänkta skatter för de rikaste? Det är ju det som ni har gått fram med. Ni sänkte skatterna även under en global pandemi.

Miljö- och klimatskatter, som statsrådet också lyfter fram, växlar ni inte mot jämlikhet. Ni växlar dem mot sänkta skatter på jobb och företagande. Det är i sig ett problem att inte växla miljö- och klimatskatterna mot ökad jämlikhet.

Statsrådet nämner en ny skattereform i sitt svar. Det är absolut nödvändigt. Men syftet måste återigen vara att öka jämlikheten genom omfördel-

ning och skapa förutsättningar för att lyckas med den gröna omställningen. Det är också så som vi mer kan lyfta det offentliga och göra rejäla satsningar på det offentliga. Där undrar jag återigen vad som är det konkreta från statsrådet.

Häromdagen var tvåprocentspartiet som ni samarbetar med ute och vurmade för ännu fler skattesänkningar, och vi är kvar i en global pandemi. Då handlar det såklart om skattesänkningar för dem som har mest i plånboken, för att rika ska kunna konsumera ännu mer. Delar statsrådet uppfattningen att ni behöver gå fram med ännu fler skattesänkningar? Det är ändå vad ni har gått med på hittills.

En viktig del av lösningen är faktiskt att de rikaste minskar sina utsläpp, inte att de överkonsumerar och smutsar ned. Ska vi lyckas med det är det dags att denna regering gör någonting åt den låga kapitalbeskattningen och faktiskt omfördelar för jämlikhet och ställer om. Är statsrådet beredd att kliva in i förhandlingar för att höja exempelvis skatten på kapital och stora förmögenheter som träffar de rika? Det vore i så fall ett sätt att vidta nya åtgärder för klimaträttvisa. Det var nämligen det som jag i grunden tog upp i min frågeställning, att de rika får betala mer och subventioneras mindre. Relationen mellan skatter och miljöpolitiken måste nämligen omprövas i grunden om samhället ska nå hela vägen till miljömålen eller ställa om, som statsrådet lyfter fram.

Klyftorna ser vi också i vår miljöpåverkan. Det är därför som omställningen måste ge störst konsekvenser för dem som i dag har störst miljöpåverkan och som tar mest resurser i anspråk. På så sätt kan vi dra in konsumtionsutrymmet för dem som konsumerar mest miljö- och klimat-skadligt – framför allt den rikaste tiondelen av samhället.

Detta kan vi göra samtidigt som vi ser mer progressiva miljö- och klimatskatter. De är i sig många gånger är omfördelande, men de måste växlas för ökad jämlikhet och inte för sänkt skatt på jobb och företagande. Jens Holm nämnde en progressiv flygskatt som kan öka med antalet flygresor och där intäkterna går till exempelvis kollektivtrafik och minskade utsläpp. Sedan finns det också korta inrikesflyg, och det är i sig helt orimligt att de ens avgår. Det finns en gräns för vad klimatet klarar av, och den har vi redan överstigit i det akuta läge vi befinner oss i.

När det kommer till flyget, som ändå är en av de största utsläppssektorerna, finns det exempelvis ingen anledning att ha privata jetplan som lyfter och landar. Tycker statsrådet att vi ska ha det? Jag tycker nämligen att det sätter fingret på de rikas livsstil. Här pratar statsrådet om att minska konsumtionsutrymmet för alla, men så har vi rikisar som lyfter och landar med privata jetplan. Det är ju helt orättfärdigt.

Anf. 10 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Vänsterpartiet för den här interpellationsdebatten, för jag tycker att den är väldigt viktig.

Det vänder sig i magen på mig när jag tänker på alla de suvar som brummar runt på Djursholm. Jag mår illa när jag tänker på att klimatförnekaren och industrimannen Sverker Martin-Löf skjutsar runt sin hund i sin privatjet. Detta är ett symptom på ett samhälle som inte mår bra; det är helt orimligt att vi ska ha det på det här sättet.

Därför behövs det politik för att ändra på detta. Alltför länge är det ju högerns politik som har fått styra skattesystemet, inte minst under Allian-

sens år. Det handlar om ränteavdrag, reseavdrag, avskaffande av fastighetsskatt samt rut- och rotavdrag, och allt detta gynnar med kirurgisk precision de rika. Nu behöver vi helt enkelt svänga om politiken och rikta in oss på att få mer jämlikhet, jämställdhet och samtidigt bekämpa klimatförändringarna.

Då behövs det en höjd skatt på lyxkonsumtion. Det behövs en höjd flygskatt. Jag vara tydlig med att det var Miljöpartiet som drev igenom flygskatten och att det är vi som driver att den ska höjas. Vänsterpartiet hade alla möjligheter i världen att faktiskt villkora budgetsamarbetet under den förra mandatperioden, men man gjorde det i princip aldrig i en klimatfråga – aldrig. Det är alltså Miljöpartiets skatt; det är vi som har drivit igenom den, och det är vi som driver att den ska höjas på allvar.

Vi behöver höja koldioxidskatterna och miljöskatterna generellt, och vi behöver satsa pengar på kollektivtrafik och cykel. Det är politik för klimatsmart jämställdhet och jämlikhet.

Anf. 11 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tycker att vi behöver vara ärliga här. Klimatkrisen är så allvarlig att alla kommande generationer, för all framtid, kommer att få lida om vi inriktar oss på fel saker nu. Om vi inte baserar våra åtgärder på fakta här och nu riskerar vi att göra fel. Om vi bara inriktar oss på en skattereform som ska ha jämlikhet som främsta mål kommer vi tyvärr att hamna fel, för vi behöver ställa om hela samhället. Vi behöver se till att *alla* har möjlighet att leva i ett klimatsmart samhälle och att vi har en offentlig konsumtion som är baserad på fossilfrihet och förnybar energi, och precis rätt åtgärder behöver sättas in just nu.

Vi har den majoritet vi har i Sveriges riksdag. Miljöpartiet samarbetade med Vänsterpartiet under den förra mandatperioden, och vi har gjort en rad starka och viktiga insatser för att minska ojämlikheten. Nu ser det demokratiska landskapet ut som det gör, och vi samarbetar med Centerpartiet och Liberalerna. I det samarbetet har vi kommit överens om en grön skatteväxling.

Vi höjer skatterna på det som släpper ut, vilket framför allt drabbar storföretagen. En del drabbar också konsumtion i form av flygresor, plastbärkassar och andra sådana saker. Vad vi även gör i budgetpropositionen för 2021 är dock att sänka skatterna för låg- och medelinkomsttagare med 8,4 miljarder netto. Det är en varaktig effekt på 12 miljarder. Det är alltså helt fel att påstå att vi inte har gjort någonting på inkomstsidan – helt fel. Vi har också tagit bort skattereduktionen för fossila bränslen i kraftvärme-sektorn, och vi har tagit bort skattesubventionen för gruvdiesel. Det har lett till stora utsläppsminskningar, vilket är effektiv klimatpolitik.

Vi ska alltså inte förenkla den här diskussionen. Jag tycker att den är alldeles för allvarlig för det – faktiskt är den det. Jag vill inte försvara lyxkonsumtion på minsta sätt, men det är inte så att de rikaste har ökat sina utsläpp per capita, utan vi har en ökad befolkning i landet. Om man läser rapporten lite noggrant, och är ärlig, kan man konstatera att även de rikaste faktiskt har minskat sina utsläpp per capita. Gruppen har dock blivit större. Vi behöver alltså titta på de här siffrorna så att vi verkligen gör rätt saker.

Där är den gröna skatteväxlingen en viktig fråga. Bonus–malus är en oerhört framgångsrik reform som har gjort att elbilar och laddbara bilar har utgjort runt 40 procent av nybilsförsäljningen de senaste månaderna.

Det har också gjort att bilproducenterna nu kommer med betydligt billigare mellanbilsmodeller. Vi satsar även på kollektivtrafiken och bygger ut järnvägen på ett sätt som aldrig tidigare skett i Sveriges historia. Vi satsar på höghastighetståg.

Vi har infört en flygskatt. Jag var med i förhandlingarna om den, och jag minns att man hotade med misstroendevotum i riksdagen för att vi ville införa flygskatten. Vi satt i regeringen, och vi sa att vi går fram med den ändå. Vi gjorde några minimala förändringar, som Jens Holm pekade på, men vi stod fast vid att vi måste ha en flygskatt. Vi kan inte backa från det.

Anf. 12 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Jag tackar återigen ministern för svaret.

Det finns ett tak för hur mycket vi människor kan släppa ut om klimatet ska klara av det. Forskare har räknat fram hur mycket det är, och vi har faktiskt egentligen bara att förhålla oss till de ramarna. Det är ju som en ekonomisk budget: Skrider du över med en verksamhet kan du inte göra lika mycket av en annan. Du måste hamna på noll, eller helst få lite över, i slutänden – annars går du i konkurs. Jag tror inte att någon av oss vill se vad som händer med jordens ekosystem om det går i konkurs.

I dag använder några få hela budgeten på sig själva. De tar också klimatkrediter och förväntar sig att vi andra ska hålla igen på våra kostnader, på vårt klimatutrymme, så att deras liv kan fortsätta ostört. Det sättet att leva måste ta slut, och av en grön klimatminister förväntar jag mig ändå – fånigt nog, kanske – mer än den politik vi ser i dag.

Som ministern själv var inne på krävs det såklart kompromisser. För all del, men till slut är det ju bara man själv som bestämmer om man ska hoppa i båten eller inte. Och det är det Miljöpartiet har gjort: Ni har satt er i den marknadsliberala båten och hoppas att er blotta närvaro ska få den att sluta läcka vatten. Men det gör den inte, utan den läcker som ett såll. Marknadsliberalismen har ett mål, och det är att gynna sig själv. Den båten går inte att laga från insidan med plåster och tillfälliga lösningar, utan det krävs en ny båt som åker i en ny riktning.

För att klara klimatkrisen behöver vi en annan ekonomisk politik. Så enkelt är det. Den behöver utgå från en rättvis fördelning av de ekonomiska resurserna. Vi behöver göra upp med tanken om ständig tillväxt och inse att vi slagit igenom taket. Vi behöver en klimatpolitik som tar hänsyn till jordens begränsade resurser och fördelar dem så att de kan användas av alla, inte bara ett fåtal.

Anf. 13 JENS HOLM (V):

Fru talman! Klimatpolitik i sig är ofta omfördelande och väldigt bra. Om vi höjer skatter och avgifter på det som smutsar ned vet vi att de som smutsar ned mest också får betala mest. Om vi dessutom kan se till att intäkterna går till det som minskar utsläppen och också gynnar flertalet får vi en väldigt bra omfördelningspolitik. Jag tänker till exempel på en höjd och progressiv flygskatt. Om vi kan ta de intäkterna och investera dem i kollektivtrafiken samt göra investeringar i exempelvis gång- och cykelinfrastruktur kommer vi att gynna de människor som redan i dag lever klimatsmart och som är helt och hållet beroende av en fungerande kollektivtrafik och av att man ska kunna gå och cykla säkert.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Miljö- och klimatministern nämnde miljöskadliga subventioner och en del som görs, och jag tycker att regeringen gör en del bra saker där. Men det görs för lite, och det går alldeles för sakta. Totalt sett har vi miljöskadliga subventioner på nästan 60 miljarder kronor i Sverige. Våldigt mycket går till privat resande med egen bil och till stora bolag som får stora skattenedsättningar. Det här är inte hållbart; här måste mer göras.

Det är samma sak med coronapolitiken. I sju omgångar har regeringen nu gett olika stöd till flyget. Flyget var den första sektor som fick stöd från regeringen – till exempel fick SAS många miljarder. Det är inte hållbart; här måste regeringen ändra sig.

Fru talman! Jag tror att det här blir min sista debatt med Isabella Lövin, som snart ska avgå som partiledare och minister. Jag vill tacka Isabella Lövin för alla de fina debatter som vi haft. Isabella Lövin är en ärlig, påläst och engagerad politiker, och det hedrar henne verkligen. Det behöver vi mer av i den politiska debatten.

Stort tack för den här tiden, Isabella Lövin, och lycka till framöver!

Anf. 14 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ännu ett svar!

Vi menar att regeringen på riktigt måste börja vidga klimatfrågan. Det är hög tid att den innefattar social rättvisa som går i takt med ökad jämlikhet. Det räcker inte med att man säger det, utan det måste till konkreta åtgärder. Det är de som saknas. Det är hög tid att regeringen vidgar klimatfrågan.

Detta är även en demokratifråga som jag vet att statsrådet brinner ordentligt för. Det är ju de som har makten över olja, kol och de smutsiga industrierna som har makten att förändra miljontals människors liv i världen. Detta är en demokratifråga som jag hoppas att Miljöpartiet vidgar ännu mer.

Det är självklart att det statliga ägandet behöver utökas och utvecklas. Då kan vi också demokratiskt styra i en hållbar riktning, för precis som Elin Segerlind tog upp har vi ju sett att marknadens kortsiktiga tänk inte kan lösa detta. I slutändan handlar det om enorma resurser som ändå finns och som rättvist kan fördelas och styras. Då krävs det vilja från regeringen. Då måste man mobilisera ekonomin och våra resurser för att underlätta omställningen mot en hållbar ekonomi och en fossilfri framtid.

Det har ni inte gjort. Det räcker inte med ursäkten att konstellationen i regeringen ser ut så här och att det är detta regeringssamarbete vi har, utan här behöver ni göra väldigt mycket mer. Ni vet precis vad en skattereform behöver innehålla för att det ska bli mer miljösmart och så vidare. Det behöver gå i takt med jämlikheten; det är ju därför vi skulle vilja ha konkreta åtgärder som att höja beskattningen av kapital och stora förmögenheter. Då skulle vi ha ännu mer resurser till att ställa om. Då kan man faktiskt ta från de rikas lyxkonsumtion till att ställa om samhället. Det är ju det som måste göras för att det ska bli klimaträttvist.

Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Innan jag gick in i politiken försökte jag att leva så miljövänligt som jag någonsin kunde. Forskningen har ju visat att om vi alla gör alla de individuella val vi någonsin kan göra och slutar köra bil, bara äter vegetariskt och bara handlar secondhand kan vi totalt sett minska utsläp-

pen i Sverige med 40 procent. Sedan vet vi ju att det inte är alla som kommer att göra det här; det är ju bara några få som kommer att göra det. Vi behöver en total omställning av hela samhället, och vi behöver det här och nu.

Tony talade om att regeringen ser ut som den gör, men det är ju riksdagen som ser ut som den gör. Vi behöver ju få igenom politik här och nu.

Jag är faktiskt väldigt stolt över den politik som vi hittills har fått igenom, med en grön skatteväxling på 15 miljarder. Det är inte så att detta går till de rika och till lyxkonsumtion, utan det går till låg- och medelinkomsttagare. Vi har höjt väldigt många miljöskatter, och jag välkomnar verkligen att Vänsterpartiet vill stödja detta.

Problemet med en progressiv flygskatt är att detta har integritetsdimensioner. Då ska vi koppla alla flygbolag till Skatteverket, som ska kolla vad man har för inkomst och hur många gånger man har flugit. Dessutom ska alla veta vart man har flugit. Det finns ett problem i detta.

Vi har föreslagit väldigt många andra saker: start- och landningsavgifter, klimatdeklaration för flyget och att man helt enkelt ska ta bort möjligheten att flyga i tjänsten i kommuner, som i Skåne, vilket Lorentz Tovatt just sa att Vänsterpartiet inte var för.

Man behöver ha väldigt många och verksamma instrument. När vi stöder en industriomställning gör det att man kan bygga vägar, sjukhus och allt det som vi behöver till exempel stål och cement till. Det är viktigt att göra detta och att ta med sig marknadskrafterna.

Jag vill också tacka Jens Holm för väldigt många och goda debatter och för hans engagemang. Tack, Jens Holm, för dina varma ord!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:231 om konkurser med anledning av pandemin

Anf. 16 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! God förmiddag! David Josefsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att undvika att vi under 2021 kommer att se ett ökat antal företag som går i konkurs på grund av den pågående pandemin.

Fru talman! Det är många företag som har drabbats mycket hårt ekonomiskt av den pågående pandemin. För att möta den soliditets- och likviditetsproblematik många företag står inför har regeringen genomfört en rad insatser till stöd för näringslivet. Företagsstöden som har tagits fram har olika konstruktion och tar sikte på olika utmaningar för att tillsammans skapa så bra förutsättningar som möjligt för att kunna överbrygga de negativa konsekvenserna av den pågående pandemin.

Omsättningsstöd och omställningsstöd är stöd som bland annat baseras på ett omsättningstapp. Stödet vid korttidsarbete avser i stället stöd för lönekostnader. Därutöver har insatser bland annat gjorts för att stärka företagens lånefinansieringsmöjligheter genom Almi, Svensk Exportkredit och Exportkreditnämnden samt genom lånegarantier för små och medelstora företag, den så kallade företagsakuten.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Därtill, fru talman, har regeringen till exempel infört tillfälligt sänkta arbetsgivar- och egenavgifter, tillfällig rabatt för hyreskostnader i utsatta branscher, utökat statligt ansvar för sjuklönekostnader och anstånd med skattebetalningar.

I samband med att smittspridningen tilltog under hösten meddelade regeringen att flera av dessa stödåtgärder förlängs. Regeringen följer noggrant utvecklingen och analyserar löpande behovet av erforderliga åtgärder för näringslivet.

Anf. 17 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag tror inte att jag behöver förklara vare sig för talmannen, för statsrådet eller för någon annan som lyssnar på denna debatt att situationen för många av Sveriges företagare är mycket allvarlig och att den blir allvarligare för varje månad som denna kris fortsätter och restriktioner kvarstår eller nya införs.

Coronapandemin har inneburit att underlaget för vissa företag försvann över en natt. För andra har restriktionerna i praktiken inneburit näringsförbud. Företag har ställt om och hittat nya affärsmodeller eller levt på sparade pengar. Men ju längre krisen pågår, desto tuffare blir det med uthålligheten för många.

Svenskt Näringsliv ställde inom ramen för sin företagarpanel frågor under november och december om företagets finansiering och likviditet under den pågående pandemin. Fyra av tio företag svarade att de har finansierings- eller likviditetsproblem, och lika många svarade att de har haft ett minskat eget kapital under året. En av tio svarar att deras eget kapital har minskat med minst hälften. Om det egna kapitalet vid början av förra året alltså var samma som eller lägre än aktiekapitalet är dessa bolag nu konkursmässiga.

Den kanske mest oroande siffran är att drygt hälften av företagen uppger att de inte klarar sig längre än till första kvartalet i år utan kapitaltillskott. Sverige riskerar alltså att stå inför en stor konkursvåg om pandemin fortsätter och ingenting mer aktivt görs från statens sida.

Nu kan man, fru talman, anföra att situationen ju inte blev så svår som många befارade under förra året. Det totala antalet konkurser 2020 låg på ungefär samma nivå som 2019. Men det är inte hela sanningen, för tittar man bara på totalen missar man de enskilda delarna.

Enligt företaget UC ökade konkurserna inom hotell- och restaurangbranschen med totalt 35 procent i fjol jämfört med året innan. Och hotell- och restaurangbranschen är inte den enda bransch som sticker ut. Inom partihandeln ökade konkurserna med 28 procent och inom transport ökade de med 24 procent förra året jämfört med året innan.

Delar man upp 2020 i månader ökade konkurserna för december månad, jämfört med december året innan, med 16 procent på totalen.

Skillnaderna är också geografiska, fru talman. I Göteborg, som jag kommer från, var det hela 2 365 anställda som under april till oktober förra året berördes för att deras arbetsgivare sattes i konkurs. Det är en ökning med hisnande 157 procent jämfört med året innan. 157 procent, fru talman!

När man pratar med företagare i Göteborg inom restaurang-, hotell- eller resebranschen är det ingen som säger att det värsta har varit, utan tvärtom säger man att det värsta fortfarande väntar. När klockan tickar och

ju längre tiden går, desto svårare blir det att vara uthållig. Men man säger också att regering och riksdag fortfarande har en chans att rädda en del av dessa företag.

Det här är en situation företagen själva inte vare sig kunnat förutse eller påverka. Statsrådet räknar i sitt svar upp de åtgärder som har genomförts, men nästan samtliga bedömare är eniga om att det inte kommer att räcka när krisen drar ut på tiden.

Min fråga till statsrådet är: Vad är regeringen beredd att göra mer för att Sverige inte ska drabbas av en stor konkursvåg i spåren av coronapandemin?

Anf. 18 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det är precis som David Josefsson säger. Den situation som vi har är på många sätt unik. Vi gick in i den här pandemin på allvar i mars. De effekter den fick på hälsa och på liv och den ganska tragiska utveckling som vi har sett med både sorg och lidande för dem som har drabbats av den här sjukdomen har vi aldrig varit med om tidigare, och en sådan bredd av effekter har vi heller aldrig sett tidigare.

Lägg till det den effekt detta har haft på företagen men också på löntagarna. Det är viktigt att inte glömma att det är väldigt många människor som har blivit av med sitt jobb, inte minst i de branscher som David Josefsson pratar om: handeln, hotell och restaurang. Där är det många som, i likhet med mig, har sitt första jobb, antingen som ung eller som nyanländ. Det här är branscher som på det sättet spelar en väldigt stor roll. Om man dessutom tittar bakåt, fru talman, ser man att det är branscher som har gått väldigt starkt framåt och anställt fler och fler och därmed också har blivit allt viktigare för landet.

Fru talman! Det var mot den bakgrunden som det var viktigt för regeringen att snabbt få åtgärder på plats. Korttidsstödet har spelat väldigt stor roll. Vi har det omställningsstöd som handlar om att minska kostnaderna i ett väldigt svårt läge och åtgärder rörande sjuklönekostnader med mera. Det där har spelat roll. Det är helt uppenbart.

David Josefsson talar om antalet konkurser under helåret 2020, och det kom precis här nu på morgonen nya siffror från Tillväxtverket som visar på att antalet konkurser har minskat under 2020 jämfört med 2019. Det tror jag kan förvåna en del personer.

Precis som det har sagts tidigare ser det väldigt olika ut. Minskningen är kraftfull inom delar av näringslivet medan den har ökat inom andra delar, och det är precis de delar där människor har med människor att göra, det vill säga hotell, restaurang, logistik av olika slag och resor med mera. Tittar man på december ser man dessutom specifikt att det är enmansföretagare som står för nästan hela ökningen.

Precis som också har sagts tidigare är vi inte ute ur det här – långt därifrån. Vi har alla förhoppningar, tror jag, både företagen och vi i regering och riksdag att vi kommer ur det här när vi väl kan distribuera vacciner allteftersom vi får doser. Det hoppet finns, men likväl är situationen fortfarande ganska mörk, för vi är inte där än.

Med den tilltagande smittspridningen har vi behövt och kommer vi att fortsätta behöva vara aktsamma i vad vi gör och hur vi gör. Det innebär, fru talman, att de här branscherna vi pratar om som har det oerhört tufft just nu även fortsatt kommer att behöva ha stöd för att övervintra den här

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

ganska tuffa situationen tills vaccinerna slår igenom och vi får en annan tingens ordning i vårt samhälle.

Det är mot den bakgrunden, fru talman, som vi bara den här veckan har avisat både förlängningar och öknings av de här stöden såväl när det gäller korttidsstödet, som är ett både välanvänt och uppskattat stöd hos företagen, som när det gäller omsättningsstödet för de minsta företagen och omställningsstödet som handlar om att hjälpa till med de fasta kostnaderna.

Vi kommer också under den kommande tiden att kontinuerligt föra dialog med näringslivet och fortsätta presentera förslag för att mildra effekterna av den här mycket tuffa situationen.

Anf. 19 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Redan när pandemin bröt ut för ungefär ett år sedan fick vi varnings-signaler om att den riskerade att bli långvarig och komma i vågor. Redan då påpekade många ekonomiska bedömare att de flesta företag har viss uthållighet men att ju längre krisen pågår, desto fler kommer att duka under.

Därför var det viktigt för oss moderater att både sätta in stöd där och då och att snabbt sätta in åtgärder för att företag skulle kunna överleva också en långvarig kris.

Under våren tog vi moderater exempelvis initiativ i civilutskottet till att göra en översyn av de tidsfrister i aktiebolagslagen som gäller för personligt betalningsansvar. Detta för att undvika att företagare skulle känna sig tvingade att sätta i grunden livskraftiga företag i konkurs på grund av pandemin. Sådana bestämmelser har införts i så väl England som Tyskland. Glädjande nog fick vi majoritet för ett sådant tillkännagivande här i kammaren.

I höstas valde dock regeringen att anse det tillkännagivandet slutbehandlat utan åtgärd. Man hänvisade bland annat till att Bolagsverket uppgett att antalet frivilliga likvidationer under perioden mellan mars och juli förra året hade legat på samma nivå som motsvarande period föregående år.

Det man missade med det resonemanget var, som sagt, två saker, fru talman. Den ena är att vågen av konkurser knappast kommer i början av en pandemi utan ju längre den pågår. Man kan inte ropa faran över bara för att konkurserna inte kom samtidigt som pandemin kom. Den andra är att, som jag påpekade i mitt förra anförande, ett snitt över antalet konkurser inte ger hela sanningen.

Om regeringen inte vill pröva våra förslag, så må det vara så. Men finns det något annat som regeringen vill göra för att minska antalet konkurser? I länder som Tyskland, Finland, Spanien, Storbritannien, USA och Australien har olika lagstiftningsåtgärder vidtagits inom ramen för insolvenslagstiftning och andra regleringar – allt i syfte att rädda livskraftiga företag.

I såväl Finland som Tyskland och Spanien har man begränsat möjligheten för borgenärer att ansöka om att försätta en gäldenär i konkurs med anledning av coronapandemin. I Finland, med en socialdemokratiskt ledd regering, har det temporärt införts en regel om att en gäldenär inte kan

anses vara insolvent på grunden att gäldenären har underlåtit att betala en förfallen fordran inom en viss tid.

Fru talman! Om regeringen inte vill ta till några av våra förslag är regeringen åtminstone beredd att tillämpa någon av alla de åtgärder inom insolvensrätten som har tillämpats i andra europeiska länder?

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 20 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Vi har haft och kommer att fortsätta att ha diskussioner i den här kammaren om vilka åtgärder som är de rätta. När krisen slog till under våren kom vi med förslag, men vi försökte också lyssna in näringsliv och andra politiska partier för att bli så effektiva som möjligt.

I ett avseende är jag dock glad att vi inte lyssnade på Moderaternas förslag under våren, till exempel på deras förslag om att satsa 100 miljarder per månad i krisstöd till inte bara de företag som behövde det för att kunna övervintra krisen utan till alla företag, till exempel i form av allmänt sänkta arbetsgivaravgifter. Det skulle ha lett till att vi i dag inte hade haft de resurser vi har för att kunna stötta just de företag som jag tror att både David Josefsson och jag värnar och vill ska kunna övervintra situationen.

Samtidigt som det finns branscher och företag som lider väldigt, inte minst inom hotell och restaurang, resebranschen och delar av handeln, vet vi att det finns företag som det går alldeles utmärkt för och som till och med har blivit starkare under krisen. Det gäller till exempel delar av handeln. Vi ska inte ödsla miljard efter miljard på dessa företag i ett läge då resurserna behövs för att stötta de friska företag som behöver stöd eftersom intäkterna sinar då pandemin gör att det inte går att göra affärer på det sätt som man är van vid.

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att både fortsätta stötta och hjälpa och att vi har den insikt som jag tror att vi alla har om att vi fortfarande är mitt i pandemin, och innan vaccinet kickar in kommer vi att behöva fortsätta ha den här typen av stöd.

Svaret på frågan är att vårt fokus har legat på att se till att dra ned kostnaderna för företagen, att se till att de minsta företagen får ett omsättningsstöd och att se till att dra ned på lönekostnaderna genom det korttidsstöd som vi har och som vi har förlängt och nu igen höjt nivån på. På det sättet ser vi till att i övrigt friska företag kan överleva. Man kan såklart skjuta saker framför sig. Men förr eller senare kommer man ju att behöva betala sina räkningar. Då tror jag att strategin att i stället vara med och lätta på bördan, att dela på kostnaderna, är mer framgångsrik än att tro att det kommer att ordna sig bara man skjuter saker framför sig.

Fru talman! Jag stänger inte dörren för några åtgärder. Situationen är alldeles för allvarlig för att säga att det bara finns en enda lösning. Vi följer det kontinuerligt. Vi för en diskussion med näringslivet. Och vi träffar de andra politiska partierna, inte minst på partiledarnivå, för att ta till oss ytterligare synpunkter. På det sättet kan vi i en väldigt svår tid så pragmatiskt det går använda skattebetalarnas pengar på ett bra och effektivt sätt för att se till att rädda så många företag och jobb som möjligt.

Fru talman! Jag skulle bara vilja ställa en fråga till David Josefsson. Jag uppskattar verkligen engagemanget för att se till att det blir så få konkurser som möjligt. Det är också min ambition som näringsminister.

Parallellt med det jag nämnde tidigare är det väldigt många löntagare, över 80 000, som blir av med sina jobb. Vi är uppe i en väldigt hög arbetslöshet. Samtidigt som Moderaterna säger att de värnar företagen – det tror jag är bra – väljer de att i sitt budgetförslag dra ned på stödet till dem som är arbetslösa. Vari ligger logiken i att dra ned på a-kassan för dem som är arbetslösa när vi fortfarande är mitt i en kris? Det skulle vara intressant att få höra varför man behandlar företagen och de arbetslösa olika.

Anf. 21 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet för svaret!

Jag ska svara på frågan. 2 365 göteborgare blev förra året av med sina jobb eftersom deras arbetsgivare gick i konkurs. Att rädda företag handlar inte om att rädda företagare. Att rädda företag handlar om att rädda jobb. Jag ser i Göteborg att människor blir av med sina jobb därför att företag går i konkurs. Vi vill rädda jobben. Det är vårt fokus.

Under pandemin har vi moderater drivit regeringen framför oss för att utöka stödet till drabbade företag. Nu senast drev vi i finansutskottet fram att ersättningsnivån i omställningsstödet ska höjas till 90 procent. Vi drev fram ett tillkännagivande i samband med den så kallade pandemilagen om att ekonomisk ersättning ska utgå till drabbade verksamheter. Och i våras drev vi fram ett tillkännagivande om en översyn av tidsgränserna för företrädaransvaret i aktiebolagslagen. Det är ett tillkännagivande som regeringen lämnade utan åtgärd och där regeringens stödpartier senare bytte fot.

Fru talman! Låt mig rekapitulera läget. Fyra av tio företag uppger att de har finansierings- eller likviditetsproblem. Ett av tio företag säger att deras eget kapital har minskat med hälften sedan krisens början. Drygt hälften av företagen uppger att de inte klarar sig längre än till första kvartalet utan kapitaltillskott.

Även om ekonomin som helhet har påbörjat återhämtningen är det många företag och branscher som fortsätter att ha det riktigt tufft. När man har frågat regeringen vad den avser att göra under pandemin har svaret ofta varit som det Ibrahim Baylan i dag säger: Regeringen följer noggrant utvecklingen. Efteråt har de sagt att de inte såg det komma.

Sveriges företagare kämpar för att överleva. Det är upp till oss i den här kammaren att bestämma vilket stöd samhället är berett att ställa upp med för att rädda jobb och företag. Så vad avser regeringen att göra? Avser man att bara noggrant följa utvecklingen och sedan säga att man inte såg konkursvågen komma?

Anf. 22 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag förstår David Josefsson som är i opposition. Jag har själv suttit här i opposition i åtta år. Då ska man kritiskt granska regeringen och till och med kritisera regeringen. Men detta blir smått verklighetsfrämmande när vi har en regering och en riksdag som har tagit beslut om flera hundra miljarder i direkta stöd just för att mildra effekterna av pandemin. Det blir smått verklighetsfrämmande när vi har en regering och en riksdag som har tagit beslut om närmare 400–500 miljarder i olika typer av lån, garantier och krediter just för att se till att i övrigt friska företag kan övervintra den här krisen.

När vi pratar om olika typer av direkta stöd, garantier, program och krediter på närmare 700 miljarder av skattebetalarnas pengar som vi har använt under tio månader och ställt till förfogande för vårt samhälle och vårt näringsliv blir det smått förvirrande att höra moderata företrädare säga: Vi har en regering som säger att den ska följa utvecklingen.

Jag tror inte att någon regering någonsin – jag hoppas att det aldrig mer kommer att behövas, men det kan man ju inte vara säker på – har gjort så mycket för att se till att vi kan övervintra en ganska tuff situation. Det gäller vårt samhälle, människor i vårt samhälle, de människor som blir arbetslösa, men också de företag och företagare som behöver den här typen av hjälp och stöd under den här perioden.

Fru talman! Jag förstår naturligtvis att man även i den här typen av tuffa situationer vill ta partipolitiska poäng. Men jag tror att människor förväntar sig mer av oss, nämligen att vi hjälps åt i en ganska tuff situation så att vi kan övervintra detta. Och när vi har övervintrat detta kan vi återuppta det politiska spelet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2020/21:253 om ett riktat stöd till bussbranschen

Anf. 23 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat finansminister Magdalena Andersson om ett riktat stöd till bussbranschen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Fru talman! Det är många företag som har drabbats ekonomiskt mycket hårt av den pågående pandemin, inte minst inom transport och besöksnäringar. För att mildra konsekvenserna av pandemins effekter på jobb och företag har regeringen presenterat en rad åtgärder: korttidspermittering, omställningsstöd, omsättningsstöd för enskilda näringsidkare, möjlighet till anstånd för skatteinbetalningar, nedsatta arbetsgivaravgifter, kompensation för sjuklönekostnader och utökad möjlighet att få arbetslöshetsersättning när ett företag tidigare har varit vilande. Regeringen har dessutom meddelat att den kommer att föreslå att flera av dessa åtgärder förlängs, eftersom vi fortfarande är mitt i pandemin och en svår situation.

En stor del av landets busstrafik utförs på uppdrag av de regionala kollektivtrafikmyndigheterna och finansieras, förutom av biljettintäkter, av kommuner och regioner. Den pågående pandemin utgör en exceptionell ansträngning för ekonomin i den kommunala sektorn. Därför har riksdagen efter regeringens förslag tillfört 26 miljarder kronor i generella statsbidrag till kommuner och regioner under 2020.

Fru talman! För att möjliggöra upprätthållandet av ett tillräckligt utbud av kollektivtrafik har riksdagen efter regeringens förslag därutöver tillfört ett riktat stöd till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna på 3 miljarder kronor för 2020. För 2021 tillförs ytterligare 2 miljarder kronor.

Fru talman! Jag och regeringen analyserar kontinuerligt effekterna av de presenterade stödåtgärderna och överväger löpande behovet av erforderliga åtgärder för näringslivet. Vi har därför också en tät och intensiv kontakt via Näringsdepartementet och andra delar av Regeringskansliet

med näringslivet för att försöka hitta de mest effektiva åtgärderna i en väldigt svår tid.

Anf. 24 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet Ibrahim Baylan, för svaret! Svaret på den interpellation jag ställde är till stor del inriktat på den trafik som utförs i regioner, det vill säga kollektivtrafik. Regeringen har tillfört stöd till regionerna för att de ska kunna utföra denna trafik.

Det jag egentligen riktade in mig på i min fråga var beställningstrafiken. Det är en annan del av bussbranschen. Verksamheten står i princip stilla i dag. 98 procent har försvunnit för en stor del av de företag som verkar inom denna gren av bussbranschen. Det är helt omöjligt att driva sitt företag om 98 procent av intäkterna försvinner. Det går inte att äta om tallriken är tom, om man får uttrycka sig bildligt.

Detta beror naturligtvis på den situation som samhället befinner sig i liksom på de restriktioner som regeringen har infört. I princip hela kultursidan av samhället står stilla. Det handlar om teatrar och sådant som beställningstrafik ofta går till. Bland annat åker man hit till Stockholm från landets olika delar för att kunna gå på teater eller någon annan kulturell aktivitet. Detta ligger helt och hållet nere i dag. Det blir omöjligt för dessa företag att överleva, trots att de annars är välmående, välfungerande och välskötta.

Det innebär en mångmiljoninvestering när man ska köpa en turistbuss i dag, om den ska vara trafikduglig och erbjuda bra komfort till resenärerna. Det kostar 3–5 miljoner om man vill köpa en buss. Dessa pengar ska tillbaka till banken eller någon finansiär. Men var ska man hitta pengarna när man inte ens kan få in det mest grundläggande?

Vi hörde i en tidigare debatt att konkurserna inom hotell- och restaurangbranschen låg på 35 procent. Det är klart att detta får konsekvenser som sprider sig ut i verksamheter som bussbranschen.

Situationen har drabbat i grunden välskötta företag. Det handlar om företag som har varit framgångsrika i den sektor där de har varit aktiva. Men i dag står bussarna stilla.

Jag har själv varit aktiv inom bussbranschen och har kört åtskilliga resor upp hit till Stockholm med resenärer som skulle besöka olika aktiviteter. Jag pratar ofta med andra som är aktiva i branschen i dag. De säger att det står stilla.

I somras var jag på ett bussföretag och höll en utbildning i YKB, yrkeskompetensbevis. Detta företag hade lyckan att ha vunnit en upphandling för kollektivtrafik inom länstrafikverksamheten. Jag frågade dem hur det hade gått för dem om de inte hade vunnit upphandlingen. De sa att de då hade fått lägga ned. Det var den krassa verkligheten. Deras lycka var att de vunnit en upphandling och kunde därmed leva vidare. Om de inte hade gjort det skulle de inte ha överlevt. Det är en sådan situation som råder nu ute bland bussföretagen.

Vi lever i en dramatisk tid. Jag vill höra om regeringen tänker vidta åtgärder för att företag som dessa ska ha en chans att överleva så att vi har ett samhälle som kan starta upp igen efter pandemin. Vi kommer ju att komma in i en tid då det här är över, och då måste vi kunna driva landet vidare.

Anf. 25 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Svaret på frågan, Thomas Morell, är utan tvekan ja. Jag kommer att återkomma till exakt vilka åtgärder det handlar om.

Jag tror att vi alla är medvetna om att det inte är enskilda åtgärder som gör att vi befinner oss i den situation som vi gör. Det beror på att vi är mitt i en global pandemi. Den drabbar inte bara vårt land; den är ju global, därav ordet pandemi. I olika länder har man valt olika åtgärder. Många länder valde ganska tidigt att stänga ned helt och hållet. I Sverige har vi varit ganska överens i hela riksdagen om att ha en annan strategi.

I vår strategi har det handlat om att värna människoliv, stävja smittan och därmed minska lidande samt att mildra effekterna för jobb och företagande. Och det har skett i den prioriteringsordningen – rädda liv, stävja smittan och minska lidande samt minska effekterna för jobb och företagande.

Det är mot denna bakgrund som vi har gjort många av insatserna. Som jag nämnde i den förra interpellationsdebatten, fru talman, har vi vid det här laget ställt 700–800 miljarder av skattebetalarnas pengar till förfogande i olika program för att hjälpa i övrigt friska företag att övervintra situationen. Vi befinner oss även fortsättningsvis mitt i detta arbete.

För särskilt vissa delar av näringslivet är situationen mycket allvarlig. Det handlar om den del av näringslivet där man har med människor att göra, det vill säga restauranger, hotell, researrangörer av olika slag, kultursektorn, idrottssektorn med mera. I andra delar av näringslivet ser vi att det till skillnad från i våras går bättre, till exempel inom industrin, även om det naturligtvis finns problem också där.

Fru talman! Jag ska vara ärlig mot Thomas Morell. Det är klart att vi under den här perioden har tittat på en rad olika sätt att försöka stötta i övrigt friska företag. Vi har tittat på både generella och specifika åtgärder inom de ramar som lagar, förordningar och vårt medlemskap i Europeiska unionen anger. Vi har tittat på vad vi kan göra snabbast, mest effektivt och mest träffsäkert. Vi har naturligtvis även tittat på branschspecifika åtgärder. Men de är inte enkla. De är juridiskt och ekonomiskt och ibland också ur statsstödsperspektiv oerhört komplicerade, särskilt när tidsaspekten är viktig, fru talman, som den ju var i våras och som den är nu. Vi behöver snabbt få åtgärder på plats så att företagen kan få ett stöd.

Det gäller inte minst av den anledning som Thomas Morell själv pekar på, nämligen att intäkterna i vissa branscher antingen har näst intill uteblivit eller gått ned väldigt kraftigt. Vår ambition har varit att gå in och hjälpa till för att dra ned på kostnaderna såsom lönekostnader och fasta kostnader.

Fru talman! Det är mot denna bakgrund som vi just den här veckan har presenterat ytterligare stöd för att hjälpa till i den svåra situationen. Jag vill peka på det som jag började att prata om: Ja, vi är beredda att hjälpa till. Se bara på det nya omsättningsstödet till enskilda näringsidkare! Det är ett stöd som har särskild betydelse för just bussbranschen. Vi har beslutat att förlänga stödet och föreslå en höjning från 75 procent till 90 procent. Vi gör på samma sätt med omställningsstödet och naturligtvis också med korttidsstödet, där vi vill höja nivån till 80 procent.

Det här är åtgärder som vi har presenterat denna vecka, och jag ser också framför mig att vi kommer att återkomma med ytterligare åtgärder med tanke på den tuffa situation vi har just nu.

Prot. 2020/21:65

15 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 26 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Den del av bussbranschen som jag gärna vill fokusera på är beställningstrafiken. Den har verkligen drabbats hårt av den situation som vi befinner oss i. Vi måste självklart vidta åtgärder för att minska smittspridningen i samhället och se till att bryta ryggen av smittspridningen. Det handlar också om att sjukvården ska klara den belastning som just nu är oerhört hög.

Men det kommer som sagt en tid efter coronan då vi ska starta upp våra samhällen. Transporter är oerhört viktiga för att få hjulen att rulla igen. Det gäller självklart godstransporter men också på personsidan. Företagen som kör beställningstrafik har en oerhört viktig roll för att hjulen ska komma igång och för att vi ska kunna få arbetstillfällen inte bara i bussbranschen utan även på kultursidan inom teatrar och vad det nu kan vara. Bussbranschen förser ju den typen av verksamheter med besökare.

Sedan har bussbranschen en annan viktig roll, om vi håller oss till beställningstrafiken, nämligen när tågtrafiken av någon anledning blir stående. Det kan vara fråga om ett allvarligt signalfel eller – som nere i Skåne för något år sedan – en stor brand som stoppar trafiken. Då finns bussarna till hands för att kunna ta över trafiken, så att resenärerna kan fortsätta. Men försvinner bussarna och bussbolagen går i konkurs finns inte ens den möjligheten att ta till när järnvägstrafiken av någon anledning stannar.

När jag pratar med företrädare för bussbranschen säger de att 2020 har varit ett oerhört tufft år men att det kommer att bli efter värre 2021. Vi kommer att få se en konkursvåg under det år som vi precis har gått in i om inte åtgärder vidtas.

Man vittnar också om att man inte får det stöd som man har blivit utlovad. Det är svårt och komplicerat att söka, och det är inte alltid som det utbetalas pengar. Ofta hör man att det utgår mycket stöd till branscher, men i slutändan kommer inga pengar de här företagarna till del. Det är allvarligt.

Regeringen måste sätta sig ned och få verkstad i de löften som har givits. Annars kommer vi inte att ha en transportmarknad på personsidan som kan klara behovet av transporter efter pandemin. I stället kommer folk att åka i sina personbilar, och det är ingen lösning för framtiden, som vi hört i en tidigare debatt i dag. Ska bussbranschen överleva, övervintra och klara sig måste den ha hjälp och stöd.

Jag vill höra en tydlig inriktning från statsrådet, så att bussbranschen – de lyssnar nu – vet vad regeringens inriktning och hjälp kommer att innebära. Jag ser fram emot ett tydligt svar i den här debatten.

Anf. 27 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag är fullt medveten om att företag som utför busstransporter – primärt inom turist- och beställningstrafik, som Thomas Morell nämner – lider väldigt hårt, inte minst på grund av den situation vi har inom besöksnäringen. Detta gäller inte bara det som händer inom landet och som Thomas Morell pratar om. Vi har dessutom av kända skäl under lång tid inte haft – och ska inte heller ha – särskilt mycket resande över gränserna i form av turism och annat.

Det är klart att bussföretagen har stora kostnader. Det handlar om sådant som återbetalningar för inställda resor, kostnader för fordon och kapital samt leasing- och räntekostnader. Vi ersätter sådana kostnader genom omställningsstödet för att kunna hjälpa företagen att övervintra. När vi nu går fram med att både förlänga detta och höja stödnivån från 75 till 90 procent från november 2020 till februari är det just riktat till den här typen av företag för att hjälpa till att övervintra denna ganska tuffa situation.

Hur länge kommer då denna situation att vara? Jag hade önskat att vi kunnat sätta ett slutdatum för det här eländet, och det tror jag att vi alla hade önskat. Men vi är inte riktigt där. Vi hoppas naturligtvis att vaccinet ska kunna få genomslag under våren. Löftet är ju att försöka vaccinera alla vuxna som vill före sommaren, men vi är inte riktigt där. Det är mot den bakgrunden vi lägger fram de här förslagen. Det gäller både omsättningsstödet och omställningsstödet. Omsättningsstödet träffar enskilda näringsidkare. I den här branschen finns det både enskilda näringsidkare och många handelsbolag. Då blir det väldigt träffsäkert. De andra stöd som vi pratar om och som också är viktiga här gäller för dem som har anställda. Dit hör naturligtvis korttidsstödet.

Jag värjer mig mot den bild som Thomas Morell nu försöker sprida från talarstolen: att stöden inte kommer ut och inte träffar. Låt mig ge ett exempel, fru talman! 70 000 företag fick stöd via korttidsstödet för att se till att behålla de anställda. Det är väldigt bra. Den totala summa som hade utbetalats i december förra året var 32 miljarder av skattebetalarnas pengar. Det fanns fall där man behövde göra kontroller och där det inte fanns kompletta handlingar – där dröjde det längre. Vi jobbar intensivt för att Tillväxtverket ska kunna hantera dessa, så att de som ska ha stöd, de som har rent mjöl i påsen, vilket är lejonparten av alla företag, också får stödet. Vi ska också se till att de som inte har rent mjöl i påsen, det vill säga bland annat de som ägnar sig åt organiserad brottslighet, inte får komma åt skattebetalarnas pengar i den här situationen, fru talman.

I förrgår, fru talman, kom en rapport från Almi som gjorts med hjälp av forskare från ett antal universitet. Man hade frågat 1 200 företagare under 2020, framför allt i mindre företag, hur de såg på stöden, om de hade använt dem och hur mycket de i så fall hade använt dem. Tre fjärdedelar var antingen ganska eller mycket nöjda med det sätt de fått stöd på och hur det hanterats. Det innebär naturligtvis inte att alla är det. Jag förstår det, särskilt när det dröjer i en väldigt desperat tid. Men jag tror också att det är viktigt, Thomas Morell, att vi inte från talarstolen sprider uppgifter som saknar grund i verkligheten. Ja, situationen är tuff, och den är särskilt tuff för ett antal branscher som fortsatt har det väldigt svårt. Det är mot den bakgrunden vi ska fortsätta hjälpas åt. Men det är också viktigt under den här tuffa tiden att vi inte sprider uppgifter som inte har grund i verkligheten.

Anf. 28 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Nej, det ska vi inte göra. Men de jag har pratat med säger att det har varit oerhört svårt att få del av stöden. Några har inte ens fått stöd. Jag hoppas verkligen att det blir lite schvung i verksamheten, så att de här företagen har en chans att överleva.

Statsrådet Tomas Eneroth var på Transportforum i början av året. Där fick han frågan från bussbranschen om man kommer att ha riktade insatser under 2021, exempelvis med stöd för avställda fordon. Jag läser innantill ur en artikel: ”Tomas Eneroth svarade att han väl kände till den tuffa verkligheten som bland annat landets buss- och taxiföretag nu lever i. Han poängterade också att han har en god dialog med ... bussbranschen. Några löften ville han inte ge, men han påpekade med eftertryck att han heller inte utesluter riktade stöd längre fram. Han underströk att han tror att regeringen kommer att behöva hitta fler och gärna mer träffsäkra modeller, ett arbete som han menade behöver ske i samråd med branscherna.”

Det var väldigt mycket ”tror” i det svar som bussbranschen fick. Den lever inte särskilt väl på löften om att man tror att man kan komma med insatser, utan det måste vara mer specifikt än så. Jag kommer från Skövde, som är en militärstad. Där är vi ganska vana vid att peka med hela handen när någonting ska göras. Jag önskar verkligen att regeringen pekar med hela handen för att rikta stöden till de företagare som verkligen behöver hjälp i det här läget. Tappar man 98 procent av sina intäkter är det mycket besvärligt.

Anf. 29 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Ja, det är mycket besvärligt för ett antal företag i bussbranschen, liksom för ett stort antal branscher som fortsatt är i ett tufft läge. Det är mot den bakgrunden vi kontinuerligt presenterar ytterligare stödåtgärder. Vi har gjort det så sent som den här veckan. Vi använder skattebetalarnas pengar för att se till att de friska företagen i vårt land kan övervintra. Vi kommer att fortsätta jobba. Nej, vi utesluter inte några åtgärder. Det vore fel och dumt i ett läge där vi fortfarande inte vet när vi kommer ur det här eländet.

Fru talman! Anledningen till att jag tar upp att det är viktigt med korrekt information är att det kanske finns företagare som tittar på den här debatten och som hittills inte har behövt använda stöden men som nu börjar fundera på det därför att situation fortsatt är tuff. Om de då får den felaktiga bilden att det inte är någon idé att söka stöd riskerar vi att hamna i en sämre situation för både företagen och de löntagare som jobbar där.

Det är mot den bakgrunden det är viktigt att det man säger bygger på fakta. Sedan är vi fullt medvetna om att det har varit en enorm anstormning på de myndigheter som inte var förberedda i mars för den här typen av pandemi. Man har behövt anställa. Ta bara Tillväxtverket, som hanterar korttidsstödet. Man har gått från noll anställda som jobbade med korttidsstöd i mars, och nu är det över 400 som gör det med ett automatiserat system som hjälper till.

Det är klart att det har varit nödvändigt. Men det har också inneburit att man undan för undan behöver se till att man har kontroller av att de som får pengarna också är de som ska ha dem. Vi vet ju – och det tror jag att också Thomas Morell är medveten om – att vi alltid när den här typen av situationer uppstår med så mycket av skattebetalarnas pengar riskerar att organiserad brottslighet och lurendrejier blir aktuella. Det vill varken jag eller Thomas Morell.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 30 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att statliga bolag upphandlar transporter som följer gällande regelverk, dels om regeringen som ägare avser att vidta några åtgärder för att ingripa mot Postnords upphandling av transporter.

Fru talman! Jag ser allvarigt på rapporterna om otillåten cabotage- trafik. Statliga bolag ska givetvis följa lagar och regler. Därtill är utgångspunkten för regeringens bolagsstyrning att de ska agera föredömligt inom området hållbart företagande, och regeringen har under 2020 dessutom beslutat om en ny ägarpolicy för företag med statligt ägande där det framgår att bolagen ska ställa krav på arbetsrättsliga villkor hos leverantörer och underleverantörer.

Vad gäller åtgärder riktade mot yrkestrafiken arbetar regeringen intensivt bland annat med frågan när det kommer till godstransporter på väg i syfte att främja sund konkurrens, trafiksäkerhet och en god arbetsmiljö inom vägtransportsektorn. Av den anledningen beslutade regeringen att genom en förordningsändring skärpa beställaransvaret för internationella transporter och cabotagetransporter våren 2018. Vidare tillsatte regeringen den 22 augusti 2020 en särskild utredare som ska föreslå hur kontrollverksamheten av yrkestrafik på väg kan stärkas.

Fru talman! Mer specifikt beträffande Postnord för jag kontinuerligt en dialog med bolaget om utmaningarna i leverantörskedjan och vikten av att bolaget säkerställer ordning och reda samt sjysta villkor hos alla leverantörer. Detta följs löpande upp vid kontinuerliga ägardialoger.

Fru talman! Jag kallade även in bolaget för ett särskilt möte i mars 2020 där bolaget redogjorde för hur de arbetar just med transportinköp. Detta inkluderade förbättringar av bolagets rutiner för att säkerställa ett föredömligt agerande. Postnord utför – särskilt under pandemin och med den ökande e-handeln – ett mycket stort antal transporter i Sverige varje dag, och kapacitetsbehovet ökade ytterligare under till exempel julhandeln. Näringsdepartementet har informerats om att bolaget vidtagit åtgärder med anledning av de omnämnda incidenter som inträffat under december 2020.

Anf. 31 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Ibrahim Baylan!

Här står vi igen. Det är tredje gången vi har diskussionen om Postnord och otillåten cabotage- trafik. Jag blir lika irriterad varje gång. Vi talar om ett bolag som ägs av staten så man kan förvänta sig att bolaget köper transporter som följer gällande lagstiftning. Då ska man inte behöva läsa i tidningarna att Postnord återigen har hamnat i en situation där det nyttjar otillåten cabotage- trafik.

I den interpellationsdebatt som vi hade den 10 mars 2020 svarade statsrådet: ”Jag utgår från att bolag med statligt ägande följer lagar och regler. Därutöver ska bolag med statligt ägande agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter of-fentligt förtroende.”

Så var svaret för snart ett år sedan. Likväl står vi nu här igen och dis- kuterar Postnord och otillåten cabotage- trafik. Jag är lite nyfiken på vad

*Svar på
interpellationer*

statsrådet fick för svar i det samtal som genomfördes med ledningen för Postnord.

Ute i transportbranschen är Postnord och dess transporter en visa bland åkerier och chaufförer. Man ser vad som pågår ute på vägarna. Polisen är klart underbemannad för att kunna komma åt det, men den får träff alltemellanåt. Det kommer förmodligen inte dröja länge förrän det blir en träff igen, och då blir det en ny debatt.

Någon gång måste det ta slut så att ett statligt bolag sköter sin verksamhet på ett föredömligt sätt. Det är ett ganska rimligt krav man kan ställa. Varför skulle någon annan sköta sig om inte staten behöver göra det?

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark och justitie- och migrationsminister Morgan Johansson har en debattartikel i tidningen Proffs. Den publicerades den 12 januari. Där står det: "Ingen ska utnyttjas på svensk arbetsmarknad." Man skriver: "Många branscher använder billig arbetskraft, inte minst från andra länder. Transportbranschen hör också till dessa. Inte sällan präglas tillvaron för den sortens arbetskraft av dåliga löner och inte sällan dålig arbetsmiljö." Lite längre ned står det: "Men vi kommer aldrig att vika oss när det gäller att komma åt oseriösa arbetsgivare som utnyttjar människor."

Nu står vi och talar om Postnord, som är ett statligt bolag som utnyttjar den här typen av transporter. Det är synnerligen anmärkningsvärt att man gång på gång ska behöva ta upp den här diskussionen.

Jag vill gärna ha ett svar av statsrådet. Vad kom ni fram till i samtalet med Postnord? Skulle man vidta åtgärder så att man följer lagsstiftningen, eller kommer vi återigen att få se transporter som inte följer regelverket?

Anf. 32 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det är precis som Eva Nordmark och Morgan Johansson skriver. Vi är en regering som värnar löntagarnas rättigheter. Det har vi gjort under hela den tid som i varje fall mitt parti har funnits. Vi har varit med och byggt upp väldigt mycket av det som är den svenska anställningstryggheten.

Vi står upp för fackliga rättigheter och den lagstiftning som innebär att människor ska kunna ha trygga jobb, visas respekt och ha villkor som går att leva på. Det har vi jobbat för under alla de år som vi har varit verk-samma, och det kommer vi att fortsätta att göra.

Innebär det att vi nu tror att allting är klart? Nej, så är det inte. Jag tror också att Thomas Morell innerst inne förstår det. Det gäller särskilt den här typen av branscher där vi talar om trafik över landsgränserna.

Där har det funnits många problem. Det vet Thomas Morell. Samtidigt vet Thomas Morell att det inte finns någon regering som har gjort så mycket, både inom ramen för EU-samarbetet och i landet, för att försöka skärpa regelverk och uppföljningen av regelverk.

Är då det arbetet klart? Nej, det är det förstås inte. Jag tror att det aldrig kommer att bli det. Vi vet båda två att så fort man vänder bort blicken dyker det upp oseriösa företag och oseriösa näringsidkare som försöker konkurrera genom att fuska. Det är därför man hela tiden måste följa upp detta.

Så är det också när vi jobbar med Postnord. Jag har det största förtro-ende för att Postnords styrelse med operativ ledning gör vad de kan. Men

det betyder inte att det inte kommer att dyka upp incidenter där man upptäcker att regelverket inte har följts.

Då är det viktigt att man vidtar åtgärder genom att ändra sina rutiner. Det har Postnord gjort och kommer att fortsätta att göra. Men det gäller också att vidta åtgärder med anledning av de brister man upptäcker.

Jag ska svara på Thomas Morells fråga: Vad är det för åtgärder i det här speciella svaret?

De avvikelser som vi nu pratar om är två stycken under december. Där har Postnord meddelat att man helt enkelt inför nya rutiner. Utrikesverksamheten kommer hädanefter enbart att använda sig av svenska åkare eller utländska åkare som avslutat alla internationella transporter på slutdestinationen så att man inte hamnar i en situation som i det aktuella fallet.

När det gäller den andra incidenten som vi pratar om kommer man enligt den information vi har fått från Postnord inte att använda åkeriet i fråga eftersom man från Postnord ser väldigt allvarligt på den bristande dokumentationen i fallet. Det gäller inte den aktuella körningen men körningen bakåt i tiden, där det ju också finns krav på dokumentation. Då blir åtgärden att Postnord hädanefter inte kommer att anlita detta åkeri därför att det har visat sig att de inte kan hålla sig just till de regler och lagar som finns.

Jag tror att det bara är på detta sätt man kan jobba. Det handlar både om att hela tiden förstärka sina egna rutiner och om att vidta åtgärder så att inte samma problem, samma brott eller samma incident kan uppkomma igen, fru talman.

Anf. 33 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Det finns ett oerhört enkelt sätt att slippa ifrån det här, och det är helt enkelt att använda sig av seriösa företag som utför transporterna. Det är den enklaste väg man kan gå.

Jag tycker inte att ett statligt bolag ska ägna sig åt att dumpa priser på marknaden. Det finns också en annan dimension på det här, och det är att den otillåtna trafiken i Sverige ofta styrs och leds av kriminella nätverk.

Jag ska läsa några rader ur en debattartikel som den tidigare chefen för länskriminalen i Västra Götaland har skrivit. Det står så här:

Europol konstaterar i sin hotbild avseende grov organiserad brottslighet 2017 att i Europa härjar mer än 5 000 mobila kriminella gäng. 70 procent av dessa arbetar gränsöverskridande i mer än tre länder. Gängen är ofta multikriminella, det vill säga arbetar inom mer än bara ett kriminellt område. Men frekventa brottsområden är naturligtvis drogsmuggling och egendomsstölder, men även smuggling av de illegala vapen som används i alla gängkonflikterna.

Svensk polis har sedan många år haft stora problem med att bedriva en effektiv kontrollverksamhet längs våra vägar, vilket har påtalats i olika sammanhang, inte minst från åkeribranschen, som skadats av den stora floran av utländska åkeriföretag som missbrukar dåliga system kring transporter och utkonkurrerar inhemska åkeriföretag.

Alla kriminella som rör sig gränsöverskridande använder vägarna till att transportera sig själva, det gods som man har stulit eller de olika varor och människor man smugglar in eller ut över våra gränser.

Så skrev alltså en tidigare chef för länskriminalen. Det här har vi diskuterat åtskilliga gånger här i kammaren. Det handlar om den koppling som finns mellan den otillåtna trafiken och den kriminella verksamheten.

Då är det störande för mig att se att Postnord jämt och ständigt figurerar i de här sammanhangen. Postnord är ju ett bolag som ägs av staten. Det är synnerligen allvarligt att vi har den situation som vi har i Sverige med denna otillåtna trafik med allt vad det innebär. De företag som nyttjar den här typen av verksamhet sponsrar indirekt kriminell verksamhet, och att staten gör det är anmärkningsvärt.

Statsrådet säger i svaret att man har vidtagit åtgärder. Ja, det har man gjort, men de har inte fått någon verklig kraft – av det enkla skälet att polisen är klart underdimensionerad när det gäller att komma åt det här.

Man gjorde en ändring i beställaransvaret 2018. Två fall är rapporterade enligt den lagstiftningen. Båda fallen är överklagade, och enligt den information jag har fått kommer de troligen också att avskrivas. Företagen blir alltså friade på grund av att lagstiftningen är för klen. Den kommer inte åt det här.

Detta gör att den kriminella verksamheten hela tiden kan fortgå, för det blir inga straffrättsliga åtgärder. Det slår undan benen för det seriösa företagandet i Sverige, och det drabbar alla enskilda i det här landet som utsätts för olika typer av brott. Det kan vara inbrott, och det kan vara allt möjligt som man blir utsatt för. Bilen kanske stjäls eller något sådant.

Detta får fortgå år ut och år in. Det måste bli en ändring på det här, och jag tycker att staten ska lyfta fanan och gå först och visa att man inte accepterar det här.

Anf. 34 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Ambitionen är vi helt överens om. Men jag tror också att alla förstår att det inte finns några genvägar här.

Det handlar om att skärpa regelverket. Det har vi gjort, och vi är beredda att fortsätta att göra det. Det handlar om att försöka stärka kontrollverksamheten, och där finns det inga genvägar. Då måste man se till att både utbilda och anställa fler poliser. Och det gör vi. Vi har öppnat flera nya polisutbildningar, och vi ser till att polisen till och med får mer än vad Polismyndigheten har begärt i form av resurser för att kunna anställa dessa poliser som nu utbildas. Det handlar både om att kunna få ut dem för att bekämpa organiserad brottslighet och om att beivra den här typen av brott på vägar med mera.

Detta gör vi av ett mycket enkelt skäl: Vi ska ha ordning och reda i vårt land. Men man får inte vara naiv och tro att man nu har gjort det en gång för alla, för vi vet samtidigt att när man åtgärdar viss brottslighet dyker det upp nya innovationer som dessa kriminella organisationer och enskilda brottslingar ägnar sig åt.

Mot den bakgrunden, fru talman, tror jag för egen del att vi kommer att få fortsätta att jobba med det här. Vi kommer naturligtvis att behöva göra det inom ramen för lagstiftningen och för kontrollverksamheten, och där tillsatte vi en utredning den 22 augusti förra året för att se till att stärka detta ytterligare.

Vi kommer också i fallet med det delstatliga bolaget Postnord att fortsätta att jobba både med deras rutiner och med att se till att de vidtar kraftfulla åtgärder om det ändå upptäcks brister.

Jag har det största förtroende för att det inte råder någon som helst tvekan om vad det är som gäller. Däremot, fru talman, är det precis som Thomas Morell själv säger: Vi kommer från en historia med en bransch där

det har varit vilda västern och där vi får bättre och bättre ordning, men inte tillräckligt. Det är mot den bakgrunden vi har regelverk, kontrollverksamhet och de krav som vi ställer på de statliga bolagen. Med detta ska vi nog se till att vidta åtgärder så att det blir bättre och bättre.

Vi kan därför hoppas att vi kanske någon gång hamnar i en situation där man trots ökade kontroller inte upptäcker den här typen av brister – oavsett om det rör sig om ett statligt bolag eller någon annan.

Anf. 35 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Vägen är Sveriges största brottsplats, för de kriminella nätverken nyttjar vägen för sin verksamhet. De transporterar sig själva, och de transporterar det gods som stjäls och sådana saker.

Jag vet inte om jag kan hålla med statsrådet när han säger att det har blivit bättre, för när jag pratar med mina gamla kollegor på trafikpolisen säger de att det är som att fiska i ett akvarium. Det är bara att gå ut och plocka en, och man har att göra hela dagen för att reda ut vad som är fel.

Vad vi skulle behöva är en klar inriktning på bättre kontroller på vägen och fler tjänstemän på vägen. Vi behöver skärpa lagstiftningen så att vi får bort det som justitieministern och arbetsmarknadsministern tog upp. Det ska inte vara så illa att man kan utnyttja folk på det vis som man gör i Sverige. Vi har ett modernt slaveri i dagsläget.

Vi skulle kunna ägna resten av dagen åt att läsa en rapport från polisen och gå igenom vad som står där. Det är en slutredovisning av ett regeringsuppdrag, så statsrådet har tillgång till rapporten. I en del redovisas en problembild. Det står så här: I den myndighetsgemensamma lägesbilden om organiserad brottslighet 2019 beskriver myndigheterna bland annat hur den fria rörligheten inom EU gör det lättare för internationella brottsnätverk att verka i flera länder.

Sedan försöker man illustrera detta i form av ett isberg. Där finns människohandel, företag i brottslig verksamhet, miljöbrott, vapen, sprängmedel, människosmuggling, narkotika och smuggling.

Det är i den här miljön vi hittar Postnord. Jag tycker att det är synnerligen allvarligt, och jag hoppas innerligt att vi slipper ha en diskussion om detta en gång till.

Anf. 36 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Om det upptäcks brister hoppas jag att vi *har* en diskussion, för det ska vi inte acceptera. Vi har all rätt att ställa krav på att statliga, gemensamt ägda bolag – i det här fallet tillsammans med den danska staten – föregår med gott exempel. De måste bidra – och där har vi skärpt regelverket – till goda villkor, också hos underleverantörer. Det är ju våra gemensamma resurser på alla sätt och vis. Om det visar sig att det uppstår brister, trots de vidtagna åtgärderna, hoppas jag alltså att vi har en öppen diskussion kring detta. Jag tror att det är enda sättet för oss att undan för undan bli av med en del av de problem som finns.

Jag skulle ändå vilja hävda, Thomas Morell, med tanke på vilket vilda västern det har varit och de problem som har funnits inom den här branschen, att vi undan för undan – med förändringar i regelverk, med förbättringar av kontrollverksamhet och med ytterligare krav till exempel på de statliga bolagen att verka föredömligt och också upphandla på ett sätt

där man inte trycker tillbaka villkoren utan tvärtom ställer krav på kollektivavtal med mera – kan ta steg framåt.

Samtidigt måste vi vara medvetna om att vi, även om vi hamnar i en situation där vi kan säga att vi har vidtagit ett stort antal åtgärder, inte kan slappna av. Det är ju så, särskilt när det gäller den gränsöverskridande brottligheten, att man alltid hittar nya vägar. Vi måste ständigt mota den tillbaka, för detta ska vi naturligtvis inte acceptera. Vi ska ha ordning och reda också i detta.

Stort tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:279 om näringspolitikens effekt

Anf. 37 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för en översyn av näringspolitikens effekter och om jag avser att vidta åtgärder för en översyn av effektutvärderingar av näringspolitiken.

Målet för näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i växande företag. De näringspolitiska insatserna ska också bidra till att genomföra bland annat Agenda 2030 och Parisavtalet. De stöd som finns till näringslivet ska sträva mot dessa mål. Det finns utmaningar med att utforma stöden då de ska motiveras av att det föreligger olika så kallade marknadsmisslyckanden och att de ska leda till en önskvärd utveckling av företagen och näringslivet som inte hade varit möjlig utan stöden.

Herr talman! För att säkerställa detta måste stöden kunna utvärderas på ett adekvat sätt. För utvärderingen inom näringspolitiken finns metodmässiga utmaningar såsom svårigheter att hitta lämpliga kontrollgrupper och fånga så kallade spridningseffekter. Regeringen har därför den senaste tiden växlat upp sina ansträngningar inom området effektutvärderingar i syfte att öka träffsäkerheten av de näringspolitiska stöden.

Regeringen har under senare år arbetat med att utveckla resultatredovisningen inom utgiftsområde 24 för att åstadkomma en tydligare koppling mellan näringspolitikens mål och de insatser som görs. Regeringen har också vidtagit åtgärder för att utveckla metoderna för utvärdering av stöd och med att utforma stöden så att de på ett bättre sätt ska kunna utvärderas.

Tillväxtanalys fick 2017 i uppdrag att lämna förslag på hur tillämpningen av metoder och modeller för utvärdering av offentliga insatser för innovation och företagande kan utvecklas. I Tillväxtanalys redovisning belystes bland annat frågan om utvärderingarnas syfte. Där framgår att utvärderingar kan ha olika syften. De kan exempelvis genomföras för att utkräva ansvar men också för att öka lärandet.

Regeringen instämmer i att oberoende effektutvärderingar är av stor vikt. Utvärderingar i syfte att öka lärandet hos de myndigheter som genomför insatser är också betydelsefulla. Utvärderingar kan även göras av dessa myndigheter, där det särskilt lämpar sig för utvärderingens syfte och ambition.

Herr talman! I budgetpropositionen för 2021 tillfördes Tillväxtanalys 2 miljoner kronor 2021, 3 miljoner kronor 2022 och 4 miljoner kronor 2023. Pengarna i satsningen kommer att användas till fler effektutvärderingar, men även bidra till Tillväxtanalys långsiktiga mål att utveckla en heltäckande databas som stöd för utvärdering av offentliga insatser inom tillväxtpolitiken.

Regeringen välkomnar också Riksrevisionens granskningsrapport *Effektutvärderingar av näringspolitiken – bristande tillförlitlighet*, som utgör ett viktigt kunskapsunderlag när det gäller effektutvärderingar av näringspolitiken. Regeringen kommer i en skrivelse under våren att utveckla sin bedömning av rapportens slutsatser och rekommendationer samt redovisa vilka eventuella åtgärder som regeringen avser att vidta med anledning av rapporten.

Anf. 38 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna har länge påtalat brister i det offentligas stöd till näringslivet. Rapporter från såväl myndigheter som enskilda akademiker och intresseorganisationer har menat på att effekterna av olika näringspolitiska stöd antingen är snudd på obefintliga eller omöjliga att mäta.

Exempelvis har näringsutskottet i närtid hanterat regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartnerskap, som debatteras i slutet av januari. I den granskningsrapport från Riksrevisionen som skrivelsen berör uttrycks en kraftig kritik mot detta projekt. Det rör sig om ett gemensamt projekt med EU som på sex år har betalat ut nästan 25 miljarder kronor till företag och forskning i Sverige. Kritiken berör jävsproblematik och bristande transparens som försvagar rättssäkerheten, men även att det saknas förutsättningar för ett effektivt genomförande.

Det tål vidare att nämnas att Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Tillväxtanalys, återkommande kritiserat olika näringspolitiska stöd och bland annat slagit fast följande om två av innovationsmyndigheten Vinnovas stödprogram: ”Analysen indikerar inga statistiskt säkerställda positiva effekter av stöden på antal anställda, arbetskraftsproduktiviteten, andelen högutbildade arbetstagare eller andelen forskare; varken under programmens löptid eller efter det att stöden avslutats.”

Tillväxtanalys har även i en analys av det samlade stödet till näringslivet under 2011 kommit fram till att hela 22 myndigheter på olika vis var involverade i administrationen av stöden, ett faktum som naturligtvis krånglar till det dels för dem som ska söka stöden, dels för dem som ska effektutvärdera stöden. Det är även tydligt att det har krånglat till det för ett flertal regeringar, inte bara den sittande, eftersom man till synes haft svårt att hantera den problematik som varit känd under en längre period, alldeles oavsett de enskilda åtgärder som statsrådet lyfte fram i sitt interpellationssvar.

Hitintills har ingen regering agerat på allvar för att säkerställa att hårt förvärvade skattemedel inte slösas bort genom verkningslösa näringspolitiska åtgärder. Dessa satsningar är förknippade med primärt två olika problem: När effekt kan mätas tycks den helt saknas, och i de andra fallen går den inte ens att mäta. Just det sistnämnda, effektutvärderingen, är anledningen till dagens interpellationsdebatt.

Riksrevisionen släppte nyligen granskningsrapporten *Effektutvärderingar av näringspolitiken – bristande tillförlitlighet*. I rapporten har Riksrevisionen granskat 37 utvärderingar av effekter av näringspolitiken mellan 2015 och 2018. Av dessa var det endast två som uppfyllde de krav som en tillförlitlig effektutvärdering bör uppfylla.

Det går med andra ord i dag inte att avgöra huruvida den näringspolitik som årligen kostar miljarder skattekröner fungerar eller inte. Det är riktigt illa, herr talman. Jag vill fråga Ibrahim Baylan hur det har kunnat bli så här.

Anf. 39 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Precis som jag beskrev tidigare måste vi kontinuerligt jobba för att förbättra de här metoderna, och det gör vi. Jag tror att alla som har ägnat sig åt detta vet att det inte är så enkelt, inte minst när det till exempel saknas kontrollgrupper.

Man ska dessutom bredda diskussionen. Vi lever ju inte i en bubbla, Tobias Andersson. Vi är del av en union, Europeiska unionen, och av en global, konkurrensutsatt marknad. Det är i allra högsta grad sant för ett litet land som Sverige, som bygger väldigt mycket av sin välfärd på att handla med andra länder.

Hälften av Sveriges bnp, och därmed hälften av den svenska välfärden, bygger på utrikeshandel. Därför blir konkurrenskraften oerhört central, liksom att vi har företag som kommer fram med nya innovationer. Vi vill ju inte – åtminstone vill inte den här regeringen det – konkurrera med sämre villkor för de anställda. Det ska vara rimliga löner och rimliga villkor för de anställda. Då blir konkurrenskraften, effektiviteten i det man gör och innovationskraften oerhört centralt. Det är detta som mycket av näringspolitiken utgår från.

Vi är inte det enda land som ägnar sig kraftfullt åt näringspolitik, tvärtom. Det finns ett antal länder – konkurrentländer och länder i vår närhet – som nu till och med ökar sina ansträngningar i det förändrade geopolitiska läget mellan Kina, USA och Europa.

Mot den bakgrunden, herr talman, ska man naturligtvis förbättra sina metoder att följa upp. Men man måste också se vad denna politik har gett. Låt mig ge några exempel på hur andra bedömer att näringslivsklimatet, konkurrenskraften och innovationskraften är i Sverige. Det görs ju en mängd sådana jämförelser av både företagsklimat och innovationsklimat i olika länder. Generellt sett finns det en gemensam nämnare, nämligen att Sverige faller väl ut i dessa jämförelser.

När Europeiska unionen, det vill säga kommissionen, gör en jämförelse mellan de 27, tidigare 28, EU-länderna och mäter innovationskraften, som ju är väldigt central för ett land som inte vill eller ska konkurrera med lägre löner och sämre villkor för de anställda, kommer Sverige etta år efter år. Jag tror att det har varit så i åtminstone fyra år i rad nu.

När Forbes, en ansedd tidning, tittade på ”Best countries for business” 2019 kom Sverige tvåa bland 161 länder.

När World Economic Forum tittar på konkurrenskraften i sin så kallade Global Competitiveness Report och jämför 140 länder över världen kommer Sverige åtta.

Jag skulle kunna fortsätta, herr talman, men jag tror att min poäng ändå har gått fram. Det är klart att vi måste fortsätta att utvärdera varje enskild

åtgärd, men vi måste också vara medvetna om att vi behöver en aktiv näringspolitik. Det behöver vi både för att fortsätta jobba tillsammans med vårt näringsliv och göra de förändringar som krävs för att fortsatt vara konkurrenskraftiga och för att många andra länder vidtar väldigt kraftfulla åtgärder.

Om man gör som Sverigedemokraterna vill och skär ned på näringspolitiken innebär det också att det blir färre jobb i Sverige. Det blir färre företag i Sverige, och då blir svenska löntagare och det svenska näringslivets konkurrenskraft eftersatt.

Ja, vi måste förbättra vår effektivitetsutvärdering. Vi kommer att återkomma till riksdagen med en skrivelse om detta under våren. Men jag är mycket bestämd om att vi behöver en kraftfull och aktiv näringspolitik för jobb och välfärd i vårt land.

Anf. 40 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Precis som näringspolitiken brister även näringsministern i tillförlitlighet i analysen. Det är ju inte en naturlag att bara för att vi pumpar in pengar i näringslivet leder det till framgång när det gäller innovation. Tvärtom kan hävdas att det är trots de näringspolitiska åtgärderna som Sverige är ett framgångsrikt land i de mätningar som näringsministern lyfter fram.

Den problematik jag belyser här är ju alternativkostnaden. Om vi hade valt att investera de pengar som i dag går till antingen effektlösa åtgärder för näringslivet eller till åtgärder som inte ens går att effektutvärdera och i stället lagt dem på annat hade vi kanske fått se ett helt annat resultat.

Hur som helst: Det vi diskuterar i dag är inga nyheter. Det har varit känt länge. Det slogs bland annat fast i en statlig utredning redan 2016, men ändå har det inte åtgärdats. Trots att en majoritet i Sveriges riksdag har riktat ett par tillkännagivanden till regeringen på temat, och trots att regeringen i 2019 års budgetproposition lovade att förbättra förutsättningarna för utvärderingar, har så inte skett. Jag ser det som direkt anmärkningsvärt, inte minst med tanke på att det rör sig om åtskilliga miljarder varje år.

Vad som också är anmärkningsvärt i sammanhanget är Ibrahim Baylans nonchalans inför problemet. När Dagens industris journalist Fredrik Björkman började rapportera om Riksrevisionens granskningsrapport lät Ibrahim Baylan sig inte intervjuas.

Herr talman! När folket ville veta huruvida de näringspolitiska miljarderna ger någon effekt eller inte och varför effektutvärderingarna inte håller måttet valde ansvarigt statsråd att ducka för frågor. Någon som inte duckade för de frågor som Dagens industri önskade ställa var Niklas Kautitz, som ledde granskningen för Riksrevisionen. På frågan om regeringen inte med säkerhet vet om näringspolitiken har den effekt man önskar svarade han: "Nej, precis. Och det är ännu värre än så. Eftersom det inte görs utvärderingar som är tillförlitliga kan man ha illusionen av att man vet, fastän man egentligen inte har grund för det." Han uttryckte även: "I många av dessa studier har man bara frågat företag som fått stöd om de själva tycker att det var effektivt. Föga förvånande uppskattade företagen att få stöd."

Herr talman! Ni hörde rätt. Jag ser framför mig hur Ibrahim Baylan klappar sig själv på axeln för ett väl utfört jobb när han får höra att före-

tagen som fick gratispengar tyckte att det var ett effektivt sätt att bruka skattemedel.

Av Riksrevisionen lär det dock dröja tills han får någon klapp på axeln. Ansvarig för granskningen avslutade nämligen intervjun med Dagens industris Fredrik Björkman på följande sätt: ”Man kan tycka att det är förvånansvärt att det pågått under så många år. De här rapporterna har tagits emot av regeringskansliet, men ingen har satt stopp.”

Herr talman! Jag tycker också att det är förvånansvärt, och därför förstår jag att Ibrahim Baylan valde att ducka för Dagens industris frågor, men jag hoppas att han inte duckar för dem nu. Varför har regeringen inte satt stopp för den kraftigt bristfälliga tillförlitligheten i effektutvärderingarna när det gäller näringspolitiken, och kommer regeringen att vidta åtgärder utifrån Riksrevisionens rekommendationer?

Anf. 41 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Det seriösa sättet att behandla en utvärdering är att man läser igenom den ordentligt när den kommer in till departementet och analyserar den, och först därefter lämnar man synpunkter och i det här fallet också en skrivelse till riksdagen om vilka åtgärder man avser att vidta. Den typen av utvärderingar är värdefulla. Riksrevisionen har detta som en av sina stora uppgifter.

Direkt efter att den inkommit till departementet, vilket den ju precis hade gjort vid det aktuella tillfället, är det seriösa tillvägagångssättet att man först analyserar vad som står i rapporten.

Om det bara handlar om tyckande eller om att plocka partipolitiska poäng kan man bara skjuta från höften, men jag vill gärna jobba på ett sätt som innebär att man seriöst behandlar den här typen av rapporter. När vi har analyserat rapporten färdigt på departementet kommer vi också att återkomma med synpunkter, både till medierna och till kammaren, och med vilka åtgärder vi avser att vidta. Jag tror att alla som någon gång har jobbat med sådant begriper att detta är det mest seriösa sättet att behandla denna typ av rapporter.

Låt oss återgå till själva näringspolitiken och effektutvärderingen. Precis som jag sa i mitt interpellationssvar stärker vi resurserna till Tillväxtanalys just för att möjliggöra ytterligare effektutvärderingar. Det är en åtgärd som finns i budgeten och som innebär att de får ökande resurser de kommande åren, med början i år.

Jag är fullt medveten om att Sverigedemokraterna har haft och fortsätter att ha ambitionen att bilda någon form av koalition med Moderaterna. Det är helt uppenbart att man här har tagit till sig samma retorik, nämligen att om man satsar mindre på ett område kommer det att bli bättre effekt av det, på tal om effektutvärdering. Man skär ned på näringspolitiken och resurser till innovationspolitiken samtidigt som våra viktigaste konkurrentländer gör precis tvärtom. Då är det klart att resultatet kommer att bli sämre. Det kommer att bli mindre investeringar och innovationer i vårt land. Det kommer i sin tur att leda till färre jobb och därmed förlorad välfärd.

Herr talman! Vi utmärker oss i många stycken. Varje gång någon internationell tidning, organisation, kommission med mera gör jämförelser kommer Sverige väl ut. Det gör Sverige eftersom vi jobbar intensivt tillsammans med näringslivet.

Nej, jag är inte så naiv att jag tror att alla insatser per definition är rätt eller bra – man måste följa upp dem. Men man kan också se att resultatet i många stycken är bra.

Jag tror att många som tittar på denna debatt tycker att det blir en ganska teoretisk diskussion när man pratar om effektutvärdering och när man pratar allmänt om innovation. Låt mig därför ge ett exempel på vad vi gör med vår näringspolitik. Det är ett konkret exempel som jag själv har varit involverad i, först som energiminister och sedermera som näringsminister. Det gäller Northvolt, som nu etablerar en stor batterifabrik, Europas största batterifabrik, i norra Sverige. De träffade mig som energiminister och ville ha stöd för en förstudie. Det är klart att man skulle kunna resonera som Tobias Andersson och säga: Ja, men det får ni lösa själva. Men vi hjälptes åt, och i dag innebär det att de har fått investeringar, miljardinvesteringar, som innebär att tusentals människor kommer att anställas i Skellefteå. Det är också effekten av en näringspolitik.

Anf. 42 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Återigen saknar statsrådet grund för sina slutsatser. Eftersom vi inte har några tillförlitliga effektutvärderingar kan inte näringsministern eller någon annan regeringsföreträdare dra slutsatsen att det är tack vare näringspolitiken som vi har fått en viss innovation, ett visst näringslivsklimat eller dylikt. Det finns helt enkelt ingen grund att stå på.

Det går att peka på att vi enligt olika mätningar har ett bra näringsliv, men det kan inte knytas till den offentliga näringspolitiken. Det finns ingenting som stöder det – tvärtom. I de mätningar som har skett, när man har haft kontrollgrupper och jämfört bolag som fått innovationsstöd med bolag som inte fått det, har man inte sett någon märkbar effekt över huvud taget.

Har det aldrig slagit statsrådet att det kanske ligger i dessa företags – de företag som mottagit stöd – intresse att uppge att gratispengarna de fått gett önskad effekt?

Sedan förstår jag att Ibrahim Baylan inte kan springa händelserna i förväg och avslöja vad som kommer att rymmas i regeringens skrivelse på området. Men jag hoppas att statsrådet åtminstone kan tillstå att den bristande tillförlitligheten i effektutvärderingarna av näringspolitiken för det första är ett problem och för det andra måste åtgärdas.

Det hade varit klädsamt ifall man hade kunnat få ett klart besked om att det behöver ske. Detta är känt sedan länge. Det hanteras nu i debatten av näringsministern lite som att denna utredning skulle vara i ett vakuum. Det har tvärtom under ett flertal år varit tydligt för samtliga att det finns brister i våra effektutvärderingar. Det är allvarligt. Det borde ha åtgärdats för länge sedan. Det tycker en riksdagsmajoritet, som även har tillkännagivit det för regeringen.

Jag hoppas att regeringen kan problematisera detta och svara att man kommer att åtgärda det.

Anf. 43 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! När man får denna typ av utvärdering ska man behandla den seriöst, och det kommer vi att göra. Vi kommer att återkomma i en skrivelse till riksdagen under våren när vi har analyserat denna rapport.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Jag återkommer nu till själva näringspolitiken, för det är ändå den som vi i grunden diskuterar. Det finns inget, herr talman, som heter gratis-pengar. Vi har nämligen all anledning att värna skattebetalarnas pengar och använda dem så effektivt som möjligt. Det är också så att vi är en del av en europeisk union där det finns ett strikt regelverk för vilka statsstöd man kan gå ut med, såväl för oss som för de andra medlemsländerna.

Inom ramen för detta jobbar vi väldigt tätt med näringslivet, ja, för att se till att ständigt utveckla vår innovationskraft och vår konkurrenskraft för att värna svenska jobb och svensk tillväxt.

Man kan naturligtvis säga: Ja, det är en slump som gör att det svenska näringslivsklimatet, den svenska konkurrenskraften och den svenska innovationsförmågan hävdar sig väl år efter år. Eller så kan det faktiskt vara så att detta påverkas av den täta samverkan som vi har med näringslivet och med akademien. Det är i alla fall den bild som finns i många andra EU-länder. Det är mot den bakgrunden som både Europeiska unionen och många medlemsländer tittar på Sverige och försöker följa hur vi jobbar, just i tät samverkan för att utveckla vår konkurrenskraft och därmed också värna svenska jobb och svensk tillväxt.

Jag kan försäkra Tobias Andersson att vi kommer att jobba för att förbättra utvärderingarna. Och vi kommer att fortsätta jobba intensivt med det svenska näringslivet för att se till att vi är konkurrenskraftiga och för att rädda och utveckla svenska jobb, svensk tillväxt och därmed också svensk välfärd.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:249 om bussning som integrationsåtgärd i skolan

Anf. 44 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jörgen Grubb har frågat mig om jag anser att bussning av elever från invandrartäta utsatta områden till skolor med mycket stor andel svenska elever är gynnsam för alla inblandade elever. Jörgen Grubb har också frågat mig om det är min avsikt att införa tvingande åtgärder, till exempel kvotering, för att nå högre grad av likvärdighet mellan Sveriges skolor.

Elevsammansättningen vid Sveriges skolor har under de senaste 20 åren blivit alltmer uppdelad efter elevernas socioekonomiska bakgrund. Rapporter från bland annat Statens skolverk och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering visar att skolsegregationen har en negativ inverkan på likvärdigheten och riskerar att försämra skolväsendets förmåga att kompensera för elevernas skilda förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, vilket drabbar elever med mindre gynnsam bakgrund hårdast. Skolsegregation kan även leda till stigmatisering av elever som går i skolor med mindre gynnsam socioekonomisk sammansättning och ha en negativ påverkan på den sociala sammanhållningen i samhället när skolan allt mindre är en plats där elever med olika bakgrunder och förutsättningar möts.

Detta är en mycket oroväckande utveckling, och skolsegregationen måste därför minska. En stor del av skolsegregationen i grundskolan beror på boendesegregationen, men vi vet också att skolvalet är en bidragande orsak till den ökade skolsegregationen. Forskningen är tämligen enig om det.

Detta ser regeringen som mycket problematiskt. Som både 2015 års skolkommission och OECD påpekat behöver skolvalet utformas på ett sätt som bidrar till att minska skolsegregationen i stället för att förstärka den.

I betänkandet *En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning* (SOU 2020:28) finns förslag på åtgärder för att minska skolsegregationen genom bland annat allmänt skolval med gemensam antagning och ändrade urvalsregler. Utredningens utgångspunkt när det gäller skolvalet är att vårdnadshavares önskemål ska vara styrande för skolplaceringar. Om antalet platser på en skola är mindre än antalet sökande elever behöver ett urval göras. Utredningen föreslår att huvudmännen ska kunna använda kvot som en av flera urvalsgrunder. Syftet är att uppnå en mer allsidig social sammansättning av elever. Kvoter som urvalsgrund är ganska vanligt i andra delar av världen och skulle kunna vara en möjlighet i Sverige. Frågan om kvoter som urvalsgrund aktualiserar samtidigt en rad komplicerade frågeställningar som behöver analyseras noggrant. Betänkandet och inkomna remissynpunkter bereds nu inom Regeringskansliet.

Utan att uttala mig om enskilda fall kan jag konstatera att den ökade skolsegregationen i svensk skola är en mycket allvarlig utveckling som måste stävjas. Det är mitt och regeringens mål att åter bygga upp ett skolsystem som ger jämlika förutsättningar, utjämnar livschanser och bidrar till sammanhållning och gemenskap. Alla elever ska ha möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i skolan, oavsett var de bor eller vilka föräldrar de har. Min förhoppning är att fler partier i riksdagen framöver ska ställa sig bakom förslag som syftar till att motverka skolsegregationen så att vi kan råda bot på den bristande jämlikheten i svensk skola.

Anf. 45 JÖRGEN GRUBB (SD):

Herr talman! Utbildningsministern verkar nästan positiv till att busa elever till olika skolor i syfte att nå en socialdemokratisk likvärdighet och tycka att det är positivt att elever med svenska föräldrar ska ansvara för integrationen av invandrade elever. Jag är dock lite osäker.

Regeringen har tillsatt en utredning som föreslår radikala uppdelningar av skolbarn. Man har övervägt reglering genom att kvotera elever beroende av socioekonomiska faktorer eller bostadsområde. Enligt utredningen är detta ett träffsäkert system för att skapa likvärdighet i skolan.

Med anledning av detta ställde jag två frågor till utbildningsministern:

1. Anser ministern att bussning av elever från invandrartäta områden till skolor med mycket stor andel svenska elever är gynnsam för alla inblandade elever?
2. Är det ministerns avsikt att införa tvingande åtgärder, till exempel kvotering, för att nå högre grad av likvärdighet mellan Sveriges skolor?

Jag noterar att utbildningsministern i sitt svar duckar för frågan huruvida bussning av elever från invandrartäta områden är gynnsam för alla inblan-

dade elever. Jag tolkar det som att utbildningsministern vet att bussning kommer att drabba välanpassade och studiemotiverade svenska elever, i likhet med hennes partikollega Kent Pettersson som tidigare var ordförande i barn- och ungdomsnämnden i Nyköping. Han sa: Den bästa studiesociala miljön för alla elever är att gå i en klass där så många andra elever som möjligt har svenska som modersmål och högutbildade föräldrar.

Det kan vi säkert hålla med om. Men ni och andra regeringar har genom en helt oreglerad invandring skapat en situation som fortgått under många år och som gjort det omöjligt för alla elever att få denna gynnsamma studiesociala miljö.

Utbildningsministerns svar på den andra frågan är lite mer svävande. Det tycks enligt Socialdemokraterna vara okej att gruppera elever efter deras föräldrars utbildning, sociala förhållanden och utsatthet. Utredningen experimenterar här lite med ord för att undvika ordet "ethnicitet".

Det finns ingen relevant svensk forskning som påvisar att bussning eller andra tvingande åtgärder fungerar för att erhålla en bättre skola. Däremot finns det exempel från verkligheten där man gjort noggrann uppföljning, bland annat i min hemstad Malmö, gjord av Malmö universitet, då Malmö högskola.

Herr talman! Efter att själv ha studerat dessa exempel från verkligheten kan jag berätta följande: Bussning av elever till andra skolor samt tvång som integrationsåtgärd har hittills inte fungerat.

År 2007 började man att bussa elever från ett segregerat område i Malmö till en välfungerande skola i området Limhamn. Detta resulterade i att merparten av eleverna med svenskfödda föräldrar flydde till andra skolor. Skolmiljön blev stökig, undervisningsnivån sjönk och eleverna grupperade sig. Ett tydligt "vi och de" etsades fast. Integrationen uteblev alltså. Detta går att läsa i en diger rapport.

Behöver jag säga att i dag är denna skola långt ifrån så populär som den var innan detta projekt påbörjades 2007?

Ett annat exempel är från Nyköping, där man 2014 valde att stänga fyra högstadieskolor och flytta alla elever till en nybyggd storskola. Av de ursprungliga fyra skolorna hade tre låga resultat och en höga resultat.

Nu skulle man blanda elever rättvist enligt Skolverkets Salsamodell, där eleverna får etiketter på sig efter föräldrars utbildningsbakgrund, härkomst och ekonomiska förutsättningar. Man klistrade alltså det sociala arvet på dessa barn. Redan efter ett år flydde 400 elever till andra skolor. Resultatet? Numera är det mer segregerat i Nyköping än vad det någonsin har varit.

Herr talman! Jag upprepar min fråga: Anser utbildningsministern fortfarande att bussning av elever från invandrartäta områden till skolor med mycket stor andel svenska elever är gynnsam för *alla* inblandade parter?

Anf. 46 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag noterar att det tog ungefär en minut innan Jörgen Grubb var inne på det som Sverigedemokraterna kallar för den ohämmade invandringen eller vilket uttryck som nu användes. Det är fascinerande. Jag tror inte att jag har deltagit i någon interpellationsdebatt med en sverigedemokrat utan att de orden har kommit upp och det väldigt tidigt.

Jag skulle vilja fundera lite öppet kring några av de ord som Jörgen Grubb använder. Det första är förstås ordet ”drabba”, som Jörgen Grubb väljer för det som uppstår när barn från olika bakgrunder går i samma skola och i samma klass. Han talar också om att svenskfödda barn – jag tror att det var så han uttryckte sig – ”flydde” från en skola på grund av den skolans elevsammansättning.

Jag vill till kammarens protokoll verkligen föra att jag vänder mig väldigt kraftigt emot att se barn som så farliga, hotfulla och negativt laddade att andra barn skulle behöva ”fly” eller ”drabbas” av deras blotta närvaro. Det här är ett sätt att uttrycka sig om barn som inte är acceptabelt.

Jag skulle även vilja problematisera ett annat uttryck som Jörgen Grubb använder och som också återfinns i den interpellation som Jörgen Grubb har skickat in, och det är ordet ”bussning”. Vad menar Jörgen Grubb med bussning? I stora delar av Sverige använder barn som går i skolan olika former av kommunikationsmedel. Några cyklar, några går, några åker med mamma och pappa i bil, några åker buss, några åker tunnelbana och några åker pendeltåg.

Vad är bussning? Jag anar efter att ha lyssnat på Jörgen Grubb att han med bussning menar att man på något vis skulle tvinga barn in i en buss för att köra dem till en annan skola. Jag anar att bussning på något vis har med någon form av påtvingad händelse att göra.

Men det är bara en aning som jag får när jag lyssnar på Jörgen Grubb, för faktum är att bussning väl i så fall är någonting som redan i dag förekommer i svensk skola.

När barn som har en svenskfödd eller utlandsfödd förälder tar någon form av buss, pendeltåg, tunnelbana eller annat fortskaffningsmedel för att komma till sin skola och när barn som inte går i den närmaste skolan åker en bit för att komma till sin skola – är det ett uttryck för bussning, Jörgen Grubb?

När barn själva och barns föräldrar väljer att söka sig till en skola som ligger en bit bort – är det ett uttryck för bussning? Är de barn och elever som kommer från så kallade utsatta områden och som på eget initiativ tar bussen till en skola i ett mer välmående område också hotfulla? Är det också barn som ”drabbar” sina nya klasskamrater? Blir de nya klasskamraterna tvungna att ”fly” också de sammanhangen?

Herr talman! Jörgen Grubb ställde två frågor. Jag har försökt att besvara frågan som handlar om så kallad bussning, vad det nu är för någonting.

När det gäller den andra frågan, där Jörgen Grubb efterlyste ett tydligare ställningstagande kring vad jag och regeringen anser om förslagen i den utredning som Jörgen Grubb hänvisar till, kan jag återigen bara upprepa vad som står i interpellationssvaret, nämligen att de förslagen visserligen har många internationella förebilder men inte är oproblematiska. Arbete pågår just nu i Regeringskansliet. Ett tydligare besked än så kommer jag inte att lämna i dag.

Anf. 47 JÖRGEN GRUBB (SD):

Herr talman! Det märks att utbildningsministern ogärna vill prata sakspolitik. I stället drar hon det klassiska rasistkortet. Det var väntat.

Sverigedemokraterna är inte emot någon blandning av elever. Däremot är vi emot att elever med bristande språkkunskaper blandas med elever

som talar utmärkt svenska och därmed drar ned undervisningsnivån. Det finns faktiskt två parter här.

Vi är även emot påtvingad blandning, där man cyniskt använder svenska barn som krockkuddar i taffliga försök att dämpa skadeverkningsfrån denna och föregående regeringar som har bedrivit en oreglerad invandringsspolitik. Det var det jag sa.

Herr talman! I det skriftliga svaret på denna interpellation skriver ministern att alla elever ska ha möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i skolan. Om detta är vi faktiskt helt överens. Men hur ska detta vara möjligt för många elever när det inte ges studiero, när undervisningstakten dras ned och när arbetsmiljön försämras för alla i skolan? Så ser det ju ut där man har gjort de här experimenten med bussning – jag tror att utbildningsministern förstår vad som menas med bussning i detta sammanhang – och tvingande omflyttningar.

Tyvärr fortsätter det nu bland annat i Trollhättan, som liksom Malmö och Nyköping faktiskt är en socialdemokratiskt styrd kommun. Vi måste få stopp på detta innan det breder ut sig ytterligare. Er strategi för att skapa en likvärdig skola tar livet av de välfungerande skolorna. I stället måste vi se till att bra skolor förblir bra, eller blir bättre, samt att alla dåliga skolor blir bra. Det gynnar alla elever. Detta kommer att ta tid – absolut – men vi måste börja nu. Sverigedemokraternas skolförslag, särskilt de som berör förberedelseskola, studiero och arbetsmiljö, kommer, till skillnad från era likvärdighetssatsningar, att ge ordning och reda och elever som mår bra och blir välutbildade.

Herr talman! Utbildningsministern konstaterade i sitt svar att ”den ökade skolsegregationen i svensk skola är en mycket allvarlig utveckling som måste stävjas”. Ja, det är en allvarlig utveckling med ökad segregation inte bara i skolan utan i hela vårt samhälle, och den är en direkt följd av en oreglerad invandringsspolitik som Anna Ekströms eget parti har fört. Det är socialdemokraternas politik som behöver stävjas. Regeringen själv måste ta konsekvenserna av sin egen politik, inte Sveriges barn. De bär inget som helst ansvar i detta.

Herr talman! Jag utgår från att utbildningsministern och jag delar visionen om att alla elever helst ska gå i närliggande skolor. Med Sverigedemokraternas restriktiva invandringsspolitik hade detta varit en realitet i dag, men med er politik står vi där vi står. Då har vi en debatt som handlar om segregation, likvärdighet och bussning – egentligen helt i onödan.

Även på den tiden när vi hade en likvärdig skola – jag minns den – fanns socioekonomiska skillnader, vilket man i dag anger som huvudanledning till dagens segregerade skola. Här vill jag påminna utbildningsministern om att bussning av elever inte var på tapeten då.

Den bistra sanningen är att det inte är bara fråga om socioekonomiska skillnader, utan det är fråga om språkbarriärer samt stora skillnader i värderingar och normer, som driver segregationen. Inte någon av oss är nöjd med detta. Detta är det huvudsakliga skälet till att vi föreslår att invandrade elever ska gå i förberedelseskola eller förberedelseklass, och först när de är mogna för den svenska skolan ska de börja i en vanlig klass.

Låt mig vara tydlig: Man ska inte ha rätt att försämrade förutsättningarna för en elev att få tillgång till kunskap i sin övertygelse om att man förbättrar förutsättningarna för en annan elev. Vi kan inte anamma Socialdemokraternas Robin Hood-metod på barn. Det vore förödande.

Herr talman! Den här gången tog det 40 sekunder innan frågan om den oreglerade invandringen kom upp, men det tog bara tio sekunder för Jörgen Grubb att påstå att jag hade dragit ett klassiskt rasistkort.

Herr talman! Jag har inte i något sammanhang anklagat Jörgen Grubb för att uttrycka sig rasistiskt. Jag har däremot analyserat vilket ordval Jörgen Grubb använder sig av och vilka tankefigurer som återkommer i Jörgen Grubbs förskrivna anföranden. Jag kan bara konstatera att den analysen föranleder Jörgen Grubb att själv ta upp frågan om rasism, och jag överlåter till den som lyssnar på debatten att avgöra vad som försiggår.

Återigen används de starka uttrycken. Den här gången talar Jörgen Grubb om att inflyttning eller närvaro av elever som kommer från en annan ort, en annan del av en stad, tar livet av väl fungerande skolor. Det är ett språkbruk om elever som jag inte kan acceptera. Jag kan inte acceptera att elever som kommer till en svensk skola skulle ses som hotfulla eller drabbande eller skulle föranleda flykt för andra elever i svensk skola. Jag kan också konstatera att Jörgen Grubb inte ens gör något försök att kvalificera begreppet bussning. Men av det Jörgen Grubb säger kan jag bara dra slutsatsen att det som Jörgen Grubb menar är att bussning är något negativt. När barn och elever åker buss till sin skola på grund av en sorts antagningssystem är det negativt och drabbande och leder till flykt och till att man tar livet av skolor. Men när barn och elever åker buss till skolan på grund av ett annat antagningssystem är det helt i sin ordning.

Herr talman! Det här är allvarliga frågor. Det finns i Sverige skolor där en stor andel av eleverna hör svenska bara på lektionerna, inte på skolgården. Vill vi ha det så? Vill vi att dagens elever ska växa upp och se de andra eleverna som de hotfulla främlingarna som man aldrig träffar, aldrig blir kompis med, aldrig får chansen att föra ett samtal med? Vill vi verkligen fortsätta att bygga ett samhälle där vi ser barn som drabbande eller som ska föranleda flykt?

Herr talman! Jag må vara romantisk, men jag är övertygad om att mötets kraft är starkare än hatet. Jag är övertygad om mötets kraft när barn och elever ser varandra som individer, inte som företrädare för en hotfull, drabbande eller gynnad grupp.

Jag har, precis som Jörgen Grubb, tagit del av de forskningsrapporter som skrevs när man arbetade med Sorgenfriskolan och skolan i Limhamn, och jag vänder mig starkt mot den ensidiga bild som Jörgen Grubb ger av de skolorna. Jag kan också konstatera att rapporterna visar att de elever som kom till den nya skolan inte enbart fick del av den negativa delen, som Jörgen Grubb talar om – även om ingen kan inbilla mig att det är enkla saker. Jag kan vidare konstatera att de svenskfödda elever som fanns kvar i den skola Jörgen Grubb hänvisar till gick ut skolan med goda studieresultat.

Herr talman! Frågan om en sammanhållen skola är allvarlig och viktig. Den handlar om att vi ska skapa ett samhälle som håller ihop, men den handlar också om att vi ska se till att alla barn i svensk skola får samma chans att lära sig mycket. Det är en ambition vi inte får glömma bort i detta.

Anf. 49 JÖRGEN GRUBB (SD):

Herr talman! Jag vill rätta ministern lite. Det handlade om elever från Kroksbäcksskolan som fick åka till Linnéskolan. Men det är ingen fara!

Jag förstår att ministern hänger upp sig på ord. Hon blandar dem och sätter helt andra epitet på dem än vad jag menar. Det gör hon medvetet och är en retorik från hennes sida. Det är helt okej – det är upp till lyssnaren att bedöma.

Jag pratar om en verklighetsbild när elever flyr. Det är inte jag som flyr utan eleverna, och deras föräldrar stöder dem naturligtvis. Det händer i verkligheten. Vad ministern och jag önskar är en sak, men vad som händer i verkligheten måste vi faktiskt förhålla oss till.

Jag har läst alla utvärderingar och artiklar jag har kommit över om experimenten. Elever tvångsförflyttas med avsikt att skapa en likvärdig skola. Som jag har påpekat har det gjorts flera gånger. Det är näst intill ingen förälder som är positiv till detta, varken i de skolor eleverna flyttas från eller i de mottagande skolorna. Snarare blir det ett mindre uppror med namnunderskrifter och flytt av barn till andra skolor. Det är en verklighet vi måste ta på allvar.

Herr talman! Kan inte utbildningsministern och jag vara överens om att tvångsåtgärder av detta slag inte hör hemma i ett demokratiskt land som värnar om individens frihet? Kan inte utbildningsministern se risker med att kvotera elever? De blir stigmatiserade, och det äventyrar motivationen hos välpresterande elever. Har inte utbildningsministern tagit del av de resultat som visar att segregationen snarare förstärks av förslagen?

Herr talman! Snälla! Låt oss avbryta experimentet med tvingande kvoter och tvångsbussning. Den sociala ingenjörskonsten kanske tilltalar er socialdemokrater, men den kommer att vara förödande för svensk skola. Låt oss koncentrera oss på att göra alla skolor bra och att alla elever kan nå sin fulla potential.

Tack för debatten!

Anf. 50 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jörgen Grubb återkommer till tvångsåtgärder. Jag vill peka på att i alla skolvalssystem, i alla skolsystem, behöver vi regler för urval och antagning. Det finns i dagens system, och det kommer att finnas i morgondagens system. Jag har svårt att se hur tvångsåtgärder ska vara förenligt med ett urvals- och antagningssystem. Det är inte i närheten av det som föreslås i utredningen, och jag kan försäkra Jörgen Grubb om att tvångsåtgärder inte kommer att förekomma i de system som tas fram.

Jörgen Grubb tog upp Trollhättan som ett intressant exempel. Det är en kommun där man har haft stora problem med segregation, och det är en kommun som på ett allvarligt och dramatiskt sätt har fått uppleva hur det kan bli när barn och elever ser varandra som fiender.

I Trollhättan har man i ett stort samarbete – jag tror att Sverigedemokraterna är det enda partiet i Trollhättan som inte är med i samarbetet – strävat efter att se till att urvals- och antagningssystemet ska gynna både en skola där barn och elever lär sig så mycket som möjligt och en skola där barn och elever inte växer upp i skilda världar.

Jag är väldigt glad över att arbetet i Trollhättan har skett i så gott samarbete över blockgränsen. Det finns en stark uppslutning kring att vår

svenska skola ska både vara likvärdig och fokusera på kunskap. Den över-
tygelsen finns i väldigt många partier.

Herr talman! ”Det goda hemmet känner icke till några privilegierade
eller tillbakasatta, inga kelgrisar och inga styvbarn. Där ser icke den ene
ner på den andre ... I det goda hemmet råder likhet, omtanke, samarbete,
hjälpssamhet.”

I det goda hemmet går barnen i skolor där de lär känna varandra som
vänner och inte som ansiktslösa fiender och där de lär sig så mycket som
möjligt, oavsett vilken skola de går i.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:260 om de nya miljöreglerna för bensinstationer

Anf. 51 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Eric Palmqvist har frågat mig dels hur regeringens arbete
fortlöper med att underlätta för bland annat de små mackarna för att dessa
ska kunna genomföra de investeringar som de nya regler som införs den
1 juli 2022 föreskriver, dels vilken syn regeringen har på de effekter som
en omfattande nedläggning av bensinstationer på Sveriges landsbygd skul-
le medföra för den kommersiella servicen där utbudet redan är begränsat.

Det är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som enligt lagen
om brandfarliga och explosiva varor meddelar föreskrifter när det gäller
miljöregler för drivmedelsstationer. Enligt föreskriften om cisterner med
anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor får befintliga varmförzink-
ade rörledningar i mark som inte är fuktisolerade användas som längst
fram till den 1 juli 2022 utan korrosionsskydd. Detta är ett krav som funnits
med i myndighetens föreskrift sedan 2014.

Jag är medveten om att utmaningarna för mindre drivmedelsstationer
på landsbygderna kan vara stora i fråga om regler och kostnader. Reger-
ingen fortsätter därför arbetet med att underlätta för bland annat de små
drivmedelsstationerna att kunna genomföra nödvändiga investeringar.
I detta arbete är såväl nationella medel som de stöd som går att söka inom
landsbygdsprogrammet viktiga.

En god tillgång till kommersiell service är en förutsättning när det gäl-
ler att skapa attraktiva miljöer för människor och företag. Därför satsade
regeringen under 2019 drygt 284 miljoner kronor på olika insatser just för
att öka tillgängligheten till drivmedel och dagligvaror på landsbygden.
Dessutom har regeringen beslutat att satsa 50 miljoner kronor årligen i tre
år för att bygga fler laddstolpar i de områden där det i störst utsträckning
saknas laddmöjligheter i dag, så kallade vita fläckar på laddstationskartan.
Syftet är att säkerställa en grundläggande laddinfrastruktur i hela landet.

Därutöver har regeringen beslutat om en mängd olika insatser inom
flera olika politikområden för att göra det möjligt att bo, verka och leva i
Sveriges landsbygder. Ett sådant exempel är att 39 landsbygdskommuner
har tilldelats ett särskilt statsbidrag för att stödja sitt lokala näringslivs-
arbete.

Anf. 52 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är faktiskt ett av de mest uttömmande interpellationssvar jag fått.

Den här interpellationen handlar om de nya regler som kommer att gälla för landets bensinstationer från och med den 1 juli 2022. Det är regler som, enkelt uttryckt, innebär att alla rörledningar och cisterner under jord måste säkras mot rost och fukt för att förhindra spill och miljöskador.

Detta kan man, oavsett politisk hemvist, tycka är en rimlig strävan. Det är heller inte där den politiska konfliktlinjen ligger. Men lägger man till att den enskilde stationsägaren samtidigt måste bekosta en sanering av marken från gammalt spill – som beror på gamla försyndelser från 1900-talets andra hälft, då förebyggande miljöarbete kanske inte stod högst på dagordningen – förstår man att frågan inte är alldeles enkel.

Problemet, herr talman, och det min interpellation tar sikte på är att de åtgärder som behöver vidtas på landets bensinstationer för att uppfylla kraven är mycket kostsamma.

Som exempel i denna debatt kan jag nämna att ägarna av en mindre, fristående bensinstation i min egen valkrets uppger att ombyggnationen av deras mack beräknas kosta över 2 ½ miljon kronor.

Dessutom brådskar det. Det innebär att de aktörer som kan utföra dessa arbeten inte precis står sysslolösa och väntar, vilket försätter mackägarna i ett sämre förhandlingsläge. Fulla orderböcker hos entreprenörerna brukar inte betyda att det är happy hour när kontrakten ska skrivas, och de stora bensinbolagen är de som har musklerna att ta sig längst fram i kön när det ska byggas om eller bytas ut hela anläggningar. Situationen är tuff. Branschorganisationen Svensk Bensinhandel uppger att så många som 500 av landets bensinmackars existens nu är hotad.

Beaktar man samtidigt att många bensinstationer i våra landsbygder även fungerar som livsmedelsaffär, apoteksombud, postombud, Systembolagsombud, biblioteksombud och busstation står det klart att regelverket, som i grund och botten syftar till något gott, kan komma att bidra till en utarmning av den kommersiella servicen i Sveriges landsbygder – något som vore oerhört olyckligt, herr talman.

Det framgår dock av statsrådets svar att hon känner till att det nya regelverket medför utmaningar för landets mindre drivmedelsstationer. Det är bra. Det framgår också att hon anser att god tillgång till kommersiell service utgör en förutsättning för att skapa attraktiva miljöer för människor och företag. Härom är vi helt överens. Statsrådet nämner också i sitt interpellationssvar en rad av de satsningar och anslag som regeringen gjort för att öka tillgängligheten på drivmedel och dagligvaror i landsbygderna. Det är naturligtvis välkomna satsningar.

Vad jag däremot undrar, herr talman, är varför de EU-pengar som finns att söka, så kallade investeringsstöd som Jordbruksverket hanterar och länsstyrelserna distribuerar, är omgärdade av ett så fyrkantigt regelverk att mackägare uppger att de inte kan dra nytta av dem. Är detta något statsrådet känner till, och är statsrådet beredd att vidta åtgärder för att komma till rätta med det?

Det gläder mig att vi kan börja med att konstatera att vi är överens om att det är viktigt med tillgång till kommersiell service. Det är viktigt oavsett om vi pratar drivmedelsstationer eller lanthandlar, för de fyller ofta en multifunktion där de finns. De är ofta ombud för exempelvis post, apotek, Systembolaget och så vidare.

Därför har vi också, som interpellanten bekräftade i sitt inlägg, gjort en rad satsningar riktade till just denna service. Vi gör satsningar både nationellt och inom ramen för det som är landsbygdsprogrammet, alltså de EU-pengar som refererades till i frågeställningen.

För att svara på den fråga som kom på slutet och rörde den del av pengarna som finns i landsbygdsprogrammet kan jag konstatera att det är viktiga medel för Sverige och för den här verksamheten, inte minst för att en väldigt stor del av de pengar som går till regional utveckling finns i de här programmen.

EU-regler är dock en utmaning i alla sammanhang, också det här. Det är heller inte så att man som enskild nation kan bestämma exakt hur man vill hantera, distribuera eller betala ut den här typen av medel.

Samtidigt ska vi självklart hela tiden sträva efter att ha så enkla och bra regler som möjligt. Det har också varit en viktig svensk ingång i de förhandlingar som vi haft i Bryssel inför den nya programperioden av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, där landsbygdsprogrammet är en del. Jag är nöjd att vi kom ganska långt med det arbetet och fick stort gehör för den svenska positionen att regelverket måste vara utformat på ett sådant sätt att man på nationell nivå kan ha en implementering som innebär att man kan använda pengarna på bästa sätt.

Sedan finns det ett nationellt ansvar i det här, för det är klart att man kan välja olika sätt att hantera pengar. Här ska jag ge Eric Palmqvist rätt i att vi inom den programperiod som tar slut i år initialt hade stora utmaningar i att hitta effektiva system för hur vi skulle slussa pengarna vidare. Det gällde alla programdelar. Det var krångligt, och framför allt tog det väldigt lång tid. Man hade stora utmaningar på Jordbruksverket med att få datasystem på plats som kunde hantera detta, vilket ledde till väldigt mycket handpåläggning på länsstyrelserna, där man manuellt fick hantera många av dessa stöd. Detta drabbade både de gröna näringarna och den här typen av system.

Min bild är dock att man har kommit till rätta med mycket av dessa initiala barnsjukdomar nu i slutet av perioden. Vi avslutar därmed perioden betydligt bättre än vi började den. Nu går vi dessutom in i en ny programperiod, där vi får möjlighet att ytterligare effektivisera systemen.

Samtidigt finns det en utmaning i detta sammanhang givet den förseening som finns när det gäller landsbygdsprogrammet; det tar slut i år. Budgetförhandlingarna om MFF:en drog ut väldigt långt på tiden, vilket innebär att vi nu kommer att ha en övergångsperiod på två år. Den har vi valt att hantera på så sätt att vi som huvudprincip behåller gamla regler för nya pengar för att det inte ska bli onödigt krångligt, samtidigt som vi påbörjar en successiv överfasning till det som vi tänker ska bli den nya strategiska planen. Vi renodlar och förenklar alltså i den mån vi kan utan att göra helt nytt, så att det inte ska bli dubbla system.

Till detta kommer en situation där vi har corona i nuläget. Man kan undra varför jag nämner det i detta sammanhang. Det gör jag eftersom det påverkar budgeten och budgetarbetet. Utöver att vi har en period som tar slut, en ny som kommer och en övergångsperiod har vi också EU-pengar. Det är alltså ganska stora pengar som ska in i detta system för att hantera den situation och de utmaningar som corona har inneburit för framför allt näringsliv men också regioner.

Anf. 54 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för det utförliga svaret!

De med EU-medel finansierade investeringsstöd jag nämnde i mitt förra anförande skulle i många fall kunna utgöra själva förutsättningen för att en stationsägare överhuvudtaget ska klara finansieringen av ombyggnaden – i alla fall om det hanteras på ett lösningsorienterat sätt och inte, som nu, på ett sätt som gör att få kan dra nytta av det.

Herr talman! Låt mig förklara vad jag menar. Vi har redan konstaterat att de erforderliga ombyggnationerna är kostsamma. Att det inte är ekonomiskt försvarbart för en enskild mindre mackägare att stå för hela kostnaden är inget orimligt antagande. Få, om ens några, banker lånar ut de belopp det rör sig om ifall investeringen inte anses lönsam. Då återstår att lägga ned verksamheten eller söka en ny form av ekonomiskt stöd för att bekosta de ombyggnationer som krävs för att leva upp till de nya miljöreglerna.

Ett sådant ekonomiskt stöd finns faktiskt, men det omgärdas dessvärre av krångliga regler. Investeringsstödet går nämligen inte att få ut direkt, utan det betalas ut stegvis allteftersom arbetet med ombyggnationen fortskrider.

Vad innebär då detta, herr talman? Jo, det innebär att först måste en del av ombyggnationen utföras så att entreprenören kan få iväg sin första faktura. När den har betalats måste pengarna rekvireras hos länsstyrelsen. Hos länsstyrelsen sker sedan en utredning, och först efter ett godkännande betalas en del av bidraget ut. Detta innebär att det kan ta lång tid innan näringsidkarna faktiskt erhåller några pengar som finansierar entreprenaden. Verkligheten är sådan att få stationsägare har de ekonomiska förutsättningarna att ligga ute med så mycket pengar, och affärsbankerna är inte intresserade av denna typ av kortfristiga lån.

Som en följd av detta riskerar vi att hamna i ett läge där bensinstationer kvalificerar sig för finansieringsstödet samtidigt som de saknar tillräckliga likvida medel för att klara den första investeringen – detta trots att man alltså har fått ett slags statlig garanti för att finansieringsstödet ska betalas ut. Detta förfarande medför också problem för entreprenaden och för entreprenören. Entreprenören vill göra allt klart i ett svep, men om mackägarerna erhåller pengarna i etapper blir det svårt.

Det är min uppfattning att det givetvis är bra med ett sökbart investeringsstöd, men stödåtgärder är bara bra om de verkligen fungerar. När stödåtgärder inte fungerar har de snarare motsatt effekt. Då framkallar de snarare frustration och ilska, och det, herr talman, kan knappast vara syftet med denna typ av stöd.

Därför är min fråga till statsrådet om hon kan försäkra landets oroliga mackägare och oroliga människor på våra landsbygder att denna typ av krånglig hantering av utbetalningar av befintliga stödpengar kommer att

ses över skyndsamt för att så många som möjligt av de berörda företagen ska kunna åtnjuta dem samt om hon kan tänka sig att verka för att datumet då de nya reglerna ska träda i kraft flyttas fram med anledning av att en översyn av hur investeringsstöden hanteras ska påbörjas.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 55 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Jag delar bilden och oron för att det är problematiskt för väldigt små aktörer att få finansiering för denna typ av investeringar. Den oron har jag när det gäller både bensinmackar och dagligvaruhandlare.

Vi har ett stöd kopplat till kommersiell service som bygger på två delar, eller egentligen fler; jag tror att det finns nio olika stödåtgärder fördelade på landsbygdsprogrammet och utgiftsområde 19, det vill säga nationella regionala stöd som kan sökas. Det som går till kommersiell service består av en bidragsdel, som är enkel, och en investeringsdel, som faktiskt är större men ibland mer problematisk – inte för att den inte finns eller för att det är svårt att få pengar från den utan för att det är svårt att behöva lägga ut pengar, om man ska försöka förenkla retoriken i detta sammanhang. Detta är en fråga som vi tittar på just nu.

Jag kan bli lite upprörd och arg över bankernas attityd och inställning här. I någon mening är det säkra pengar vi talar om. Man har beviljats tillstånd att göra en investering. Man får täckning med upp till 90 procent för att göra denna typ av investering. Men bankerna är inte intresserade av de kortfristiga lånen, för där tjänar de inga stora pengar. Jag tycker att bankerna förtjänar kritik för att de inte ser sin roll i att bidra till ett fungerande näringsliv och fungerande servicepunkter i hela landet, som både servar annat näringsliv och ger människor förutsättningar att bo och leva.

Arg kan man vara, men det hjälper inte så mycket. Jag tycker att vi gemensamt ska sätta press på dem och visa att vi tycker att detta är orimligt. Men vi behöver titta vidare på frågan. Därför pågår i nuläget ett arbete.

Tillväxtverket har talat med alla regioner om hur förutsättningarna i fråga om söktryck och annat ser ut, för att säkerställa att vi har tillräckligt mycket pengar under övergångsperioden. Vi avsätter 160 miljoner kronor. Enligt den uppgift som Tillväxtverket har fått in är det framför allt tre regioner som tror att de kommer att få ett ökat söktryck. Det är Norrbotten, Västernorrland och Västra Götaland som uppger detta i nuläget. Bedömningen är att de pengar vi sätter av räcker.

Pengarna i sig är dock inte det stora problemet här. Det går att skala upp eller ned beroende på vilken efterfrågan blir, givet att den politiska ambitionen är att stöd ska kunna sökas för att hantera detta och för att kunna finnas kvar. Därför tittar man också på hur man ska hantera den problematik som finns när det gäller att ta del av stödet, kopplat till hur regelverket ser ut. Landsbygdsprogrammet medger inte direktutbetalningar till näringslivet eller betalning i förväg för något som inte är utfört.

Därför tittar vi på möjligheten att exempelvis hantera investeringslån, som också är en stödform kopplad till dessa system, och om man skulle kunna utforma detta på ett bättre sätt och mer harmoniserat med investeringsstödet så att det skulle kunna hjälpa näringsidkare.

Man tittar på att kunna dela upp utbetalningarna och perioderna på ett sådant sätt att det passar med hur entreprenörer väljer att göra jobbet, exempelvis, och på möjligheten att ha takbelopp för hur mycket som får ges i lån i förhållande till varje enskild näringsidkare.

Och man tittar på möjligheten att använda andra aktörer och att ha en dialog med de aktörer som finns jämte de klassiska storbankerna. I första hand pratar vi kanske om Almi, men det kan också handla om mikrofonder och annat, som är aktiva finansiärer med ett intresse av att säkerställa att vi har en levande landsbygd.

Det pågår alltså ett arbete kopplat till detta.

Anf. 56 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! Att jag vurmar för svensk landsbygd beror inte bara på att jag bor där – det gjorde jag redan när jag bodde i centrala Malmö. Jag tror dock på samspel mellan stad och land snarare än motsättningar dem emellan.

Tyvärr upplever allt fler som bor utanför storstadsområdena sig styvmoderligt behandlade av politiken. Det är vanligt att jag upplever att frustrationen är så massiv att jag nästan kan ta på den när jag träffar väljare utanför storstäderna.

Det handlar ofta om en känsla av att man först straffas ekonomiskt för att man valt att bo eller driva företag på landsbygden för att sedan kompenseras genom diverse bidrag i stället för att, som det borde vara, ges rimliga förutsättningar från första början.

Det finns mycket driftigt folk på Sveriges landsbygd och folk som med rätt förutsättningar kan och vill hålla hela landet levande. En av förutsättningarna för detta är dock att den kommersiella servicen fungerar i hela landet. Där utgör bensinmackarna eller lanthandlarna, vilket jag tidigare nämnt i denna debatt, en av de viktigaste hörnpelarna.

Jag är tacksam över att statsrådet tycks dela min uppfattning i denna fråga och säger sig vara medveten om de mindre, fristående drivmedelsstationernas utsatta situation – detta även om jag anser att det finns delar av den politik som statsrådets regering för som har en direkt kontraproduktiv inverkan på möjligheterna att bo och verka på Sveriges landsbygd. Men det är en helt annan debatt som vi inte hinner med här i dag.

Med detta sagt, herr talman, vill jag understryka att min förväntan på statsrådet är att hon framgent kommer att verka för att de nya miljöregler som vi nu debatterat inte kommer att få de negativa konsekvenser som branschorganisationen varnar för och att hon kommer att verka för att tidsfristen för bensinmackarna kommer att skjutas fram tills det finns en lösning på problemet.

Anf. 57 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Återigen tack, Erik Palmqvist, för en viktig debatt!

Vi behöver prata mycket mer landsbygdsfrågor politiskt, och vi behöver säkerställa att vi har ett landsbygdsperspektiv som tydligt genomsyrar alla politikområden. Det tror jag är en utmaning som vi gemensamt i alla partier måste ta oss an.

När det gäller de nya miljöreglerna och tidpunkten för dem – jag hann inte svara på frågan i mitt förra inlägg, och den nämndes här nu igen – kan jag konstatera att detta är en föreskrift som har funnits på plats sedan 2014. Man har alltså haft sex och ett halvt år på sig att förbereda sig för dessa.

Enligt Tillväxtverket, som har kartlagt regionernas arbete och näringsidkarnas efterfrågan på stöd, har efterfrågan varit väldigt låg. Det finns anledning att tro att den kommer att öka, givet att ett slutdatum snart kom-

mer. Därför gör vi det här arbetet. Vi säkerställer att det finns pengar under övergångsperioden. Vi tittar på hur man ska kunna hjälpa dem att säkerställa att de kan ta del av pengarna. Men att flytta fram datumet är inte på mitt ansvarsområde, för det ligger på ett annat departement. Sedan finns det tyvärr anledning att tro att man i så fall bara skulle skjuta problemet framför sig.

Någon gång kommer ett slutdatum för detta att finnas, om det inte är så att man tycker att detta är en olämplig åtgärd att göra. Men det uppfattar jag att varken jag eller Erik Palmqvist faktiskt tycker. Det handlar om att säkerställa att vi har säkra stationer, och det är i grunden en bra sak.

Med detta sagt är det här en viktig fråga, och frågan om landsbygdens överlevnad är större än så. Det handlar om att säkerställa att vi har pengar till regioner och kommuner, att det finns bra förutsättningar för näringslivsutveckling och så vidare. Och vi tar breda tag kring detta.

Jag är glad att tillhöra en regering som har satt de här frågorna på dagordningen. Där har de inte varit på väldigt länge före den här regeringen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:272

Talmannen meddelade att interpellation 2020/21:272 av Lars Püss (M) om svenska lärosätens samarbeten med Iran hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:225 om barns rätt till tanke-, samvets- och religionsfrihet

Anf. 58 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Sara Gille har frågat mig om jag i den fortsatta hanteringen av utredningen *Barnkonventionen och svensk rätt* (SOU 2020:63) kommer att väga in barns rättigheter att själva bilda sig en uppfattning i religiösa frågor och i vilken utsträckning regeringen anser att föräldrars religion och kultur får styra ett barns liv. Vidare frågar interpellanten mig om jag delar utredningens bedömningar kring hur artikel 14.3 om friheten att utöva sin religion eller tro ska inkorporeras i svensk lag och utredningens slutsats att svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med innebörden av artikel 14, att barn har rätt att utöva vilken religion de vill eller ingen alls.

Att barnkonventionen blivit svensk lag är ett historiskt steg framåt för barns rättigheter och bidrar till att synliggöra barnets rättigheter och skapa förutsättningar för ett barnrättsbaserat synsätt i all verksamhet. Det innebär också att barnets roll som rättssubjekt med egna specifika rättigheter tydliggörs. Det kan därmed förväntas medverka till att barnet i högre grad hamnar i fokus i de situationer som gäller barnet.

Barnkonventionsutredningen har gjort en kartläggning av hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med rättigheterna i barnkonventionen. I utredningens uppdrag har det inte ingått att lämna några förslag.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Den kartläggning som utredningen har gjort syftar till att ge ett stöd i det fortsatta arbetet med transformering av barnkonventionens bestämmelser inom olika rättsområden.

Barnkonventionsutredningens slutsatser kommer att vara ett viktigt underlag för regeringen i vårt fortsatta arbete med att säkerställa att Sverige lever upp till barnkonventionen. Utredningens betänkande spannar över många olika rättsområden och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Rättigheterna i konventionen hänger samman och ska i relation till varandra tolkas som en helhet. Alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Religionsfriheten är en av rättigheterna som följer av barnkonventionen. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras. Friheten att utöva sin religion enligt barnkonventionen kan endast underkastas sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna sedligheten eller andra personers grundläggande fri- och rättigheter. Barn har samtidigt rätt att skyddas mot alla former av våld och utnyttjande, även när barnet omvårdas av sina föräldrar, vilket är en rättighet som aldrig får åsidosättas.

Religionsfriheten är vidare grundlagsskyddad i regeringsformen och skyddas även i Europakonventionen.

Av barnkonventionen följer att barnet ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter vad gäller religionsfrågor. Barnkonventionen uttrycker även barnets rätt till privatliv, som medför att barn inte kan tvingas att berätta om sina tankar eller tvingas att bekänna sin religion, tro eller andra övertygelser. Sammantaget utgör dessa rättigheter en ram att förhålla sig till, att det är barnet självt som väljer vad det vill eller inte vill ge uttryck för.

För regeringen är det oerhört prioriterat att stärka barns rättigheter och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.

Anf. 59 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för det långa svar som jag har fått!

I utredningen *Barnkonventionen och svensk rätt*, SOU 2020:63, går det att läsa om barnets rätt till tanke-, samvets- och religionsfrihet i artikel 14. Bland annat kan man läsa artiklar som stöder barnets rätt att anta och utöva sina föräldrars religion. I Skolverkets juridiska vägledning framgår också att klädsel är något som normalt bestäms av individen själv.

Samtidigt som statsrådet står här och uttalar dessa fina meningar om att alla barn har rätt att få sina rättigheter tillgodosedda och att det för regeringen är oerhört prioriterat att stärka barns rättigheter och bekämpa alla former av våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, förekommer det i Sverige att barn inte får ha sin egen vilja och sin egen tro utan ytterst styrs av sina anhöriga.

På flera håll i landet tvingas barn att bära slöja eller niqab redan i låg ålder. Barnets bästa måste få komma i första rummet, och ingen tro ska tvingas på en annan människa.

Herr talman! Religionsfrihet och tro är en grundläggande rättighet för varje människa. Denna mänskliga rättighet gäller alla människor i lika hög grad överallt oavsett vilka de är, var de bor, vilken ålder, kön, ras eller etnisk tillhörighet de har och vad de tror eller inte tror på.

Barnkonventionen får inte blunda för barns religion. Grundtankarna i barnkonventionen är just att alla barn har samma rättigheter och lika värde.

Alla barn har rätt att få sina grundläggande behov uppfyllda. Alla barn har rätt att få skydd mot övergrepp och utnyttjande. Alla barn har rätt att få uttrycka sin mening och bli respekterade.

Herr talman! För mig är det viktigt att barn får vara barn och inte tvingas leva ett liv de inte vill.

Jag frågar därför statsrådet: Försvaret regeringen barnens religionsfrihet eller föräldrarnas?

Anf. 60 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Det är helt sant att vi har barn i Sverige som far oerhört illa. Det är många barn som lever under hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har diskuterat statistik tidigare här i riksdagen, och jag brukar nämna att uppskattningsvis 100 000 ungdomar i Sverige lever under hedersrelaterat våld och förtryck. Det kan även finnas ett stort mörkertal.

Denna statistik gör det tydligt att det är många barn utanför denna vackra byggnad som dagligen och med varje andetag kämpar för att ta sig igenom sin vardag.

Barnkonventionen är tydlig. I artikel 19 åläggs varje stat att skydda barn från varje form av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel och utnyttjande inklusive sexuella övergrepp. Denna rättighet kan vi aldrig kompromissa med.

För mig är det ganska enkelt när det gäller religionsfrihet och frågan om våld mot barn. Religionsfriheten är en mänsklig rättighet men rätten att inte utsättas för våld är precis lika tydlig. För mig står dessa rättigheter inte emot varandra. Man kan aldrig någonsin använda religionsfriheten som ett skäl för att utöva våld mot barn. Båda dessa rättigheter gäller, men ingen rättighet i världen kan användas som skäl för att utöva våld mot ett barn. Våld mot barn accepteras inte. Punkt. Det är regeringens tydliga ståndpunkt i frågan.

Anf. 61 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Jag blir lite förvånad över att statsrådet ständigt presenterar gamla siffror.

Sverigedemokraterna har drivit frågan om slöjförbud på flera håll i landet. All heder åt dem som står upp för jämställdhet på riktigt, och all heder åt dem som kämpar för att kvinnor och barn ska slippa sexualiseras – allt medan vår så kallade feministiska regering blundar.

Att barn går i kyrkan på en söndag är inte samma sak som att ett barn tvingas leva hela sitt liv med ett skynke för ansiktet, ett skynke som är förtryckande.

Herr talman! Tänk hur det måste vara för ett litet barn som tvingas leva enligt föräldrarnas tro. Tänk hur det måste vara att tvingas dölja sitt ansikte på grund av föräldrarnas tro. Att tvingas växa upp på det sättet är förtryck och bidrar till att barn upplever psykisk ohälsa.

Herr talman! Jag har själv erfarenhet av att tvingas på en religion jag inte valt. Till slut vet man inte vem man är eller vad man tycker och tänker. Man tappar bort sig själv eftersom man tvingas leva ett liv som någon annan valt åt en. Det är fruktansvärt och ska inte behöva hända någon, framför allt inte barn.

Vi måste respektera barnets rätt till sin egen tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Sverige skrev på barnkonventionen 1990. I den står det att barn har rätt att utöva vilken religion de vill eller ingen alls. Men det stämmer inte när barnets föräldrar tvingar på barnet den religion de anser är rätt.

Hedersförtrycket är inget nytt i Sverige, men tyvärr eskalerar problemet.

Regeringen behöver tydliggöra vad barnkonventionens artikel 14 konkret innebär vad gäller både rätten till tro och rätten att inte tro. Rätten till religion borde även innefatta rätten att slippa religion.

Herr talman! Är det verkligen religionsfrihet när föräldrar inte tillåter barn att bada med andra barn på grund av barnets kön eller när barnet tvingas bära slöja eller niqab?

Ingen individ ska tvingas bära slöja eller en niqab mot sin vilja. Ingen individ ska tvingas tro på en religion man själv inte vill tro på. Detta borde givetvis även gälla barn. Men så är det inte i den rödgröna regeringens Sverige.

Brott i den så kallade hederns namn är skadliga sedvänjor och grundar sig på att diskriminera och styra en annan individ.

Under rådande pandemi ser vi hur folk har svårt att bära munskydd i bara några timmar. Hur kan regeringen då tro att flickor tycker att det är trevligt att ha sitt ansikte täckt nu och i hela livet?

Anf. 62 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Tvång är aldrig okej. Punkt. Det är aldrig okej att tvinga på en annan människa ett klädesplagg. Det kan vi aldrig acceptera.

Samhället behöver generellt lyssna mer på barnen. Religionsfriheten är tydlig med att man har rätt till en tro men också rätt att inte tro. Det gäller också barn. Barn har rätt att inte utöva en religion och rätt att göra sin röst hörd.

Det är viktigt att hela tiden bekämpa det hedersrelaterade våldet och förtrycket eftersom det är grunden till att flickor och kvinnor inte får bestämma över sina egna liv. Detta arbete ska fortgå med kraft och går inte emot religionsfriheten eftersom religionsfriheten aldrig kan användas som skäl för att utöva förtryck och våld mot ett barn. Det är glasklart att vi inte accepterar våld.

Jag tror inte att ett förbud mot slöja är rätt väg att gå. Utgångspunkten är att flickor och kvinnor själva ska bestämma över vad de har på sig. Kvinnor ska också kunna känna sig trygga i det offentliga rummet oavsett vilka klädesplagg de har på sig. Så vet vi att det inte är i dag. Vi vet att det finns kvinnor som känner rädsla och oro för att utsättas för till exempel hatbrott och diskriminering om de bär slöja.

Återigen: Tvång är aldrig okej. Känner förskola eller skola en oro för att ett barn far illa ska socialtjänsten kontaktas och en orosanmälan lämnas in. Det är viktigt för att samhället ska få kunskap om att barn far illa och kunna sätta in åtgärder. Inte minst har socialtjänsten ett viktigt ansvar att ge stöd och hjälp till bland andra flickor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Vi politiker måste ta ansvar för att skjuta till resurser, inte minst till socialtjänstens arbete. Det är också viktigt med satsningar på polisen så att allvarliga brott kan utredas.

Vi måste också ta ansvar för lagstiftningens utformning. Vi har nu skärpt lagstiftningen på en rad punkter när det gäller hedersrelaterat våld

och förtyck, till exempel med en straffskärpningsgrund om det finns ett hedersmotiv vid ett brott. Det är en tydlig signal från samhällets sida om att vi inte accepterar detta våld. Det finns även nya lagar på plats för att till exempel förhindra att barn förs utomlands för att giftas bort eller utsätts för tvångsäktenskap.

Denna kamp och detta arbete måste fortsätta. Vi har lång väg kvar innan varje barn kan växa upp i trygghet, fatta sina egna beslut och slippa skadlig hederskultur. Vi kommer med kraft att fortsätta detta arbete, för det är oerhört prioriterat.

Anf. 63 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Jag kan förstå att statsrådet inte ser felet med slöjförtrycket då hon faktiskt ingår i en regering vars representanter bar slöja i diktaturen Iran.

Vi behöver säkra rätten för den enskilde att göra sina egna livsval. Att vägleda sitt barn är inte detsamma som att tvinga barnet att bära slöja och sedan skicka iväg det till skolan. Barnets bästa måste komma i främsta rummet vid alla beslut och åtgärder som rör barnet. Barn ska inte bara ha rätten utan även möjligheten att finna sin egen tro men också rätten att slippa tro, om de vill.

Att kvinnor ska skylla sina kroppar och täcka sig med en slöja eller en niqab är ett kvinnoförtryck som sprids över världen, inte minst i Sverige. Det är i dag faktiskt ett av vårt lands största jämställdhetsproblem. Samtidigt som vi har vår så kallade feministiska regering, som säger sig stå upp för kvinnors rättigheter och jämställdhet, ser vi hur barn och kvinnor utsätts för detta förtryck. Att små barn skulle välja att bära slöjan av fri vilja är befängt. Det hela handlar i stället om ett hedersförtryck som vi måste få stopp på, ett hedersförtryck som en riktig feministisk regering skulle ha sett men som sittande regering inte ser.

Varför är regeringspartierna alltid de som går upp till kamp för att föräldrarna ska få förtycka sina unga flickor? Vi ser ständigt i Sveriges kommuner hur de rödgröna i religionens namn försvarar förtyck och förhindrar effektiva åtgärder som till exempel slöjförbud i skolan.

Anf. 64 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Jag tycker att det är ett absurt påstående att vi försvarar förtryck och våld. Det har varit glasklart från dag ett för regeringen att vi inte accepterar hedersrelaterat våld och förtryck. Vi kommer att fortsätta att leverera reformer för att ta steg för att bekämpa förtrycket. Vi kommer inte att avstanna i detta arbete, och vi har gjort en rad olika insatser för att stärka det och har också varit oerhört tydliga med att vi inte accepterar våldet. Jag kommer att fortsätta att driva detta arbete tillsammans med regeringen och tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna, som också har ett stort engagemang i dessa frågor.

Som jag har sagt tidigare i talarstolen är det många partier som har ett stort engagemang för att bekämpa det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Jag känner att detta är något som ger trygghet, och jag är glad över att vi har en uppslutning kring att vi inte accepterar våldet. Det vi då behöver göra är att få åtgärder på plats när det gäller vad vi ska göra för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Detta har jag och riksdags-

ledamoten stått och talat om tidigare. Jag välkomnar alla förslag som handlar om att bekämpa förtryck.

Det är viktigt att ha med sig i arbetet att det finns kvinnor i Sverige i dag som är rädda för att gå ut i slöja. Det är också oerhört viktigt att alla kvinnor i Sverige ska kunna känna trygghet på bussen, i affären och i det offentliga rummet. Det tycker jag också är viktigt att nämna i detta sammanhang.

Jag vill återigen avsluta med att tvång inte är okej. Flickor ska själva bestämma över hur de vill leva sina liv och hur de ska klä sig. Så ser det inte ut i Sverige i dag, och det är vi alla medvetna om. Det som vi behöver diskutera är vad vi gör åt det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:226 om en urholkning av föräldrarollen

Anf. 65 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Mikael Eskilander har frågat mig om regeringen delar Barnkonventionsutredningens syn på barnkonventionen och i vilken utsträckning det finns behov av att framöver ändra hur föräldrar ska lyssnas in, i relation till att barnet lyssnas in, i familjerättsliga ärenden. Han har vidare frågat vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förhindra att ökade problem med föräldraalienation uppkommer till följd av att barnets uppfattning är mer avgörande. Slutligen har han frågat hur regeringen avser att förhindra urholkning av föräldrarollen relaterat till att barnets vilja kan avgöra verkställighet i familjerättsliga mål.

Att barnkonventionen blivit svensk lag är ett historiskt steg framåt för barns rättigheter och bidrar till att synliggöra barnets rättigheter och skapa förutsättningar för ett barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet. Det innebär också att barnets roll som rättssubjekt med egna specifika rättigheter tydliggörs och kan därmed förväntas medverka till att barnet i högre grad hamnar i fokus i de situationer som gäller barnet. Transformeringsarbetet behöver samtidigt fortsätta och bli mer systematiskt.

Barnkonventionsutredningen har gjort en kartläggning av hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med rättigheterna i barnkonventionen. Utredningens bedömning är att svensk lagstiftning och praxis till största delen stämmer överens med barnkonventionen. Men samtidigt har utredningen funnit vissa oförenligheter mellan barnkonventionen och svensk lagstiftning och praxis.

Utredningen pekar också på att även om en lagstiftning i sig är förenlig med barnkonventionen kan det finnas anledning att förtydliga en del bestämmelser ytterligare.

Utredningen har haft i uppdrag att särskilt redovisa hur bestämmelserna om barnets bästa och barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade tolkas i den praktiska tillämpningen och hur barnets bästa förhåller sig till andra intressen som ska beaktas. Utredningen konstaterar att bestämmelserna inte fått fullt genomslag inom vissa rättsområden.

I utredningens uppdrag har det inte ingått att lämna några förslag. Den kartläggning som utredningen har gjort syftar till att ge ett stöd i det fort-

sätta arbetet med transformering av barnkonventionens bestämmelser inom olika rättsområden.

Betänkandet kommer att vara ett viktigt underlag för regeringen i vårt fortsatta arbete med att säkerställa att Sverige lever upp till barnkonventionen.

Barnets vårdnadshavare är de primära ansvarsbärarna gentemot barnet, och de har ett långtgående omsorgsansvar för barnet. Detta omsorgsansvar finns även tydligt med i barnkonventionen, såväl i inledningen som utskrivet i vissa artiklar.

Det har under senare tid framkommit uppgifter om att ett starkt fokus på föräldrarätten kan innebära stora problem för barn i olika former av utsatthet, till exempel barn som inte får hjälp av socialtjänsten för att föräldrarna säger nej. Dagens lagstiftning innebär att det är svårt för socialtjänsten att agera om föräldrarna motsätter sig det; det krävs då att villkoren för tvångsvård är uppfyllda.

Målet för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Målet grundar sig bland annat på de åtaganden som Sverige gjort genom att ratificera barnkonventionen och syftar till att främja och skydda barnets rättigheter och intressen i samhället.

Föräldrabalkens regler om vårdnad, boende och umgänge har utretts av 2014 års vårdnadsutredning. Utredningen gör bedömningen att den reform av regelverket som genomfördes 2006 i flera avseenden fallit väl ut men att det finns utrymme för förbättringar. Bland annat föreslås att barnets rätt till information och rätt att fritt uttrycka sina åsikter och få dem beaktade tydliggörs. Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Anf. 66 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Tack, Åsa Lindhagen, för svaret!

Det är många vackra ord men väldigt lite konkret kring barns rättigheter och föräldrarollen i stort.

Jag delar helt synen på föräldrarna som de primära ansvarsbärarna gentemot barnet och de som ska ta omsorgsansvaret. Åsa Lindhagen ger dock väldigt dubbla signaler på denna punkt, särskilt då Åsa Lindhagen var den som framförde regeringens ståndpunkt i medierna när man i höstas tillsatte en ny utredning, denna gång om att införa sociala föräldrar i föräldrabalken och om att göra föräldrabalken könsneutral. Det är en utredning som tyvärr helt saknar riktlinjer för hur barns rätt till sina verkliga föräldrar ska stärkas, detta trots att man var medveten om problemet.

Utredningen av inkorporeringen av barnkonventionen (SOU 2020:63) pekade ut just problemet med barns rätt till båda sina föräldrar. Barn har olika rättigheter till sin far, beroende på om föräldrarna är gifta eller ej. Rättare sagt har barn bara en naturlig rätt till sin pappa om barnets föräldrar är gifta. I annat fall får barnet hoppas på en välvilja från mamman för att få rätt till sin egen pappa.

Just detta faktum, att barn har olika rätt till sina föräldrar, strider eventuellt också mot EU-rätten och reglerna om diskriminering på grund av kön, detta då barnets rätt till sina föräldrar bara skyddas om barnets föräldrar råkar vara gifta med varandra.

Om man nu på allvar menar att föräldrarna bär det primära ansvaret och också ska ta omsorgsansvaret måste väl ändå det viktigaste vara att

barnet får rätt till sina föräldrar till att börja med, något som också påpekas i utredningen på sidan 767, om det skulle vara så att regeringen har svårt att hitta det.

Andra problem som framgår i utredningen är att det hos berörda myndighetspersoner finns en uppfattning att yngre barn inte kan eller ska uttrycka sina åsikter. Detta innebär att barns rätt inte gäller i praktiken. Man behöver ha metodik för att lyssna in även unga barn.

Många myndighetspersoner anser att det är svårt att prata med barn. Det tycks innebära att det därför undviks eller att barn inte tas på allvar. Metodik och direktiv behöver vara tydligare i fråga om hur man ska samtala med barn.

Myndighetspersoner är osäkra på hur barnkonventionen ska tolkas och tillämpas. Det inverkar förstås på så sätt att den inte tolkas eller att den feltolkas. Detta behöver rättas till.

Det förekommer resursbrister. Det inverkar på så sätt att barn inte lyssnas in och att barnrätten kommer att se olika ut på olika platser i landet och för olika barn. Barns rätt faller därför. Detta måste rättas till för att barnrätten ska bli lika för alla.

Det brister i samverkan mellan berörda. Det inverkar på så sätt att viktiga saker rörande barn faller mellan stolarna, inte fullföljs, missförstås eller påverkas på annat sätt så att barnrätten faller.

Det kan nog uppfattas som lite senfärdigt att nu, ett år efter att barnkonventionen började gälla som lag, fundera över hur den ska omsättas i praktiken. Det borde givetvis ha gjorts innan barnkonventionen blev lag, något som mitt parti då också påpekade. Vi röstade till och med avslag då vi ville att barnkonventionens intentioner i stället skulle införas i de lagar som styr vårt samhälle. Tyvärr vann vårt yrkande då inte gehör.

Anf. 67 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Jag tycker det säger väldigt mycket att man gör ställningstaganden och röstar nej till barnkonventionen som svensk lag. Det som riksdagsledamoten lyfter fram sist här om att implementera barnkonventionen i befintlig lagstiftning har varit strategin i 30 år. Detta arbete kommer förstås att fortsätta. Vi behöver en fortsatt transformering samtidigt som vi nu har inkorporerat barnkonventionen.

Vi såg inte en revolution för barns rättigheter från en dag till en annan, mellan nyårsafton 2019 och den 1 januari 2020. Men min förhoppning och övertygelse är att detta kommer att göra stor skillnad för barn i Sverige på sikt.

Jag tror att det kommer att bli mer diskussioner, vilket vi redan har sett inför att barnkonventionen skulle bli svensk lag och efter att den blev det, om vad barnkonventionen betyder för oss i vår verksamhet, i vår kommun, på vårt socialkontor, i vår skola, i stadsplaneringen i vår kommun och i hälso- och sjukvården. Vad behöver vi göra för att stärka barns rättigheter? Jag tror att detta är oerhört viktigt för att ta steg framåt.

Det som riksdagsledamoten lyfter fram om barns egna röster – artikel 12 i barnkonventionen, en av de fyra portalparagraferna om att barn har rätt att göra sin röst hörd – är en helt avgörande del för att stärka barns rättigheter. Det är en fråga som är en rätt enligt barnkonventionen men också en fråga om kvalitet, om att vi från samhällets sida ska göra ett så gott arbete som möjligt för de barn som vi är till för. Vi ska se till att barn

till exempel har en trygg situation i sin familj oavsett hur familjen ser ut. Och vi ska förstås ha en lagstiftning som år 2021, som vi nu befinner oss i, tar hänsyn till att familjer i Sverige ser olika ut och att barns bästa alltid står i fokus. Där har vi ett jobb att göra i Sverige, eftersom vi ser att barnens bästa inte alltid sätts i främsta rummet. När vi försöker bygga ett bättre samhälle måste utgångspunkten vara att se till att barns rättigheter alltid tillgodoses och att barns bästa kommer främst. Så är det inte alltid i dag. Där finns det ett jobb att göra.

Anf. 68 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Att barns bästa alltid ska komma i första rummet är alla överens om. Det har vi varit överens om sedan barnkonventionen undertecknades, och antagligen långt innan dess. Det innebär att barn också ska få mer att säga till om. Men i samband med att man inför en sådan förändring om att barnets egen uppfattning ska ha större påverkan måste man också fundera lite grann på hur man ska undvika att barn då utsätts för påtryckningar och påverkan. Ett problem är alltid att veta vad som egentligen är barnets egen uppfattning, särskilt när det gäller yngre barn. Och kanske särskilt i samband med vårdnadstvist finns det en problematik kring vilken roll barnets egen uppfattning ska ha.

Barn är individer. De har egna uppfattningar, liksom vi alla har. Deras uppfattningar bygger givetvis på både saker som de upplever och saker som de hör eller ser, precis som för oss alla. Dock är barn i en beroendesituation som gör att de är mer utsatta för dem som vill påverka deras uppfattningar.

Hur detta ska hanteras när barnkonventionen nu är lag bör givetvis den som är ansvarig för att lagen har införts kunna svara på. Problematiken finns sedan tidigare men förvärras givetvis i och med införandet av barnkonventionen som lag, dessutom ovanpå den befintliga lagen.

Även här tycker jag att mitt partis väg har varit att föredra, nämligen att det skulle göras tydligt i de lagar som redan har funnits hur barnkonventionens intentioner ska tydas. Nu har man bara lagt den rakt ovanpå och egentligen inte talat om för någon myndighet exakt hur den ska tydas. Det är betydligt mer rättssäkert att hantera frågan genom att helt enkelt införliva den i de lagar som redan finns.

Man kan givetvis fråga varför regeringen valde att göra detta bakvänt, det vill säga att först införa lagen och sedan fundera över vilka lagar som behöver ändras. Jag tror att det handlar om plakatpolitik och ett försök att visa en handlingskraft som man egentligen kanske inte riktigt behärskar.

Nu har vi facit i hand och kan konstatera att barnkonventionen kräver flera lagändringar för att fungera. Tyvärr verkar regeringen helt ovillig att göra vissa av dessa förändringar, till exempel den som jag tidigare har tagit upp om barns rätt till båda sina föräldrar.

Åsa Lindhagen nämnde tidigare vårdnadsutredningen 2014, *Se barnet!* Det var en utredning som jag själv hade äran att få delta i under mina första år i riksdagen. Om regeringen verkligen ville visa handlingskraft kunde man gärna ha fått införa de förslag som vi där kom fram till. Jag har flera gånger frågat varför detta införande dröjer. Det är dessutom färdiga förslag som har starkt stöd i kammaren och som skulle underlätta i många vårdnadstvist. Senast i denna följetong är väl att Morgan Johansson har lovat att man ska återkomma till detta nu under våren.

Regeringen har ändå valt att låta dessa förslag ligga år efter år. Vårnadsutredningens förslag från 2014 har fortfarande inte införts. Det är väldigt många år, särskilt i ett barns liv.

Jag väljer dock att inte närmare gå in på förslagen i utredningen *Se barnet!* just i dag, dels för att jag inte har tid till det, dels för att jag har tagit upp det i andra debatter.

Anf. 69 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Jag tror att det är oerhört viktigt att ha klart för sig att vi kommer att behöva fortsätta jobba med att se vilka förändringar som vi behöver göra i svensk lagstiftning för att hela tiden stärka barns situation. Det står inte emot att barnkonventionen har blivit svensk lag.

Jag har sedan många år ett förflutet i barnrättsrörelsen. För mig är det väldigt främmande att tänka att detta skulle vara plakatpolitik, eftersom jag har varit övertygad i över ett decennium om att detta är rätt sak att göra.

Det är också min övertygelse att detta inte kommer att vara en revolution och det enda som vi behöver göra. Men det är början på en revolution. Vi behöver nämligen jobba med att stärka barnrättsperspektivet i våra verksamheter så att det verkligen genomsyrar verksamheterna. Det är både en fråga om lagstiftning och om kultur, synsätt, perspektiv och värderingar, där barns rättigheter måste väga tyngre. Det finns inte ett magiskt trollspö som man kan vifta med för att vi sedan ska ha barnrättsperspektivet implementerat, utan det krävs ett aktivt och enträget arbete med till exempel en vägledning som har tagits fram och som Barnombudsmannen har ett uppdrag att sprida när det gäller hur man kan tolka barnkonventionen som nu har blivit lag.

Barnombudsmannen har också i uppdrag att jobba med ett kunskapslyft. Detta har pågått inför att barnkonventionen skulle bli lag, för att man skulle ha en bättre förberedelse för vad det innebär, men det fortsätter också efter att barnkonventionen har blivit svensk lag eftersom detta är ett arbete som kräver tid. Vad betyder det att barnkonventionen har blivit lag för mig som enskild medarbetare på just mitt socialkontor? Detta är oerhört viktiga frågor som just nu diskuteras runt om i Sverige – i kommuner, i regioner, på myndigheter och i enskilda verksamheter – och som jag tror på sikt kommer att göra stor skillnad för barn. Det arbete som Barnombudsmannen gör med att stärka barns egen kunskap om deras rättigheter är också en avgörande del. Barn behöver själva känna till vilka rättigheter de har.

Sedan är det som sagt en oerhört viktig fråga att stärka barns egna röster. Det är helt avgörande när det gäller barn som lever i utsatthet och har det svårt på olika sätt, och det är de barnen jag känner allra starkast för. Jag tror att vi är många som blir berörda när barn har det svårt. Det är väldigt viktigt att även prioritera socialtjänstens verksamhet – att som kommunpolitiker skjuta till resurser till socialtjänsten. Man behöver ge socialsekreterarna möjlighet att möta varje enskilt barn och ha enskilda samtal med barn där de lyssnar till barnens röster. Vi vet att socialtjänsten gör detta i alldeles för liten utsträckning.

Det finns ett politiskt ansvar att ta i detta. Det handlar om att se till att socialtjänsten, och inte minst barn- och ungdomsvården, har tillräckligt med resurser för att ha tid att möta barnet. Man ska ha tid till enskilda samtal. Socialtjänsten ska förstås vara proffs på att prata med barn och ha

kunskap att bedöma barnets situation. Barn som befinner sig i vårdnadstvister kan ha det oerhört tufft, och en avgörande del då är förstås socialtjänstens medarbetare, som jobbar med att möta barn och har kunskap om hur man kan göra bedömningar. Det är oerhört viktigt att i det arbetet alltid sätta barns rätt till trygghet och skydd i främsta rummet. Det måste gå före föräldrars rätt till sina barn.

Det finns inget svart eller vitt när det gäller vad som är rätt för barn generellt, utan det är en bedömning som måste göras i varje enskilt fall och för varje enskilt barn.

Anf. 70 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag hoppas faktiskt att Åsa Lindhagen får rätt när det gäller mycket av det hon säger.

Socialtjänsten tänkte jag återkomma till i min nästa interpellationsdebatt, som äger rum senare i dag.

När det gäller barnkonventionen har den nu varit lag i över ett år. Redan innan dess var den faktiskt en konvention som vi hade skyldighet att följa, och den är i högsta grad gällande. Det är dock tydligt att barnkonventionen påverkat väldigt lite av verksamheten än så länge. De verksamheter som borde ha berörts under året har inte ändrat sig på något sätt. Den undersökning som gjordes gällande inkorporeringen av barnkonventionen visar på att lagen visserligen fungerar på många ställen, men där fungerade den ju redan innan den blev lag. Där barnkonventionen däremot inte fungerade innan den infördes fungerar den fortfarande inte.

Tolkningsproblem, avsaknad av direktiv och resursbrist är en del av det man har identifierat som orsak till att barnkonventionen som lag inte fungerar. Man väljer ofta att följa tidigare lagar, helt enkelt därför att de lagarna ju också fortfarande är gällande. Det är även högst oklart hur man ska hantera saken när barnkonventionens intentioner krockar med annan lagstiftning, eftersom barnkonventionen inte är skriven som lagtext.

Det var precis detta mitt parti motsatte sig när barnkonventionen antogs som lag: Eftersom barnkonventionen inte är skriven som lagtext kommer den inte att fungera som en lag i Sverige på det sätt som man tror att den ska göra när man sitter och läser texten. Därför måste man hela tiden skriva om lagarna så att de fungerar gentemot barnkonventionen. Vi hade sparat ett eller två år om vi hade börjat med detta – om vi hade gjort det som mitt parti föreslog – i stället för att bara införa barnkonventionen som lag.

Anf. 71 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Dessa frågor står som sagt inte mot varandra. Vi ska fortsätta förändra lagstiftningen; det finns stora behov av det.

En väldigt viktig fråga som jag skulle vilja lyfta och som jag med min kommunala bakgrund känner otroligt starkt för – jag var ansvarig för socialtjänsten i Stockholms stad – är att vi måste ge socialtjänsten större möjligheter att göra insatser för barn även när föräldrarna säger nej. Jag tycker att det är ett väldigt typiskt exempel på situationer där barns rättigheter inte sätts i främsta rummet när föräldrarnas rätt att bestämma över sina barn går före barns rätt till trygghet och skydd. För mig är det glasklart att barns rättigheter måste sättas främst. Där har Socialstyrelsen nu ett uppdrag att ta fram lagförslag för hur vi kan öka socialtjänstens möjligheter att göra insatser även när föräldrarna säger nej. Vi kan inte svika de barnen.

Jag tycker också att det är fantastiskt att vi står här i riksdagens kammar och pratar om barns rättigheter. Hur kan vi stärka barns situation i Sverige? Vad behöver vi göra mer? Hur trycker vi i politiken på för en starkare lagstiftning för att skydda barn? Det som är ledsamt är de fruktansvärda upplevelser som barn har och som vuxna i vårt samhälle bär med sig från sin barndom. Det handlar om lägen då vi inte har lyckats skydda barn och där vi från politikens sida har ett ansvar.

Vi har den här debatten i Sverige, och jag hoppas att den kommer att leva. Jag hoppas att det kommer att finnas en stark opposition och ett ständigt tryck på oss i regeringen att leverera mer för barn och unga. Vi gör nämligen inte tillräckligt i Sverige i dag. Vi måste göra mer för att skydda barn och unga. Vartenda barn i det här samhället ska kunna leva och växa upp i trygghet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:232 om förebyggande av könsstympning och barnäktenskap

Anf. 72 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Sara Gille har frågat mig om jag avser att verka för en kartläggning av förekomsten av könsstympning och barnäktenskap i Sverige samt om jag avser att verka för ökat stöd till dem som berörs för att undvika könsstympning och barnäktenskap i Sverige, och i så fall hur.

År 2012 uppskattades antalet könsstympade flickor och kvinnor i Sverige uppgå till cirka 38 000, enligt en rapport som Socialstyrelsen publicerade 2015. Av dessa var cirka 7 400 under 18 år. Uppskattningen bygger på hur många personer som bor i Sverige och har sitt ursprung i länder där könsstympning av flickor och kvinnor är vanligt förekommande. Sedan dess har förutsättningarna förbättrats något då en ny diagnoskod för kvinnor som är könsstympade och söker vård som inte har samband med graviditet infördes av WHO den 1 januari 2015. Tidigare registrerades könsstympning främst i samband med graviditet och förlossning.

Socialstyrelsen fick 2018 i uppdrag av regeringen att inventera vilken vård som erbjuds flickor och kvinnor som utsatts för könsstympning samt analysera och bedöma i vilken utsträckning vården är jämlik mellan regioner. I den delredovisning som lämnades i mars 2020 framkom att antalet flickor och kvinnor som har sökt vård och blivit nydiagnostiserade med en diagnoskod relaterad till könsstympning har ökat stadigt mellan 2012 och 2018 i nästan alla sjukvårdsregioner.

Ökningen kan bero på införandet av den nya koden och att vårdpersonalen har blivit bättre på att registrera diagnoskoder. En annan förklaring kan vara att kvinnor och flickor som har varit utsatta för könsstympning söker vård i större utsträckning än tidigare. Det är positivt att det nu finns ökade möjligheter att registrera utsatthet för könsstympning i kontakt med vården, men alla utsatta söker inte vård. Därför behövs även andra metoder för att kartlägga förekomsten av könsstympning.

Vad gäller barn som förs bort behövs mer kunskap. Enligt en undersökning som utfördes 2020 av Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län saknar många

kommuner kännedom om personer som har förts ut ur landet i en hederskontext. Av 192 kommuner uppgav 43 att de år 2019 hade kännedom om sammanlagt 172 barn som befann sig eller misstänktes befinna sig i denna situation.

Regeringen initierade 2018 en tvåårig satsning för att ytterligare stärka det konsulära stödet inom familjekonfliktområdet, med särskilt fokus på barn- och tvångsäktenskap. Från och med 2020 inkorporerades satsningen i UD:s ordinarie konsulära verksamhet. UD:s stärkta kapacitet har möjliggjort att en mer nedbruten statistik över uppgifter gällande bland annat risk för tvångsäktenskap har kunnat tas fram gällande de konsulära ärenden som UD hanterar utomlands. Sådan nedbruten statistik för 2018 och 2019 finns redan framtagen och kommer i början av detta år också att tas fram för 2020.

I dag finns nationell kriminalstatistik om vissa brott som typiskt sett är hedersrelaterade. Det finns även kartläggningar utförda av storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö i samarbete med Örebro universitet i syfte att utreda omfattningen och karaktären av hedersrelaterat våld och förtryck i städerna, och i Uppsala genomfördes en kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga 2018. Regeringen har också nyligen beslutat att stödja Stiftelsen Allmänna Barnhusets arbete med att förbereda en ny nationell kartläggning av våld mot barn. Kartläggningen innehåller frågor om allvarliga begränsningar i ungas liv, till exempel av möjligheten att själv välja sin framtida partner.

Det är dock inte tillräckligt. Omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige måste kunna bedömas mer tillförlitligt över tid. Statistik är viktigt för att öka kunskapen samt för att bedöma behov och effektivitet av insatser på området. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2021 inrättande av ett permanent nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län. Det ska ingå i centrumets arbete att regelbundet undersöka omfattningen av hedersvåld i Sverige.

När det gäller frågan om jag avser att verka för ökat stöd till dem som berörs för att undvika könsstympning och barnäktenskap i Sverige, och i så fall hur, vill jag framhålla följande.

Regeringen beslutade 2016 om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen beslutade därutöver 2018 om en handlingsplan mot könsstympning av flickor och kvinnor.

I samband med handlingsplanen gavs uppdrag till flera olika myndigheter. Bland annat fick Jämställdhetsmyndigheten uppdrag om effektiva arbetssätt och metoder för informationsspridning gällande könsstympning av flickor och kvinnor. Detta uppdrag redovisades den 18 december 2020, och Jämställdhetsmyndigheten har i regleringsbrevet för 2021 fått i uppdrag att fortsätta det påbörjade arbetet.

Socialstyrelsen har i uppdrag att stödja utvecklingen av arbete inom vård och omsorg med mäns våld mot kvinnor. Detta omfattar att ta fram kunskapsstöd och att utveckla metoder för att bedöma stödbehov och risken för upprepat våld i hederskontext.

Den 1 juli i år infördes ett nytt brott, barnäktenskapsbrott, som kan ge fängelse i högst fyra år och ett nytt verktyg, utreseförbud, som ska skydda

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

barn från att föras utomlands i syfte att barnäktenskap ska ingås eller att utföra könsstympning.

Regeringen har nyligen beslutat om ett uppdrag till Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, Brottsoffermyndigheten, Linköpings universitet och det nationella kunskapscentrumet Barnafrid, Polismyndigheten, Socialstyrelsen samt Åklagarmyndigheten att 2020–2022 gemensamt genomföra insatser för att främja tillämpningen av de nya bestämmelserna mot hedersrelaterad brottslighet.

Vidare har regeringen nyligen beslutat att länsstyrelsernas uppdrag att bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ska permanentas. Från och med 2021 tilldelas de 100 miljoner kronor per år. Kopplat till detta fortsätter arbetet med att utveckla regionala resurscentrum för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. För det ändamålet avsätts ytterligare 10 miljoner kronor under 2021 till länsstyrelserna.

I uppgifterna för det nationella kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck som regeringen avser att inrätta vid Länsstyrelsen i Östergötlands län kommer det att ingå att stödja kommuner och regioner i deras arbete med att kartlägga förekomst av hedersvåld och planera verksamhet samt att införa, följa upp och utvärdera kvalitetssäkrade arbetssätt och metoder för att förebygga hedersvåld och erbjuda stöd till enskilda utsatta.

Regeringen avser också att inom kort ge en särskild utredare i uppdrag att ta fram en nationell strategi mot våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.

Dessa frågor är högt prioriterade för regeringen och kommer att fortsätta att vara det.

Anf. 73 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Jag håller med statsrådet om att detta inte är tillräckligt. Könsstympning och barnäktenskap är något som tyvärr ökar runt om i världen och även i Sverige i och med den omfattande migration som bedrivits de senaste åren.

Hjälporganisationer har också larmat om att könsstympning och barnäktenskap ökar internationellt på grund av den rådande coronapandemin. En stor orsak till det är de skolstängningar och den isolering som skett. Detta försämrar flickors rättigheter ytterligare då skolan för dem har fungerat som ett skydd från hemmet. De flickor som lever under dessa medeltida sedvänjor, som avviker från svenska normer, riskerar därför att befinna sig i en ännu större utsatthet då skolan fungerat som ett skydd.

Det finns förbättrad lagstiftning i Sverige, men risker med inte minst inofficiella barnäktenskap kvarstår. Dessa risker förstärks i och med den isolering som sker på grund av corona – detta kan påpekas många gånger.

Vår så kallade feministiska regering talar ofta om det jämställda samhället och säger även, som statsrådet gjorde här, att dessa frågor är högt prioriterade för regeringen. Men trots detta kan vi läsa olika typer av rapporter som pekar på att antalet barn som är könsstympade och antalet barnäktenskap samt inofficiella barnäktenskap har ökat under det senaste året. Detta innebär att den jämställdhet och den typ av barnrätt som vår regering talar om har minskat. Barnets rätt har minskat, vilket innebär ett

stort misslyckande och ett enormt svek mot de stackars utsatta barn och kvinnor som far illa.

Fru talman! Självklart gläder det mig, som har ett brinnande driv att bekämpa hedersvåld och förtryck, att regeringen nu faktiskt gör en del. Men det är inte tillräckligt.

Att det i dag finns en nationell kriminalstatistik om vissa brott som typiskt sett är hedersrelaterade är visserligen ett steg i rätt riktning, men detta gäller endast vissa brott.

De siffror som statsrådet nämner är fruktansvärda, inte bara för den stora mängden utan även för att de är gamla. Jag citerar statsrådet: "År 2012 uppskattades antalet könsstympade flickor och kvinnor i Sverige till cirka 38 000, enligt en rapport som Socialstyrelsen publicerade 2015." Detta är heller inga tillförlitliga siffror, utan det är uppskattningar.

Fru talman! Hur ska vi få bukt med hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige om vi inte egentligen vet antalet som har drabbats? Hur ska vi kunna stötta dem som har drabbats om vi inte har koll på vilka som faktiskt utsätts?

Vi behöver en pålitlig nationell statistik kring all form av hedersrelaterat våld och förtryck, men vi behöver också utbildning och stöd samt hårdare straff och utvisningar för dem som inte kan hålla sig till våra regler och lagar.

Vad gäller barn som förs bort är det skrämmande att det inte finns någon statistik kring det heller. Barn kan försvinna under loven, då barnen egentligen ska njuta av sin ledighet, för att sedan inte ens saknas.

Fru talman! Det är fruktansvärt att många kommuner i dag saknar kännedom om personer som har förts ut ur landet i en hederskontext. Jag ställer mig därför frågande till hur statsrådet och regeringen ser på riskerna med ökningen av könsstypning och barnåktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden i Sverige under den pågående epidemin samt att det har tagit så lång tid.

Anf. 74 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! En väldigt tydlig utgångspunkt för mig när jag var kommunpolitiker var att vi behöver statistik om situationen när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck. Men vi behöver inte statistik för att veta att vi måste agera. Vi vet att vi har dessa problem med hedersrelaterat våld och förtryck. Vi kan inte sitta och vänta på siffror för att vidta åtgärder för att ge skydd och stöd till dem som utsätts eller för att vidta åtgärder för att förebygga att utsattheten över huvud taget inträffar. Vi måste jobba på båda fronterna samtidigt.

Det beslut som regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna har tagit om att permanenta det nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, som ska bli ett nationellt kompetenscentrum, är oerhört viktigt. De kommer bland annat att ha i uppgift att regelbundet undersöka omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige. Det är förstås viktigt att veta hur situationen ser ut i samhället. Det är också viktigt för socialnämnden i respektive kommun att i enlighet med den lagstadgade uppgift man har att vara förtrogen med levnadsförhållandena i respektive kommun kartlägga förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Jag tror att vi är många som har blivit starkt berörda av det faktum att det, precis som riksdagsledamoten beskriver, finns barn som exempelvis har gått på sommarlov och sedan inte kommit tillbaka. Vi har heller inte kunskap om hur många barn det rör sig om. Där håller vi inte måttet. Vartenda barn som förs utomlands för könsstympning eller för att giftas bort mot sin vilja – det finns också uppfostringsresor där inte minst pojkar far väldigt illa – är ett barn för mycket.

Vi har permanentat uppdraget till UD att jobba med att göra vad man kan för att få tillbaka barnen till Sverige igen. Men det absolut viktigaste vi kan göra är att förhindra att de över huvud taget förs ut ur landet.

Vi behöver mer statistik över hur situationen ser ut. Vi behöver också jobba med stödet till dem som utsätts för könsstympning. Där är det, precis som med allt våld, så att mörkertalet kommer att minska när vi ökar stödinsatserna och möjligheterna att söka hjälp.

Det här är precis den typ av verksamhet där vi inte kommer att se att det är färre utsatta när vi sätter in stöd, utan vi kommer att se att det är fler utsatta därför att vi når fler utsatta. Det är precis det vi behöver göra.

Där är det väldigt viktigt med det uppdrag som Socialstyrelsen har att både titta på hur situationen ser ut och återkomma med förslag när det gäller vad vi kan ta för steg framåt för att stärka vården för de kvinnor och flickor som har utsatts för könsstympning. Vad behöver vi göra mer för att ge stöd och hjälp?

Jämställdhetsmyndigheten har också ett uppdrag, som nu har förlängts, för att se hur vi kan jobba med attityd- och beteendeförändringar när det gäller könsstympning. Att förhindra och jobba med det förebyggande arbetet och förhindra att flickor och kvinnor utsätts för det här över huvud taget är också helt centralt i det här arbetet.

Varenda gång vi kan ge stöd till en flicka eller kvinna i det här landet som har utsatts för könsstympning innebär en vinst. Varenda gång vi kan förhindra att en flicka utsätts för könsstympning är en vinst, för det här innebär fruktansvärt våld.

Anf. 75 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Det är jättebra att statsrådet vet att hedersförtrycket och våldet finns, men det räcker inte att bara veta, utan någonting måste också ske.

I regeringens lag om barnäktenskapsbrott som infördes den 1 juli 2020 står det att fängelse kan ges i högst fyra år vid ett barnäktenskap. Är inte barnen värda mer än så? Det är ett väldigt lågt straff i jämförelse med till exempel en våldtäkt mot en vuxen. Det är snarare så att minimumstraffet borde ligga på fyra år.

Alla dessa utredningar och all statistik och samverkan måste stötta av en ordentlig strafflagstiftning i grunden så att man när man identifierat förövarna kan se till att få bort dem från samhället under en längre tid så att det blir ett varnande exempel för andra.

Fru talman! Det är inte så att hedersbrotten är något nytt i Sverige, och de minskar inte direkt i antal. Det är ett tydligt bevis på att straffen är för låga och inte tillräckligt avskräckande.

Ett barn är en individ som är i beroendeställning till en vuxen. Det är en person som litar på en vuxen och som inte kan försvara sig. Att könsstympa ett barn, vilket innebär en stor smärta och i värsta fall även döden

för barnet, är ett fruktansvärt brott. Att tvinga någon att gifta sig med en är ett fruktansvärt brott. Att tvinga barnet till sexuella handlingar är ett fruktansvärt brott.

Detta avskyvärda förtryck är förnedrande, förtryckande och fruktansvärt vidrigt. Det är något som får mig att känna avsky och en enorm ilska. Hur man kan behandla sitt eget kött och blod, eller någon annan individ, på det viset?

Fru talman! Varför är inte straffen högre? Varför utvisas inte fler personer när det har kommit fram att de utfört dessa avskyvärda handlingar?

Anf. 76 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Regeringen har jobbat aktivt med att skärpa straffen. Vi har precis nyligen fattat beslut om en straffskärpningsgrund när det gäller hedersmotiv. Det tycker jag är en mycket tydlig signal till samhället att vi inte accepterar hedersrelaterat våld och förtryck och att vi ser oerhört allvarligt på de här brotten.

Just aspekten att det är ett kollektivt förtryck gör att det är oerhört svårt att ta sig ur våldet och förtrycket, och det innebär en oerhört svår situation för de barn och kvinnor som utsätts för detta.

Jag tror att vi ska fortsätta vara öppna för lagstiftningsförändringar. Det ska vi alltid vara i politiken för att se vad som behövs för att stärka skyddet för de människor, inte minst barn, som lever i vårt samhälle.

Sedan behöver vi också se på vad det finns för behov av stöd och hjälp. Jag tänker på det uppdrag som Socialstyrelsen har att kartlägga och titta på hur vården ser ut och att framöver komma med förslag på hur vi kan stärka stödet för dem som har utsatts för könsstämpning. Det ska finnas mottagningar att vända sig till för stöd och hjälp. Det behöver finnas kunskap i sjukvården om att kvinnor kan ha blivit utsatta för detta, för det går att få hjälp.

Det går att få hjälp, inte minst med den fysiska smärta som det här kan innebära varje dag i det dagliga livet beroende på hur svår könsstämpning du har utsatts för. Det är ett lidande som ingen kvinna och ingen flicka ska behöva gå med. Det går också att få stöd för det psykiska lidandet som kan vara minst lika svårt. Det kan handla om att man behöver bearbeta övergreppet som det kan innebära att till exempel ha blivit inlurad i en situation som barn och sedan utsatt för det här fruktansvärda övergreppet. Det kan alltså finnas ett behov av att jobba med det psykiska lidande och den psykiska ohälsa som det här övergreppet kan innebära.

Sedan är det som jag lyfte fram om Jämställdhetsmyndighetens uppdrag också viktigt, alltså att se på hur vi kan jobba med beteende- och attitydförändringar. Det handlar både om lagstiftning, som jag började anföra med, och om att titta på hur vi kan jobba med att förändra på djupet och bidra till att förändra de här skadliga attityderna.

Normer och värderingar kan vara svåra att förändra hos människor, men det är inte omöjligt. Jag brukar ta anti-agalagstiftningen som ett exempel. Politiker i Sverige visade ledarskap. Det var en sorts ledarskap som jag tror att vi skulle behöva visa tydligare i dessa dagar och inte vara rädda för att fatta beslut. Politikerna hade en majoritet av svenska folket emot sig men sa: Det här är rätt sak att göra. Våld mot barn är aldrig någonsin okej, och den här lagstiftningen ska vi ha.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Det gick ganska fort i just det fallet efteråt med attityd- och beteendeförändringar hos svenska folket. I dag är det inte många som tycker att våld mot barn är okej.

Den typen av attitydförändringar och beteendeförändringar måste vi också jobba med när det gäller könsstympning, för det är helt avgörande för att komma åt grundproblematiken och förhindra att flickor utsätts för det här fruktansvärda lidandet och det fruktansvärda övergrepp som könsstympning innebär.

Det måste vi ta ansvar för. Vi måste ta ansvar för att det ska få konsekvenser att utsätta sitt barn för detta, vi måste ta ansvar för att förhindra att barn förs utomlands och utsätts för detta och vi måste jobba med att komma åt normerna och värderingarna.

Anf. 77 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Varför har barn och kvinnor som har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck inte samma prioritet som till exempel de afghanska männen som fick uppehållstillstånd? I mina små öron går det inte ihop med att regeringen har utnämnt sig själv till att vara en feministisk regering.

Vi ska varken låta islamismen eller den så kallade hedern få ha ett fäste i Sverige. Att man över huvud taget kallar det för heder är fruktansvärt då det är så långt ifrån heder man bara kan komma. Att vrida på orden och kalla det för något som det inte är måste vi upphöra med och i stället stå för vad saker och ting egentligen är.

Jag tar statsrådet på orden om att dessa frågor är högprioriterade av regeringen först när statsrådet och regeringen visar det på riktigt. Att tillsätta utredningar och stifta lagar som sedan inte räcker till är pinsamt.

Vi vet mycket väl att det är en stor skillnad på ord och handling. Hade detta varit högprioriterat skulle regeringen ha gjort mer och mycket tidigare.

Men, fru talman, tvärtemot vad regeringen hävdar är det här inte en högprioriterad fråga, för då hade det funnits strängare och hårdare straff. Detta handlar mer om att vi har en regering som är rädd för att förlora sina kärnväljare och därför blundar för förtrycket.

Anf. 78 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Det är pinsamt hur få förslag det kommer från Sverigedemokraterna när det gäller att ta steg framåt mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Det grundar jag också på tidigare meningsutbyten som jag har haft med riksdagsledamoten. Jag ber om överseende med att jag tar till hårda ord, men jag tycker att det är berättigat.

Jag tycker också att det är oerhört sorgligt att ställa afghanska pojkar som har flytt för livet från ett fruktansvärt förtryck, också hedersförtryck och förtryck från religion, i Afghanistan eller Iran – mot andra barn som har det fruktansvärt svårt, i det här fallet flickor som har utsatts för könsstympning. Jag tänker att om man har ett barnrättsperspektiv med sig är det självklart att kämpa för alla barn. Det sitter i ryggmärgen.

Jag vill också säga att det är oerhört viktigt att hela tiden fundera på vilka steg framåt vi kan ta för att bekämpa förtrycket.

Det är ett ständigt pågående arbete med uppdrag till myndigheter, med lagstiftningsförändringar, med resurser till länsstyrelserna, kommuner och

regioner för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck, med inrättandet av ett nytt nationellt kompetenscentrum och med resurser till länsstyrelsernas regionala resurscentrum för att barn ska kunna få hjälp oavsett var i landet de befinner sig. Men vi har väldigt lång väg kvar i arbetet för att utrota det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Det är inte något vi kommer att lösa i en handvändning.

Den här kampen är vi många som bedriver i politiken. Och det kommer vi att fortsätta göra, över partigränserna, för att hela tiden se till att ta steg framåt som gör konkret skillnad i barns liv.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

§ 16 Svar på interpellation 2020/21:262 om en barnrätt för alla barn

Anf. 79 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Mikael Eskilander har frågat mig om jag anser att det föreligger ett behov av en stärkt konkret barnrätt och vilka åtgärder regeringen i så fall avser att vidta för att alla barn i Sverige ska få ta del av en likvärdig och välfungerande barnrätt på lika villkor i alla landets kommuner.

Som jag hänvisade till i svaret på en skriftlig fråga från interpellanten med liknande innehåll den 16 december 2020 är målet för barnrättspolitik att alla barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Målet syftar till att främja och skydda barnets rättigheter och intressen i samhället och innebär att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda.

För nästan precis ett år sedan blev barnkonventionen svensk lag. Det är ett historiskt steg framåt för barns rättigheter och bidrar till att synliggöra barnets rättigheter och skapa förutsättningar för ett barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

För att barnkonventionen ska få genomslag i praktiken krävs, vid sidan av en inkorporering och fortsatt transformering, en kombination av olika åtgärder såsom vägledning, utbildning och samordning mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället. Att öka kunskapen om barnets rättigheter bland statliga myndigheter, kommuner och regioner och vad dessa rättigheter innebär i praktiken är en grundförutsättning för att uppnå de barnrättspolitiska målen och för att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Regeringens kunskapslyft för barnets rättigheter pågår sedan 2017 och syftar till att höja kunskapen och stärka kompetensen om barnets rättigheter och i synnerhet barnkonventionen hos offentliga aktörer. Totalt har 17 statliga myndigheter haft uppdrag av regeringen inom ramen för satsningen om ett kunskapslyft.

Det är i kommuner och regioner som de flesta verksamheter som rör barn finns. Inom socialtjänst, utbildning och barnomsorg, fysisk planering, hälso- och sjukvård och kultur och fritid fattas beslut som har direkt inverkan på barns vardag och deras livssituation. Undersökningar visar att kännedomen om barnets rättigheter och engagemanget för frågorna generellt är mycket hög bland både beslutsfattare och yrkesverksamma i kommuner

och regioner. Däremot behövs mer kunskap om hur bestämmelserna i barnkonventionen kan omsättas i praktiken.

Kunskapslyftet för barnets rättigheter kommer att utvecklas och fördjupas. Regeringen har beslutat att åtta nya statliga myndigheter ska delta i arbetet under 2021, och två som redan deltagit får verksamhetsanpassade uppdrag. Inom ramen för kunskapslyftet har Barnombudsmannen tidigare bland annat tagit fram en webbutbildning om barnkonventionen, webbseminarier samt ett digitalt processtöd som kallas Barnrättsresan. Barnombudsmannen får nu möjlighet att utveckla sitt stöd.

Om barnkonventionen ska få ett reellt genomslag i alla barns och ungas liv är det även viktigt att kommuner och regioner får fortsatt stöd. För att bidra till att tillämpningen av barnets rättigheter i större utsträckning säkerställs i praktiken har regeringen därför gett Länsstyrelsen i Dalarnas län fortsatt uppdrag att, i samverkan med Barnombudsmannen, samordna och utveckla länsstyrelsernas tillämpning av barnets rättigheter samt stödja arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i kommuner och regioner.

Anf. 80 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack, Åsa Lindhagen, för svaret!

I dag skiljer det ibland extremt mycket mellan kommuner när det gäller hur de hanterar frågor som rör barn. Det är en effekt av det kommunala självstyret och av de skillnader i ekonomiska och politiska förutsättningar som finns i våra olika kommuner. Arbetssätten kan också variera mellan kommuner som på ytan verkar ha liknande förhållanden. Detta är givetvis ett stort problem för de barn och familjer som inte får den hjälp och det stöd som de behöver.

En del brister kan säkert åtgärdas och avhjälpas med det kunskapslyft som regeringen arbetar med, om det utformas på rätt sätt. Det gäller dock att verkligen nå ut till alla kommuner, vilket inte är helt lätt. Tyvärr är det troligen de kommuner som redan har bäst förutsättningar som har lättast att ta till sig ett nytt arbetssätt och som snabbast anammar det. Därmed tenderar kommuner med sämre förhållanden att bli förhållandevis ännu sämre.

Barnkonventionen är knappast en lösning på dessa problem. Det oroar mig att regeringen verkar tro att den löser alla problem. Barnkonventionen har gällt länge och att den infördes som lag förändrade egentligen inte innebörden på något sätt. En enkel rundfrågning hos de större kommunernas socialtjänster ger också vid handen att ingenting har förändrats i tjänstemännens sätt att arbeta sedan barnkonventionen blev lag.

En viktig pusselbit för att komma till rätta med skillnaderna mellan kommunerna tror jag är att bygga upp ett bättre utbyte av information mellan kommunerna. Mitt parti driver sedan länge att det ska finnas gemensamma register för familjehem och även gode män. Egentligen borde det mest logiska vara att bygga upp databaser där kommuner kan utbyta flera sorters information. Det behöver också utvecklas bättre system för att göra rättssäkra utredningar om barn och omhändertagande. En hel del finns men används på olika sätt i olika kommuner. Detta är en liten del i det som vi kallar barndomsgaranti och som vi lanserade före förra valet.

Samtidigt har kommuner en styrka i att kunna arbeta på olika sätt. Det kan vara inspirerande, och kommuner kan tjäna som goda exempel och vara föregångare för andra kommuner. Därför är det viktigt att självstyret i sig inte inskränks alltför mycket.

Tyvär hör jag mycket lite konkret i Åsa Lindhagens svar. Det mesta är en uppräkningslista av vackra ord och floskler. Vi fick höra att olika aktörer ska samverka på olika nivåer, att kunskapen ska höjas och att arbete ska stödjas i kommuner och regioner. Men hur ska samverkan gå till? Mellan vilka aktörer och vilka nivåer gäller det? Vilken kunskap är det som saknas, och hur ska den nå ut? Hur ser stödet till kommuner och regioner ut? Är det pengar vi pratar om? Hur mycket pengar pratar vi i så fall om? Svaret ger upphov till mer frågor än det ger svar.

Anf. 81 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag vill tacka riksdagsledamoten för att jag får möjlighet att reda ut just de frågorna lite.

Ja, vi har regionala och kommunala skillnader. Det är också något som barnrättskommittén återkommande kritiserar Sverige för. Det ska förstås inte spela någon roll för ett barn var i Sverige man växer upp. Man ska kunna få stöd och hjälp. Det är en utmaning vi har. Vi jobbar med att stärka barns rättigheter i Sverige, inte minst för de barn som har det tuffast.

Det finns några saker som jag tänker är viktiga. För att vara mer konkret har vi gett Länsstyrelsen i Dalarnas län i uppdrag att samordna och utveckla länsstyrelsernas uppdrag med att jobba med barns rättigheter i praktiken. De ska även ge stöd till kommuner och regioner om hur man kan jobba tillsammans för att stärka barns rättigheter och vad det innebär för kommunens verksamhet. De ska även främja erfarenhetsutbyte, att lära av varandra, vilket riksdagsledamoten också lyfter fram som viktigt.

Den här typen av uppdrag i politiken ger inte några vackra och stora rubriker i medierna. Men jag är inte i politiken för att jaga vackra och stora rubriker i medierna, utan för att vi ska göra ordentlig och konkret skillnad i barns liv på riktigt. Det är alltså ett väldigt viktigt uppdrag som Länsstyrelsen i Dalarnas län har med att hålla ihop det här arbetet och ge stöd till länsstyrelserna, som förstås i respektive län ska ge stöd till kommunerna och regionerna. Det är ett harvande i det här arbetet med att stärka barns rättigheter.

Kunskapslyftet, som jag nämnde tidigare, är också oerhört viktigt. Barnombudsmannen jobbar även med att ge stöd till kommuner, regioner och myndigheter i fråga om vad barns rättigheter betyder i praktiken. Jag tänker att man även där kommer att behöva gräva ännu mer i vad det betyder för våra olika yrkesroller. Vad betyder det om jag är socialsekreterare? Vad betyder det om jag är lärare? Vad betyder det om jag är stadsplanerare? Hur ska jag tänka kring detta? Det har också tagits fram en vägledning för hur man kan tolka och tillämpa barnkonventionen.

Det har dock gått ett enda år. Jag tror att vi har en lång resa. Jag skulle inte våga stå här och säga att det inte har någon betydelse att barnkonventionen har blivit svensk lag. Jag är också övertygad om att den hypotesen kommer att visa sig vara felaktig. Men jag är glad över att riksdagsledamoten ändå hoppas att jag har rätt, vilket han sa tidigare.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Det är vidare viktigt att nämna att Barnombudsmannen har ett uppdrag att samla rättspraxis. Vilken betydelse får det att barnkonventionen har blivit svensk lag? Hur kommer domstolarna att döma? Hur kommer man att använda lagstiftningen? Det är något som vi också måste följa. Jag tycker att det ska bli väldigt intressant att ta del av det. Barnombudsmannen har just detta uppdrag att se vilken konkret betydelse det har fått. Det gäller inte bara det som jag tidigare har pratat mycket om, det vill säga vilket genomslag det får i offentlig sektor, utan också vilken konkret betydelse det får i våra domstolar i ärenden som på olika sätt rör barn.

Det var några ord om detta.

När det gäller barns rättigheter är det också viktigt att jobba med de kunskapshöjande insatserna för kulturförändring i våra verksamheter. Den andra delen är givetvis lagstiftningen. Den behöver fortsätta stärkas på olika sätt för barn så att vi hela tiden stärker barnrättsarbetet i samhället.

Anf. 82 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Vi kommer nog att kunna diskutera barnkonventionen ofta och mycket och om det var det faktum att man införde barnkonventionen som lag som hade störst betydelse eller att man därefter började anpassa lagarna efter barnkonventionen. Det hade man kunnat göra utan att införa barnkonventionen som lag. Det kommer att bli en diskussion om vad som var hönan och vad som var ägget.

Vi kan däremot konstatera att ojämlikheten mellan kommunerna är stor, ibland mycket stor. Problem som då uppstår är att skyddsbedömningar görs för sent eller inte alls. Förhandsbedömningar tar för lång tid. Barnets situation utreds inte alltid vid våld. Barnet kommer inte i kontakt med den ansvariga socialsekreteraren eller får inte svar på de frågor som det har. Listan över de brister som redan finns i dag kan göras nästan hur lång som helst.

En ny socialtjänstlag är på väg, och det är högst oklart om den kommer att förändra så mycket, särskilt med tanke på att många av de brister som finns i kommunerna i dag finns på grund av brist på följsamhet. Den lag som redan finns följs inte. Frågan är om en ny lag kommer att påverka särskilt mycket.

I varje tragiskt fall som framkommer, oavsett om det handlar om att kommunen har agerat eller inte, är den ständiga gemensamma nämnaren att gällande lagar och regler på något sätt har kringgåtts. Ibland har det gjorts medvetet, och ibland har det gjorts av okunskap. Ofta är den mänskliga faktorn avgörande. Om man ska komma åt dessa problem kan man inte enbart förlita sig på nya lagar när de gamla inte följs. I stället måste följsamheten bli bättre och metodstödet bli säkrare, och det måste finnas rutiner för att få allting att fungera.

Jag saknar konkreta åtgärder som lyfter upp barnrätten och hur de lagar och regler som finns ska följas av kommunerna. Vilka konkreta förslag har regeringen egentligen? Hur ska regeringen tillse att de lagar som vi i Sveriges riksdag stiftar verkligen följs? Att bara kasta in nya lagar, som man gjorde med barnkonventionen och som man antagligen kommer att göra med socialtjänstlagen, utan att tydligt säga hur de ska tolkas och ge ett medföljande metodstöd är ganska meningslöst.

Vilken lag står i dag överst? Är det barnkonventionen eller socialtjänstlagen? Hur ska kommunerna tolka det här? Gäller kanske barnkonventionens artikel 8 över socialtjänstlagen? När tänker regeringen anta Europakonventionen som lag, om det nu är så bra att anta konventioner som lag?

Jag tror inte att man kommer att anta Europakonventionen som lag, utan den gäller över allt och sedan anpassar man de lagar man har för att de ska fungera under de konventioner som vi har skrivit under.

Att flera lagar krockar med varandra gör det knappast lättare för barn att få sina rättigheter tillgodosedda i Sverige i dag.

De exempel jag tog upp tidigare om gemensamma plattformar och utbyte av socialtjänstinformation är något man kan göra. Det finns ytterligare saker som man konkret kan göra. Det handlar om vilken detaljnivå man ska ha. Mitt parti har lagt fram en lång rad detaljförslag, men jag har tyvärr inte tid att ta upp dem här.

Anf. 83 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Möjligheterna att utbyta information är en intressant fråga att diskutera. Det är en viktig punkt som lyfts upp, och den är verkligen värd att diskutera.

Det som förs fram om implementering av lagstiftning är också viktigt. Det finns mycket riktigt exempel på när lagstiftning har funnits på plats men inte har använts. När det gäller barnkonventionen är det kanske få lagar som har ett lika gediget arbete bakom sig. Det handlar om förberedelser inför att barnkonventionen skulle bli lag. Framtagandet av en vägledning har under flera års tid varit ett pågående arbete. Den ska stärka kunskapen om vad barns rättigheter betyder i praktiken och hur man kan jobba med detta. Det finns även ett uppdrag att följa vad det får för betydelse i de konkreta domarna.

Det är förstås viktigt i all lagstiftning att ha god information till dem som ska tillämpa lagarna i praktiken.

Jag vill återkomma till betydelsen av att socialtjänsten får de resurser man behöver för att kunna göra sitt jobb. Vi vet att det inte minst inom barn- och ungdomsvården runt om i våra kommuner finns många exempel på att socialtjänsten inte har haft tillräckliga resurser och att det ibland har varit som allra svårast inom just barn- och ungdomsvården. Där borde vi vara som allra bäst. I det arbete som bedrivs för barn och unga har man ibland haft sämst förutsättningar att göra sitt arbete. Det får konsekvenser för barn i utsatthet.

Vi har ett politiskt ansvar att prioritera socialtjänsten, och vi måste ta detta ansvar. Vi skulle behöva mycket mer debatt i samhället om socialpolitik och om människor i utsatthet, också vuxna, som har det svårt. Hur bygger vi ett samhälle där alla människor har goda levnadsvillkor? Där är socialtjänsten en avgörande del, om än inte den enda, för att skapa ett gott samhälle.

Detta är en väldigt viktig del som jag tycker att vi talar alldeles för lite om. Vad får det för betydelse för enskilda socialsekreterare om de har en tuff arbetssituation och många ärenden som de ska hantera? Självklart har socialarbetarna ett eget ansvar, och verksamheterna har också ett ansvar. Men ytterst har vi politiker det största ansvaret för detta. Det är vi som ger förutsättningarna för att de ska kunna göra jobbet.

Det här är en viktig del när det gäller implementeringen av de lagar som stiftas. Man måste ha möjlighet att ta till sig dem och jobba i verksamheterna för att tillämpa dem. Det är förstås självklart att svensk lag ska följas.

Det är viktigt att lyfta upp och diskutera att de lagar som finns måste användas. Men det är också väldigt tydligt för mig att det behövs fler lagstiftningsförändringar för att stärka barns situation i Sverige. Ibland behöver vi gå in i enskilda paragrafer och skruva, och det kommer förstås inte barnkonventionen att åtgärda. Den gör skillnad på ett helt annat sätt. Det handlar inte minst om de värderingar och normer som styr vårt samhälle. Barns rättigheter och barnets bästa måste få ett starkare genomslag. Jag tror att barnkonventionen kommer att vara avgörande för att vi ska kunna ställa om samhället så att barns rättigheter sätts främst.

Anf. 84 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Vi kan vara överens om att det är helt orimligt att barn ska vara beroende av att råka bo i rätt kommun för att få rätt hjälp och för att få sina rättigheter tillgodosedda. I dag är skillnaden mellan kommuner ibland alltför stor.

Åsa Lindhagen säger att vi ska prioritera socialen. Det är lätt att säga i riksdagens kammare, men vi vet ju att det är kommunerna som beslutar om deras budget. Regeringen slår sig gärna för bröstet om barnkonventionen men glömmer att den funnits sedan 1989 och att Sverige förband sig att följa den utan reservation redan 1990. Den har alltså gällt för svenska kommuner i över 30 år. Under dessa 30 år har de rödgröna partierna varit med och styrt under större delen av tiden – Miljöpartiet kanske ännu längre än Socialdemokraterna.

Det finns mycket vi kan göra för att förbättra barns rättigheter i Sverige. Själv propagerar jag för den barndomsgaranti som mitt parti sjösatte inför förra valet och som vi står bakom. Den är tänkt att på ett tydligt sätt visa kommunerna vad som förväntas av dem samtidigt som den ska ge det stöd som kommunerna behöver för att utföra uppgiften.

Slutligen kan jag konstatera att vi har mycket kvar att göra. Jag hoppas att regeringen har mer konkreta åtgärder att genomföra än vad som har presenterats här i dag.

Anf. 85 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Regeringen har gjort stora satsningar på välfärds miljarder till kommunerna, där man utifrån sina kommunala förutsättningar ska göra bedömningar av vad resurserna behövs till. Men det är klart att det finns en förväntan att medlen ska användas till människor i kommunerna på ett så klokt sätt som möjligt, inte minst till de människor som har det svårt, även sett till att deras situation kan bli ännu tuffare under coronapandemin. Vi har också tidigare gjort särskilda satsningar och skjutit till pengar till just socialtjänsten från regeringens sida. Det är alltså viktigt att vi också tar ett nationellt ansvar för detta. Jag delar helt uppfattningen att det finns stora regionala och kommunala skillnader och att det är en fråga som vi verkligen behöver ta på stort allvar för att se till att barn i hela Sverige får goda uppväxtvillkor.

Ja, barnkonventionen har funnits sedan 1989, och den har fortfarande inte fått fullt genomslag. Det är det som är bakgrunden till att vi tar det här steget. Vi kan inte fortsätta 30 år till utan att få starkt genomslag för barns rättigheter i samhället. Det har haft otrolig betydelse för barn att barnkonventionen tillkom och att vi ratificerade den här i Sverige. Vi jobbar aktivt med barns rättigheter. Men det räcker inte. Vi har så mycket kvar att göra.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:263 om socialtjänst för alla barn

Anf. 86 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Carina Ståhl Herrstedt har frågat mig om jag avser att agera för att komma till rätta med kritiken kring tillämpningen av barnrätten så att den sker på ett mer jämlikt sätt för barnen och vad jag och regeringen i så fall avser att vidta för förstärkande åtgärder.

Målet med barnrättspolitikerna är att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda. Det är därför särskilt angeläget att fortsätta uppmärksamma de barn som löper förhöjd risk att utsättas för rättighetskränkningar eller övergrepp. Alla barn har rätt att känna sig trygga och ska ges förutsättningar att växa upp som fritt tänkande individer.

Regeringen har under de senaste åren vidtagit ett flertal åtgärder för att tydliggöra barnrättsperspektivet inom olika verksamheter. Utredningen Framtidens socialtjänst hade bland annat i uppdrag att se över tillgången till en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst. Den 26 augusti 2020 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag* till regeringen. Utredningen föreslår en helt ny socialtjänstlag där socialtjänsten bland annat inriktas på att ha ett förebyggande perspektiv och vara lätt tillgänglig. Utredningen föreslår även en rad lagändringar som syftar till att förtydliga barnrättsperspektivet i lagen. Betänkandet är nu ute på remiss.

Tidiga insatser är ofta avgörande för barn och unga som riskerar att fara illa. Statens skolverk och Socialstyrelsen har sedan 2017 i uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete i syfte att stärka samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser. Uppdraget ska redovisas senast den 16 juni 2023.

Socialstyrelsen har också fått i uppdrag av regeringen att lämna förslag på hur möjligheterna att ge öppna insatser utan samtycke kan öka. Uppdraget har förlängts på grund av covid-19 och ska redovisas senast den 31 maj 2021.

Utöver det har regeringen givit en särskild utredare i uppdrag att bland annat utreda och lämna lagförslag på hur principen om barnets bästa kan stärkas i samband med bedömning av om vården enligt LVU ska upphöra. Uppdraget ska slutredovisas senast den 26 februari 2021.

Den 10 december 2020 biföll riksdagen lagändringar och tillkännagivanden till regeringen som rör barn och unga i samhällsvården. Lagändringarna gör det tydligare vad kommunernas socialnämnder särskilt ska beakta när de överväger att ansöka om flytt av vårdnaden för barn eller unga som bott i samma familjehem i tre år. Man ska därefter överväga en

sådan flytt varje år. Den så kallade vårdplanen som gäller ett barn ska revideras senast efter två års placering och behandla var barnet ska bo. Dessutom ska särskilda krav på lämplighet ställas på offentliga biträden till barn och ungdomar i mål och ärenden enligt LVU. Lagändringarna börjar gälla den 1 mars 2021.

För att uppnå de barnrättspolitiska målen och för att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda och få en jämlik behandling räcker det inte med att barnkonventionen inkorporerats i svensk rätt. Att stärka kompetensen om barnets rättigheter och vad dessa rättigheter innebär i praktiken är en grundförutsättning för att rättigheterna ska få genomslag. Det är därför viktigt att kommuner och regioner får fortsatt stöd. Regeringen har därför beslutat att kunskapslyftet för barnets rättigheter ska utvecklas och fördjupas. För att öka enhetligheten kommunerna emellan har Länsstyrelsen i Dalarnas län fått ett fortsatt uppdrag att i samverkan med Barnombudsmannen samordna och utveckla länsstyrelsernas tillämpning av barnets rättigheter samt stödja arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i kommuner och regioner.

Regeringen är angelägen om att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda och åtnjuta det skydd och det stöd som lagstiftningen garanterar. Åtgärder för att säkerställa detta vidtas kontinuerligt inom olika politikområden.

Anf. 87 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet så jättemycket för svaret. Hon säger i sitt svar att det görs väldigt mycket och hänvisar till flera utredningar. Hon nämner utredningen Framtidens socialtjänst och dess slutbetänkande *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag*. Det är fråga om utredningar som är behövliga och välkomna, men det finns precisa problem som varit kända en längre tid. Tydliga och konkreta stöd kanske hade kunnat sättas in vid sidan av de här utredningarna, eller varför inte långt tidigare.

Min interpellation understryker behovet av mer konkreta åtgärder. Vad ska regeringen göra i praktiken här och nu för att myndigheterna ska kunna rätta till bristerna?

I interpellationssvaret lyfts det också fram att det getts ett ”uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete i syfte att stärka samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser” samt att ”uppdraget ska redovisas senast den 16 juni januari 2023”. Oavsett om det är juni eller januari som gäller är det ganska långt till dess. Dessutom är det bara uppdraget som ska redovisas då. Därtill ska vi lägga beredningar, remisser och så vidare. Det kommer alltså att ta mycket längre tid än så. Frågan är om barnen kan vänta så här länge.

Stärkt samverkan mellan elevhälsa, hälso- och sjukvård och socialtjänst är en fråga som Sverigedemokraterna har drivit i alla fall så länge jag kan minnas, och det är i högsta grad en viktig och angelägen fråga. Med tanke på att ungdomars psykiska hälsa är mer i ropet än någonsin hade det varit bra om vi redan nu haft någon form av samverkan på plats.

En återkommande kritik, som har diskuterats här tidigare och som kommer från många organisationer samt naturligtvis också barn och ungdomar själva, är att barn inte känner sig lyssnade på, vilket säkerligen försvårar kontakten med myndigheter. Barnets bästa ska utgöra en självklar

del i arbetet som rör barn, och då är det också viktigt att barn själva får vara delaktiga. Men på flera sätt visar det sig att barnrätten inte fungerar i praktiken då barn faktiskt far illa och känner att de inte tas på allvar och lyssnas på.

Fru talman! Jag lyfter i min interpellation fram det faktum att det ser väldigt olika ut runt om i landet. I många kommuner lyfter man fram och använder olika metoder. Många utvecklar nya metoder för att stärka barnens rätt, vilket såklart är positivt. Men tyvärr görs det inte överallt. Då blir det inte heller jämlikt. Som jag också skriver i min interpellation lyftes detta nyligen fram på en konferens anordnad av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, där man framhöll det som negativt att metodutveckling inte sker på flera håll. Som vi har diskuterat tidigare leder det till att det finns olika variationer som kommer att innebära ojämlika förhållanden för barnen. De har alltså inte ens samma förutsättningar från början. Jag har full förståelse för att det är omöjligt att säkerställa att det blir helt jämlika förhållanden, kanske framför allt när det gäller socialtjänsten, eftersom det är mänskliga bedömningar och avväganden som ska göras. Men ett första steg vore att säkerställa att alla kommuner åtminstone utvecklar ett metodstöd som fungerar.

Socialstyrelsen poängterar barn som rättighetsbärare och att barns rättigheter är en del av de mänskliga rättigheterna som fastställs i svensk rätt. Men i praktiken visar det sig att barnrätten inte fungerar tillfredsställande. Vi måste tydligt säkerställa att barn blir de rättighetsbärare som de ska vara och att de alltid står i centrum. Har ministern några tankar och idéer för att säkerställa mer jämlika arbetssätt i kommunerna?

Anf. 88 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att när det gäller uppdraget om tidigare insatser och utvecklingsarbetet med Skolverket och Socialstyrelsen när det gäller elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten är det viktigt att det sker ett utvecklingsarbete under tiden så att det inte bara blir en redovisning 2023 och att arbetet då ska påbörjas. Det är ett väldigt viktigt uppdrag. Jag hoppas att det kommer att hända en hel del.

Det som lyfts fram här om samverkan är oerhört viktigt. Det är ett av våra stora utvecklingsområden i samhället. Det gäller att förbättra människors levnadsvillkor och få ihop olika verksamheter bättre. Det finns ingen quickfix. Det finns inga enkla svar.

Det är en otroligt viktig fråga som lyfts fram här. Det handlar om att få ihop olika delar av socialtjänsten. De ska ha ett gott samarbete där det är individen som står i centrum. Det är den personen som man ska samverka kring, det enskilda barnet. Det handlar förstås också om andra verksamheter, huvudmän, myndigheter och delar av den kommunala förvaltningen. De måste också samverka. Det är viktigt.

En viktig del när det gäller barns rättigheter är det uppdrag som länsstyrelserna har och som jag har lyft fram tidigare. Det kan låta lite torrt att Länsstyrelsen i Dalarnas län har ett uppdrag att samordna och utveckla länsstyrelsernas tillämpning av barnets rättigheter. Men bakom de torra orden finns det någonting som har stor substans.

Det är ett arbete som jag tror är oerhört viktigt. Det gäller att arbeta med det som lyfts fram här. Det handlar om att utveckla och sprida metoder och rutiner. Har man inte gjort ett sådant arbete i sin kommun är det väldigt bra om man lär sig av de kommuner som har gjort det och som gör ett bra arbete.

Det lyfts fram att man ska lyssna till barnen. Det har vi varit inne på i tidigare interpellationsdebatter här under dagen. Det är en helt central del i att stärka kvaliteten i insatserna för barn som lever i utsatthet på olika sätt. Som jag sa här tidigare är det en rättighet, men det är också en fråga om kvalitet.

Genom att vi lyssnar på barn kommer vi att göra bättre ifrån oss. Det vi behöver göra är att stärka kunskaperna om barns rättigheter i våra respektive verksamheter. Vad betyder det för mig att sätta barns rättigheter främst?

Som det uttrycktes här tidigare är det vackra ord. Jag tycker att det är vackra ord. Men det måste också betyda någonting för mig som enskild handläggare. Vad är det jag ska prioritera bort när jag till exempel har målkonflikter?

Utöver kunskapen är resursfrågan viktig. Det gäller att satsa på välfärden och de medarbetare som jobbar runt om i våra verksamheter och ska ge stöd och hjälp. Sedan har vi också lagstiftningsfrågorna.

Jag tänker att vi har en hel del att göra. Vi talar nu till exempel om barns rättigheter. Vi har en stark föräldrarätt som kan orsaka problem för barn. Vi behöver i vissa fall gå in i lagstiftningen.

Vi ska alltid ha klart för oss att när det är målkonflikter är det oerhört viktigt att ha barns rättigheter med sig i det arbetet. Barns rätt till trygghet och skydd måste gå först. Där har vi behov av lagstiftningsförändringar. Nu är min talartid strax ute, så jag får återkomma till det.

Anf. 89 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Tack igen för svaret! Jag kan instämma i det sista som Lindhagen talar om. Det finns lagar som i någon mening går emot varandra. Där är vi helt på samma linje.

Lindhagen nämner också i sitt skriftliga svar att det ska bli mer enhetligt och tydligt vad som ska beaktas vid vårdnadsöverflyttningar och upphörande av vård, precis som statsrådet lyfter fram.

Det jag skulle vilja se är samma tydlighet redan innan beslut om eventuell vård, för det saknas tydlighet. Om alla använder olika metoder för att komma fram till sina bedömningar blir det inte jämlika villkor.

Det jag menar saknas är en ökad tydlighet och metodstöd långt innan, det vill säga innan man bedömer och fattar beslut om eventuell vård. Kritiken om att det ser så pass olika ut i landet är såklart oroväckande. Det skapar inte några jämlika förhållanden. Bostadsorten blir alldeles för avgörande för vilken typ av stöd som ges till barnen.

Det arbete som redan pågår i form av utredningar och uppdrag lyfts fram. Det gäller till exempel att kunskapslyftet för barnets rättigheter ska utvecklas och fördjupas. Jag är jättenöjd med det och att det görs jättemycket. Frågan är bara på vilket sätt barnen är involverade i detta arbete.

Är det så att vi vuxna än en gång ska stå här och komma fram till vad barn behöver, vad barn önskar sig och vad barnen vill utan att ens lyssna på dem? Är det så att det tillsätts något projekt? Eller har man gjort djupintervjuer med barn och unga för att ta reda på vad de verkligen behöver och saknar i kontakten med myndigheterna eller i sina samtal med myndighetspersoner?

Hur ska myndighetspersoner praktiskt sett kunna börja prata med barn? Det jag hänvisar till i interpellationen är att det är en brist att många inte är vana vid att prata med barn och till och med anser att det inte är bra för barnet att prata med dem. Det är ett synsätt som vi måste förändra.

Jag kan beklaga att den här interpellationsdebatten inte sammanföll med den tidigare debatten. Det blir mycket upprepningar. Det är kanske mest jobbigt för statsrådet. Jag tänker korta ned mitt inlägg lite.

Fru talman! Det är en sak att vara duktig på sitt jobb och ha full koll på alla processer, lagar, och veta exakt vilka olika stöd och metoder som finns. Men det är en annan sak att faktiskt ha rätt metoder för att möta barnen och prata så att det blir något bra av det.

Det stora problemet i dag är, precis som vi har talat om tidigare, att lagar och regler som redan finns inte följs. Vad finns det för konkreta förslag på bättre uppföljning och bättre kontroll så att vi säkerställer att det sker framöver?

Finns det någonting som ministern tänker göra mer hands-on här och nu, eller är tanken att vi ska invänta det arbete som pågår och under tiden tillåta att bristerna i barnrätten fortsätter att vara kvar och att lagar kringgås?

Anf. 90 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Det är oerhört viktiga frågor som lyfts fram här. För mig är det ett privilegium att få stå i riksdagen och diskutera barns rättigheter.

En viktig poäng som lyfts fram är att följa upp vad lagstiftning har fått för betydelse. Efterlevnaden togs upp här tidigare av riksdagsledamoten. Det är en viktig fråga att ha med oss när lagstiftningen är ny att efter en tid följa upp den.

Det kan också vara en klok poäng att ha med sig att se hur lagstiftning efterlevs som kanske tillkom för flera år sedan. Det är min reflektion kring det som lyfts fram.

Det lyfts fram enskilda samtal med barn och barns möjligheter att göra sin röst hörd. Det är oerhört viktigt. Det handlar också om den rädsla som kan finnas för att prata med enskilda barn.

Det är någonting som gör ont i hjärtat för många av oss att höra de ungdomar och vuxna som säger: Varför var det ingen som frågade mig? Det gäller också dem som misstänkte att barnen hade det tufft hemma eller till och med visste det. Men de frågade inte. Det handlar om den skada det kan göra att inte fråga barn hur de har det. Det ska man också vara rädd för.

Det handlar om att lyssna till det enskilda barnet i den enskilda situationen. Det är då viktigt, som också lyfts fram, att ha kunskap. Hur har jag ett sådant samtal på ett bra sätt? Det kan vara barn som har en väldigt svår situation. Hur kan jag gå in i ett sådant samtal? Det är ett ganska kvalificerat socialt arbete.

Sedan är det också viktigt att lyssna till grupper av barn. Det handlar om båda nivåerna. Det kan handla om att vi lyssnar till många barn, till exempel barn som har varit eller är familjehemsplacerade. Vad säger de att vi kan göra bättre?

Vi jobbade i den kommun jag tjänstgjorde i förra mandatperioden med Västernorrlandsmodellen, som den kallas. Det är ett sätt.

Sedan handlar det om ett väldigt enkelt sätt. Det handlar om att intervjua barn, exempelvis familjehemsplacerade barn, och fråga dem: Vad tycker ni att vi har gjort bra i socialtjänsten? Och vad tycker ni att vi hade kunnat göra bättre? Jag mötte socialsekreterare som sa att det var det roligaste de hade gjort att ha de här intervjuerna med barnen och fråga dem hur vi kan göra ett ännu bättre jobb. Finns det brister, där vi inte har hållit måttet och där vi kan göra bättre ifrån oss framöver?

Det här tror jag är oerhört viktigt. Det är viktigt att lyssna till många barn och förstås också att använda denna kunskap till att göra förändringar.

Jag tror också att vi i politiken kan bli bättre på just det som lyfts här – det här med vuxna som står och diskuterar barns rättigheter. Men barnens röst, då? Det tycker jag är en viktig poäng som lyftes.

Ett sätt är förstås Barnombudsmannen, som har ett särskilt uppdrag att lyssna till barn, att bygga sin kunskap på det och att identifiera brister baserat på vad barn själva säger. Det är jätteviktigt för oss att ta del av det som exempelvis Barnombudsmannen lyfter. Det handlar också om aktörer som Allmänna Barnhuset, som blir ett sätt för oss att ta del av barns röster.

Men vi i politiken har också ett jobb att göra med att själva fundera på hur vi lyssnar till barn och unga. Hur kan vi ta del av deras kunskap om hur deras situation ser ut? Barn är ju experter på sin egen situation. Så kan vi också göra bättre ifrån oss i politiken.

Det var några reflektioner från min sida kring detta. Jag tror att det är avgörande med det som lyfts här med metodstöd för hur man gör detta i praktiken. Här finns det tyvärr inte bara ett enkelt politiskt beslut att fatta om att vi nu ska lyssna till barn och göra det på ett bra sätt, och sedan kan vi gå vidare. Det är ett harvande också med detta.

Anf. 91 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Lindhagen och jag verkar ha stor samsyn i alla fall vad gäller problembeskrivningen.

Jag hörde en intressant sak om att lyssna till grupper av barn och att lyssna till tidigare placerade barn. Jag tycker att det är något fantastiskt bra att göra. Det man måste ha med sig – det kan vara ett litet medskick – är att det är skillnad mellan att prata med placerade barn och att prata med tidigare placerade barn. Man lär få helt olika svar när man ställer frågor. Tidigare placerade barn kan alltså också vara en viktig grupp att nå – bara sagt som en liten passus.

I det stora hela vill jag bara ta tillfället i akt att tacka för debatten och be om ursäkt om jag möjligen var lite utanför ministerns område. Men hon hakade på ganska bra själv, för allting hänger ju ihop.

Det jag ville lyfta fram var kritiken mot att det ser så pass olika ut. Om det då hänger ihop med skolhälsovård, socialtjänst eller myndighetspersoners kunskap och förmåga att prata med barn för att säkerställa barnrätten är det svårt att bli snäv i sina argument.

Jag känner ändå att det finns en samsyn i problembeskrivningen. Åtgärderna kanske vi inte är helt eniga om, men dem kan vi ta vid ett annat tillfälle.

Prot. 2020/21:65
15 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 92 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag tycker att det som lyfts är väldigt viktigt. Det gäller både barns rätt att göra sin röst hörd och de skillnader som finns. Det måste vi vara ärliga med. Vi ska alltid vara ärliga med all politik, och det är bara att konstatera att skillnaderna finns och att det är ett problem. Vi får också kritik från Barnrättskommittén för detta.

Jag jobbade också som kommunpolitiker med de här frågorna. Det är frågor som inte är helt enkla när det gäller exakt hur man ska göra. Det vi gjorde på kommunal nivå då var just att ta fram metodstöd på olika sätt. Det handlar till exempel om vad barns rättigheter betyder när det gäller ekonomiskt bistånd i socialtjänsten. Hur ska man då lyssna till barn? Vi får inte heller någonsin lägga ett ansvar på barnet för den ekonomiska situationen.

Så hur har vi ett bra samtal med barn och ser till att också deras behov blir sedda? Hur samverkar vi över gränserna inom socialtjänsten, till exempel, kring ett barn? Och vad betyder barns rättigheter i stort i socialtjänsten? Vi tog fram den här typen av metodstöd, och det tror jag är väldigt viktigt att göra.

Det finns inte någon quickfix, utan det är ett trögt arbete som krävs. När det gäller lagstiftning är det ett oerhört tydligt faktum att vi har en lagstiftning där socialtjänsten till exempel inte kan göra insatser för barn om föräldrarna säger nej tack och villkoren i LVU-lagstiftningen inte är uppfyllda. Det är ett väldigt tydligt exempel på den starka föräldrarätten, där barns rättigheter inte sätts främst. Vi har barn som far så pass illa att de ibland blir tvångsomhändertagna några år senare för att villkoren till slut är uppfyllda. Dessa barn har vi svikit, och det är vi politiker som har ansvar för den lagstiftningen. Det är vi som stiftar lagarna.

Lagstiftningen behöver få en konkret betydelse i barns liv, men den kan också vara en del i att driva de värderings- och beteendeförändringar runt om i samhället som vi behöver göra. Tack för viktiga frågor som har ställts!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellationerna 2020/21:228 och 281 om yttrandefriheten och informationsstrukturen

Anf. 93 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Aron Emilsson har frågat mig hur regeringen ser på problematiken med att ett fåtal privata aktörer kontrollerar en så betydande del av informationsinfrastrukturen och om jag har för avsikt att vidta några åtgärder i anledning av detta.

Han har också frågat hur regeringen kommer att säkra att svenska yttrandefrihetsprinciper upprätthålls på internet i Sverige, exempelvis i de fall

en betydande del av den moderna nätinfrastrukturen lyder under en auktoritär stats lagstiftning.

Slutligen har Aron Emilsson frågat vilken utgångspunkt regeringen har i synen på de nättaktörer som utgör huvuddelen av informationsstrukturen på nätet, om de är att närmare likna vid tidningar med redaktionellt ansvar eller om de bör liknas vid åsiktstorg.

Vidare har Mikael Strandman frågat mig om jag anser att det är ett demokratiproblem att ett fåtal privata aktörer som äger infrastrukturen för informationsutbytet på internet godtyckligt kan välja vilka åsikter som får delas på deras plattformar. Om mitt svar är ja undrar Mikael Strandman också om regeringen avser att återkomma med lagförslag för att få till stånd ett fritt, öppet och demokratiskt åsiktsutbyte på internet.

Jag väljer att besvara dessa två interpellationer samlat då de berör samma frågeställning.

Låt mig börja med att slå fast att yttrandefriheten har en lång tradition och en stark ställning i Sverige. Den är en nödvändig förutsättning för en fri allmän debatt och för den fria åsiktsbildningen, och den utgör en av demokratins absoluta hörnstenar. Frågan om de stora internetplattformarnas ställning är viktig inte bara i Sverige utan globalt för alla som värnar yttrandefrihet och demokrati.

Det senaste årtiondet har enskilda fått helt nya möjligheter att sprida tankar och idéer och att delta i den allmänna debatten. Den digitala utvecklingen och tillgången till fritt internet i västvärlden ger stora möjligheter att skapa och distribuera olika typer av innehåll som kan nås av alla.

Internetplattformar med användargenererat innehåll har utvecklats till viktiga förmedlare av det fria ordet och har också skapat möjlighet för användarna av tjänsterna att nå väldigt många fler än tidigare. Det är i grunden en positiv utveckling; det ger nya förutsättningar för den fria åsiktsbildningen.

Som Aron Emilsson noterar innebär utvecklingen också betydande utmaningar inte minst för innehållsproducerande nationella medier, till exempel i form av intäktsbortfall, då huvuddelen av digitala reklaminvesteringar numera tillfaller de globala plattformarna i stället för medier som producerar och förmedlar journalistik.

Fru talman! Många av de största internetplattformarna är inte åsiktstorg i traditionell mening utan tjänster med en affärsmodell som bygger på sofistikerade algoritmiska verktyg för att både sortera och presentera innehåll och annonser för användarna. Tjänsterna är inte heller medier med en redaktionellt ansvarig.

Privata internetplattformar är också sinsemellan olika och har en grundläggande frihet att själva organisera och ställa upp villkoren för användningen av deras tjänster. Men denna frihet måste utövas med omdöme och med ansvar. Med tanke på den centrala ställning företagen har för yttrandefriheten är det självklart viktigt att både användarvillkor och arbetet med villkorens efterlevnad präglas av tydlighet och transparens. Som Mikael Strandman noterar behöver samhället följa teknikutvecklingen för att möjliggöra ett fritt, öppet och demokratiskt debattklimat.

Inom EU liksom inom en rad andra internationella organisationer pågår arbete med att undersöka behoven av en ny eller förändrad reglering för att säkerställa att principer som är grundläggande offline upprätthålls också online. Europeiska kommissionen presenterade i december 2020 ett

paket av åtgärder som syftar till att säkerställa den inre digitala marknadens funktionssätt mot bakgrund av den allt starkare ställning som vissa internetplattformar har. En viktig del i kommissionens förslag till förordning om en inre marknad för digitala tjänster, DSA, är att de allra största plattformsföretagen ska leva upp till högre krav på ansvar för innehåll, transparens och information till användarna och rapportering till myndigheter än mindre aktörer. I paketet ingår också ett förslag till förordning för konkurrensdrivna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn, DMA, som innehåller förslag på skyldigheter för stora plattformsföretag som har en så kallad grindvaktsfunktion.

Som kultur- och demokratiminister med ansvar för mediefrågor följer jag arbetet inom det här området mycket noga. Det handlar om svåra frågor som behöver diskuteras intensivt både nationellt och internationellt. De förhandlingar som inom kort tar sin början på EU-nivå avser ett regelverk som behöver balanseras noga eftersom det syftar till att reglera tjänster som har fått stor betydelse för förutsättningarna för den fria åsiktsbildningen och demokratin i Sverige. För regeringen kommer vikten av att upprätthålla en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet att vara styrande för hela det arbetet.

Anf. 94 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar kulturminister Amanda Lind för svaret.

”Han kom som ett yrväder en aprilafton.” Citatet känns igen från *Hemsöborna* när den nye drängen Carlsson stövlade in. Likt ett yrväder har också vår tids stora diskussion om yttrandefrihet, demokrati och de internationella mediebolagens dominans blåst upp till orkanstyrka bara under de senaste veckorna. Plötsligt är problematiken på allas läppar. Debattinlaga efter debattinlaga avlöser varandra. Det är bra – men det är i elfte timmen, fem i tolv.

Jag har ställt tre frågor till kultur- och demokratiministern. Låt mig återkomma till dem efter bara en kort exposé över frågans tyngd och karaktär.

Vi befinner oss nu i en situation där några få globala teknikföretag kontrollerar en betydande del av informationsinfrastrukturen. Under de senaste åren har flera röster blivit bortsorterade eller avstängda från de internationella bolagens plattformar. Det har drabbat alltifrån medborgare och journalister till nyhetsmedier och parlamentariker. Man har stängts ute från dagens åsiktstorg, vår tids kyrkbacke, inte sällan med vaga eller obefintliga motiveringar.

Svensk demokrati och inte minst Sverigedemokraterna har under många års tid försvarat, förfäktat och förklarat betydelsen av yttrandefriheten för vårt öppna, fria och självständiga samhälle och vars och ens frihet att yttra sig och sin mening. Det har inte alltid varit självklart, varken historiskt eller de senaste åren – särskilt inte för rörelser som på olika sätt utmanar makten, oavsett om det varit i vårt land eller i auktoritära stater. Den friheten kan inte tas för given, och det har den definitivt inte heller kunnat göras historiskt under sin successiva implementering i vårt samhälle.

Språket, tiden och aktörerna är annorlunda i dag, men problemformuleringen är likartad och seglar fram likt en skonare i kuling på de globala och digitala haven. Under 1700-talet gällde det tryckfriheten i bläck. I dag

gäller det yttrandefriheten i vår digitala miljö. Skepnaden av dem som kontrollerar skiftar. Demokratien måste försvaras alldeles oavsett vilken kulör partinålen har hos den som för dagen sitter vid den exekutiva maktutövningen eller vilken logotyp som illustrerar bolaget i fråga. Det torde ligga i allas vårt intresse.

Hur ser då regeringen på problematiken med att ett fåtal aktörer kontrollerar en så betydande del av informationsinfrastrukturen? Jag har hört och läst ministrarnas konstaterande att det är privata internetplattformar som sinsemellan är olika och har en grundläggande frihet att själva organisera sin miljö. Men, och detta är essentiellt, det är en frihet förknippad med stort ansvar. Det ansvaret tas inte i dag.

Exemplen på det blir allt fler. Det står klart och är uppenbart att folkets i demokratiska val förtroendevalda företrädare måste agera – företrädare som medborgare kan kräva åtgärder av och sedan utkräva ansvar från, i motsats till de multinationella bolagens företagsledningar. Det räcker inte med fina ord om omdöme och ansvar; det krävs faktiska åtgärder för rätts-säkerhet, fritt meningsutbyte och följsamhet mot Sveriges grundlag.

Nätjättarnas oligopolställning är betydande. Jag menar att det är en orimlig ordning att multinationella bolag med större finansiella muskler än mindre staters bnp i dag kontrollerar så betydande delar av den moderna infrastrukturen för det offentliga samtalet på ett så okontrollerat sätt. Både yttrandefriheten och rättssäkerheten måste tryggas på vår tids åsiktstorg. Dessa bolag är de facto inte enskilda utgivare, nätmagasin eller enskilda hemsidor; de tillhandahåller infrastrukturen för alla dessa aktörer och enskilda medborgare att verka på.

Min följdfråga blir därför: Är demokratiministern beredd att aktivt verka för att åsiktsfrihet de facto ska gå före nätcensur?

Anf. 95 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Jag tackar för ministrarnas svar.

I dag har några få multinationella jätteföretag i stort sett monopol på den digitala infrastrukturen. Då vi mer och mer övergår till att få våra nyheter och vår information från internet blir det i realiteten upp till dessa att helt själva få avgöra vem, vad och vilka åsikter som ska få komma fram.

Att detta fortsatt ska vara fallet är dock ingen naturlag. Historiskt har samhällen vid flera tillfällen gått in och styrt upp en fri och oreglerad marknad som inte visat sig fungera för allmänhetens bästa. Vi har många lagar där mänskliga fri- och rättigheter är överordnade det privata ägandet.

Webben har den naturliga benägenheten att leverera bäst mervärde genom att gå mot stora enheter. På sociala plattformar vill man naturligtvis vara där alla andra är, till exempel Facebook eller Insta. Det är också praktiskt att ha allt gällande ett visst område på en och samma plats, till exempel Google eller Youtube. Ofta är detta positivt ur samhällssynpunkt och medför vinster för alla. Men i andra fall, då det har att göra med intentionerna i våra grundlagar, blir detta förödande om inte yttrandefriheten skyddas.

Lagarna tillkom för att ge folket åsiktsfrihet och friheten att föra fram dessa åsikter. Då infrastrukturen för information i dag ägs av ett privat oligopol blir lagarna i sin nuvarande form delvis satta ur spel.

I de flesta fall kommer en stor samhällsförändring först, och därefter kommer den lagstiftning som visat sig nödvändig för att styra upp det hela.

Internet kommer inte att vara något undantag. När våra tryckfrihets- och yttrandefrihetsgrundlagar skapades fanns inte internet, och inte heller fanns tanken att infrastrukturen för överföring av information helt skulle domineras av ett fåtal globala företag. Därför måste ny lagstiftning till för en ny tidsålder.

Lagarna måste styra upp denna allvarliga situation där den yttrandefrihet som vi i århundranden kämpat för riskerar att begränsas, censureras och villkoras. Exakt hur detta rent lagtekniskt ska göras är naturligtvis väldigt komplicerat, men utgångspunkten måste vara att det fria, demokratiska samtalet måste skyddas enligt intentionerna i våra grundlagar. När medborgarna förlorar möjligheten att fritt kunna uttrycka och ta del av åsikter vidgas klyftan mellan folket och makten, en utveckling som riskerar att underminera demokratins självaste grundvalar.

De allra flesta av oss är nog överens om att plattformarna ska vara skyldiga att rensa bort rena olagligheter. Utöver detta finns det naturligtvis också en rimlighet i att plattformarna har egna riktlinjer för vilket material som de anser skadligt eller olämpligt, till exempel grovt våld eller pornografi. Men det är inte detta vi vill lägga oss i. Det handlar inte om det.

Det som vi däremot vill skydda är yttrandefriheten, det demokratiska samtalet. Det är detta som den nya lagstiftningen måste rikta in sig på. Gör vi inte det riskerar den demokratiska debatten att strypas. Makten kommer att kunna avgöra vad som får sägas, vad som får yttras och vilka som får höras. Den mängd av olika åsikter som kan berika demokratin, som kan få en att tänka i andra banor och som kan få en att ompröva sin ståndpunkt kommer att försvinna.

Visst, det kommer att finnas åsikter som vi finner både tokiga och ibland rent förkastliga. Men detta hör demokratibegreppet till. Det är ett offer som demokratin alltid måste göra. Annars är det ingen demokrati.

Med detta sagt vill jag fråga om ministern delar min syn på vikten av att yttrandefriheten inte tillåts begränsas så länge den håller sig inom lagens ramar.

Anf. 96 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att rikta ett tack till interpellanterna för att de lyfter upp den här frågan i Sveriges riksdag.

Aron Emilsson uttryckte det som att det har varit lite yrvaket och att detta nu har svept över oss som en vårvind. Det håller jag nog inte med om. Vi har jobbat med den här frågan ett tag. Den har absolut varit på tapeten tidigare. För ett par år sedan kanske det i högre grad handlade om de globala nätjättarnas ansvar för att snabbt ta bort rena olagligheter. För ett par år sedan var det mycket diskussioner om hur viktigt det är att fort få bort till exempel terroristpropaganda och den typen av material. Där har det också tagits steg framåt.

Först och främst: Jag delar självklart synen att man ska motverka censur – det ska inte få förekomma – och att man ska värna yttrandefriheten. Det är helt grundläggande. Men vi måste också problematisera vad dessa plattformar är. Det är en lite snårig djungel. Det går inte att jämföra dem som helt neutrala åsiktstorg. Varför inte då? Jo, som jag sa i mitt inledningsanförande är det en avancerad mekanism som ligger bakom vilket material som premieras, synliggörs och sprids. Det handlar om ganska avancerade algoritmer som ofta grundar sig på någon form av marknads-

intresse: Vad lockar annonsörer, och vad genererar klick och engagemang? Detta är i sig ett problem, vill jag mena, också för vår demokrati. Det riskerar att driva fram extremism och polarisering, och det har i sig inte karaktären av ett fritt åsiktstorg där alla röster värderas lika. Så är det inte i dag.

Det innebär inte att detta inte är en problematik som vi behöver ta itu med. Vi är nog flera som är bekymrade över att vi har ett fåtal globala nätjättar som har en potentiellt väldigt stor makt över den information som just nu sprids över världen. Därför har både jag och regeringen bejakat de förslag som nu kommer fram på EU-nivå och inte minst den diskussion som vi behöver ha, både nationellt och internationellt.

Alltid när det gäller lagstiftning och reglering av infrastrukturplattformar och olika fenomen som handlar om det fria ordet gäller det att vara försiktig och fundera på hur vi bäst kan reglera de problem vi har. I de förslag som nu ligger på EU-nivå har man pekat ut att de riktigt stora nätjättarna har ett särskilt ansvar. Med stor makt följer också ett stort ansvar. Det handlar både om att snabbt plocka bort rena olagligheter – det är viktigt – och om att skapa den transparens som jag uppfattar att interpellanterna här efterfrågar: tydlighet i användarvillkor och möjlighet att överklaga, så att man förstår varför ens inlägg eller en användare plockas bort. Detta är viktiga spelregler.

Jag tror också att vi måste inse att saker och ting i den digitala världen förändras väldigt fort. På tio år har det hänt väldigt mycket. Plattformar har kommit och gått. Vi ska inte låta oss förledas att tro att lagstiftning kan lösa allt. Vi behöver också en etisk diskussion både när det gäller plattformarnas ansvar och när det gäller vilket samtal vi som svenska folket vill främja på nätet.

Vi måste stå upp för yttrandefrihetens reella möjligheter att verka. Självklart måste också obehagliga åsikter få komma till tals. Det är en grundbult för vår demokrati som jag helt och fullt håller med om.

Anf. 97 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Redan i augusti 2019 frågade jag regeringen genom Morgan Johansson hur man avser att säkra en fri samhällsdebatt på den här typen av plattformar. Samma år hade jag förmånen att få initiera och leda en arbetsgrupp för analys och idéutveckling avseende yttrandefrihet och demokrati med särskilt fokus på medieutvecklingen.

Vi uttryckte en vision och en problembeskrivning och lade inför våra landsdagar fram ett antal åtgärdsförslag för fortsatt beredning. Vår samlade bedömning var att yttrandefriheten kan stärkas genom att utvärdera och uppdatera lagstiftningen på vissa områden och att såväl medborgares som mediers frihet kan vitaliseras och vidmakthållas, bland annat genom att tillse att ingen utsätts för otillbörlig särbehandling, genom att belysa missbruk av lagar som begränsar yttrandefriheten och genom att se över ett nytt medieetiskt system som kan behöva komma till stånd i den flora av mediala miljöer som i dag står till buds.

Vi föreslog också straffskärpningar för brott som syftar till att tysta journalistisk verksamhet liksom att man skulle driva frågan om en översyn av lagen om brott mot medborgerlig frihet för att tydligare kunna lagstifta mot brottsligt tystande av opinionsbildare. Jag skulle vilja höra hur ministern ser på dessa byggstenar.

Dessa förslag vann gehör vid våra landsdagar, och vi har sedan dess arbetat vidare med dem och har för avsikt att göra det både i riksdagen och i andra organ. Diskussionen om de sociala medieplattformarnas mjuka makt i relation till yttrandefriheten har tilltagit i och med att medier, parlamentariker och världsledare har stängts av från flera av de sociala mediernas plattformar. Röster för den fria åsiktsbildningen hörs nu från både vänster och höger.

Amanda Lind konstaterar att frågan om de stora it-plattformarnas ställning är viktig inte bara i Sverige utan också internationellt och globalt och att yttrandefriheten är en hörnsten för folkstyret. Men när det gäller hur regeringen vill säkra att denna hörnsten tillämpas saknar jag desto mer. När våra frihetslagar stiftats har ju intentionen varit att den enskilda individens åsiktsbildning är fundamental, oaktat att internet då inte existerade. Hur man ska komma till rätta med detta i dag saknar jag ett tydligt svar på från ministern.

Det är hög tid att vi nationellt formulerar en strategi för hur åsiktsfriheten ska säkras när yttrandefriheten kontrolleras av ett fåtal multinationella företag och inte av den representativa demokratis företrädare eller maktindelningens aktörer i form av lagstiftande, granskande och dömande makt. Vad är regeringens hållning när det gäller den enskildes rätt?

En fullständigt fundamental fråga i den här diskussionen är hur vi definierar de bolag vi talar om. Detta har ju ministern berört. I dag råder en oligopolsituation, och det är en otrolig brist på konkurrens. Naturligtvis är de inte enbart neutrala anslagstavlor, och de är inte heller enbart redaktionella aktörer med ansvarig utgivare. Det är där problematiken ligger. De är globala aktörer i guldbyxor med djupa fickor, så att säga, och då infinner sig ju den logiska följdfrågan, särskilt så här en fredag: Vart är vi på väg?

Jag kommer närmare att sätta mig in i EU-kommissionens förslag på området, men redan nu tycker jag mig se att kommissionens sätt att närma sig frågorna inte är oproblematiskt. Om man ålägger de internationella aktörerna att plocka bort innehåll vid rena misstanken om olagligheter agerar man ju domare i förtid. Den risken får vi inte ta. Det är en ordning som vi i Sveriges riksdag och regering inte kan acceptera i vårt ansvar gentemot svenska folket, alldeles oavsett vem som för dagen sitter vid makten.

Anf. 98 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Tack för svaren, ministern! Detta handlar som sagt om företag som vill tjäna pengar. De vill ha sina algoritmer, så att de får in rätt personer och kan sälja. Den affärsmodellen måste man respektera.

Men det är inte detta vi främst ska rikta in oss på, utan det är när de hindrar själva åsiktsfriheten och yttrandefriheten och stänger av olika politiker och medborgarjournalister eller släcker mediekanaler utan att ange någon anledning.

Detta är som sagt komplicerat, men man kan i varje fall konstatera att den ordning vi har i dag, där man så att säga rent kan klippa av någon, är väldigt problematisk. Vi kan ta exemplet med Trump. Det är ju en folkvald president för en stor demokrati. I en annan tidsålder med en annan president kanske det finns en rimlighet för den presidenten att uttala sig – det kan ha förekommit någon form av valfusk eller liknande. Ska det då verkligen vara upp till privata oligopol att avgöra vem som ska få tala och inte?

I debatten hör man ofta att det finns andra vägar att gå. Men som utvecklingen ser ut i dag blir det mer och mer de stora nätjättarna som informationen går igenom. Papperstidningar kommer säkert inte att finnas om tio år. Det är alltså väldigt viktigt att denna lagstiftning påbörjas och kommer till stånd så fort som möjligt, innan problemen blir värre.

Anf. 99 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag kan konstatera att jag inte från interpellanterna hör någon egentlig synpunkt på att vi tar denna process på EU-nivå. Det tycker jag är bra. Jag tycker att det är en klok hållning att vi försöker hålla denna typ av reglering på en större nivå än enbart Sverige. Sedan är det intressant att följa till exempel Storbritannien, som nu ligger utanför EU, som håller på att ta fram en liknande reglering med i hög grad samma byggstenar.

Jag ska nu återkomma till de förslag som ligger på bordet. Det handlar om att ställa högre krav på de allra största aktörerna. Där är vi också överens. De har en särställning. Det finns skäl att verkligen fundera på hur det ansvaret kan tas.

Jag kan tycka att det är lite beklagligt att ingen av interpellanterna, företrädarna för Sverigedemokraterna, problematiserar de andra delarna i detta. Det är något som jag har varit engagerad i väldigt länge. Det handlar om att säkra att rent olagligt material snabbt plockas ned. Vi kan inte betrakta dessa aktörer som fria åsiktstorg heller, för de har algoritmer som styr innehållet och som styr räckvidden. Det i sig kan vara en grogrund för polarisering och att extremism kan spridas. Det är på det sättet. Detta är också fria bolag. Det är näringsdrivande bolag som har utvecklat dessa modeller. Med största sannolikhet är det också därför de är så framgångsrika.

Med det sagt behöver vi ta detta på allvar. Jag tycker att det är bra att man nu har en ansats från EU att hantera frågan om de rena olagligheterna. Vi behöver helt enkelt ett större ansvarstagande här. Men vi behöver naturligtvis också se till att transparensen ökar. Jag delar helt det som Mikael Strandman säger: Man ska inte hamna i ett ovetande som användare. Man ska inte undra varför ens inlägg plockas bort. Transparensen är en viktig hörnsten i detta, tror jag.

Det är också viktigt, som man föreslår här, med någon form av system för överklagande och liknande. Det är att kunna ta steg mot ett större ansvarstagande, så att man inte plockar bort för många saker och så att inte steget mot kontroll av innehållet blir för stort.

Samtidigt tycker jag att vi måste acceptera att det är en svår diskussion. Sådana här frågor och diskussioner kan behöva ta tid. Jag ser inte heller att det finns någon enkel lösning på dessa frågor. Det är också en teknisk utveckling som går rätt fort. Men jag tror att det är helt rätt steg att vi nu för denna diskussion på EU-nivå. Sverige kommer i det arbetet att vara garanten för att värna en vidsträckt praktisk yttrandefrihet. Det kan ni lita på att jag som demokratiminister och Sverige kommer att bevaka.

Sedan vill jag kort kommentera det Aron Emilsson nämnde om yttrandefriheten. Den har naturligtvis väldigt många ben. Vad gäller medieetiken är det något som vi inte styr från politiskt håll. Det är något som mediasektorn själv tar fram, ett medieetiskt system. Där har man tagit steg under de senaste åren, inte minst eftersom man ser att det snarare är mer material på de digitala plattformarna än i papperstidningarna. Man måste hitta ett

system som reglerar det. Men där ska vi naturligtvis också passa oss för en överreglering.

Jag tycker också att det är viktigt att prata om att vi i den reellt tillämpade yttrandefriheten måste ha starka och självständiga kommersiella medier i Sverige. Mediestödet är en viktig roll i det. Vi ska naturligtvis ha ett starkt, levande och rikt kulturliv med konstnärer som har en reell möjlighet att verka. De är viktiga principer som jag kommer att värna.

Anf. 100 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Demokrati förutsätter ett fritt, oberoende och livskraftigt samtal där man ofiltrerat kan byta åsikter med varandra. Det hoppas jag har framkommit under både denna debatt och otaliga andra debatter som vi har haft i denna fråga. Men det är uppenbart – här kommer min problematisering av bilden, som ministern efterfrågade – att en ny form av medieetiskt förhållningssätt behöver komma till stånd när det gäller många av de digitala plattformarna. Tonläget kan vara sorgligt uppskruvat, ibland av stötande karaktär. Vi har problem som rör nätmobbning, påtryckningar, våldsanvändning, pornografi som handlar om barn och unga etcetera. Vi är också överens om att olagligheter måste bekämpas. Därom råder det inga tvivel. Men när just åsiktsbildningen hotas måste vi rycka ut till dess försvar – det handlar om Sveriges grundlagars intentioner.

Jag noterar att ministern bekräftar min bild av att utvecklingen har medfört problem för innehållsproducerande medier i form av intäktsbortfall, då huvuddelen av de digitala jättarna tar, så att säga, reklamintäkter som tidigare gick till traditionella svenska tidningar, till exempel. Jag uppfattar det som att vi delar analysen men därefter drar helt olika slutsatser.

Regeringens sätt att möta denna marknadsomvandling har varit att ge ökade statliga subventioner till fri press, som ironiskt nog långsiktigt riskerar att gå från fri och oberoende till ofri och beroende. Det tror jag är skadligt. Det konstaterades också under Institutet för mediastudiers seminarium strax före jul, där både ministern och undertecknad medverkade, att det krävs en omställning i dessa frågor för att öka avståndet mellan medierna och det verkställande maktutövandet.

Jag tror att detta är en fråga som måste tacklas i förhållande till den internationella digitala utvecklingen men också i relation till just kulturens och mediers oberoende av den som har makten för dagen.

Anf. 101 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Tack för alla bra diskussioner! Jag tror att det är viktigt att vi verkligen gör en lagstiftning om detta och inte överlåter det till någon form av medieetiskt system, där privata aktörer och andra aktörer själva ska sköta detta. Det kan vi kanske i dag tillåta att man gör i tidningsvärlden.

Här måste lagstiftning till. Det är nämligen allvarligt om vår yttrandefrihet begränsas. Det måste finnas en folklig parlamentarisk förankring på EU-nivå eller på nationell nivå. Det är klart att det är bättre om det är på EU-nivå. Men det måste till en riktig lagstiftning och kraftiga böter om vår yttrandefrihet begränsas på det sätt som den riskerar att göra.

Prot. 2020/21:65
15 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 102 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Ja, frågan om de stora internetplattformarnas ställning är viktig, inte bara i Sverige utan även globalt, för alla oss som värnar yttrandefrihet och demokrati. Det är, som sagt, ett område som jag som demokrati- och medieminister självklart följer väldigt noga.

Digitaliseringen har medfört fantastiska möjligheter att göra sig hörd och delta i det demokratiska samtalet. Samtidigt kan vi se att rena olagligheter, näthat, hot och desinformation också sprids snabbare och lättare än någonsin.

Plattformsföretagen har absolut möjlighet att förbättra, flagga och anmäla olagligt hot och hat. De har också ett ansvar att förbättra uppföljningen av det som flaggats eller anmälts. Plattformarna har ett stort ansvar. De har utvecklats till viktiga förmedlare av det fria ordet. De har skapat möjlighet för användarna av tjänsten att nå väldigt många fler än tidigare. Det är i grunden en positiv utveckling som ger nya förutsättningar för den fria åsiktsbildningen. Samtidigt innebär plattformarnas framväxt utmaningar som är svåra att bemöta med befintliga juridiska och politiska verktyg när de varken är neutrala åsiktstorg eller redaktionella medier.

Privata internetplattformar är också sinsemellan olika. De har en grundläggande frihet att organisera och ställa upp villkoren för vad som ska gälla för användning av deras tjänster. Men med tanke på den centrala ställning dessa företag har måste denna frihet utövas med omdöme och med ansvar. Det är självklart viktigt att både användarvillkor och arbetet med efterlevnad präglas av tydlighet och transparens. Här måste vi följa teknikutvecklingen.

Yttrandefriheten har en lång tradition och en stark ställning i Sverige. När vi nu ska värna den i ett nytt demokratiskt landskap tillsammans med de andra medlemsländerna i EU ska vi vara noggranna. Vi ska vara öppna för flera typer av lösningar, och vi ska naturligtvis stå upp för den fria åsiktsbildningen som en hörnsten i vår demokrati.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2020) 712 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ett datoriserat system för kommunikation i gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden (e-Codex-systemet) och om ändring av förordning (EU) 2018/1726

COM(2020) 824 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur och om upphävande av förordning (EU) nr 347/2013

COM(2020) 854 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av brexitjusteringsreserven

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 januari

2020/21:293 Rullstolsgarage

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:294 Folkbokföringens tillförlitlighet

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:295 Genomströmningstider för jaktbrottsärenden

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2020/21:296 Beskattning av personbilar

av *David Josefsson* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:297 Extratjänster

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2020/21:298 Stöd till restaurangnäringen

av *Lars Beckman* (M)

till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 januari

2020/21:1248 Kompetensförsörjning

av *Alexander Christiansson* (SD)

till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2020/21:1249 Prioritering av statens infrastrukturmedel

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:1250 Regelkrånglet i föräldraförsäkringen

av *Linda Lindberg* (SD)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2020/21:1251 Huvudmannaskapet för personlig assistans

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:1252 Den ekonomiska situationen vid växelvis boende

av *Linda Lindberg* (SD)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2020/21:1253 Gränspendlare i Öresundsregionen

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1254 Situationen i Venezuela

av *Boriana Åberg* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1255 Den ökande arbetslösheten

av *Saila Quicklund* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:1256 Techbolagens monopolställning

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1257 Hedersförtryck under coronapandemin

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:1258 Offentlig upphandling

av *Alexander Christiansson* (SD)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:1259 Attentat av främmande makt på svensk mark

av *Pål Jonson* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1260 Beredskap för ökad psykisk ohälsa

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 22 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 13 januari

2020/21:1169 Avvecklingen av Lysekilsbanan

av *Matheus Enholm* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

den 14 januari

2020/21:1020 Energimyndigheten och energisystemet

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1019 Miljöincitament i tonnageskatten

av *Boriana Åberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1050 Det nordiska skatteavtalet och sjömännens situation

av *Boriana Åberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1053 Anstånd med skatteinbetalningar för företag

av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1044 Redovisning av permitteringsstöd

av *Johan Hultberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1064 Konsumentperspektiv på svenska särregler
av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet *Lena Micko* (S)

2020/21:1117 Arbetsgivaravgifter och sociala avgifter för influencers
av *Emma Hult* (MP)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2020/21:1078 Taxibranschens behov av hjälp
av *Thomas Morell* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1102 Skatteproblem för Öresundspendlare under pandemin
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1071 Stöd till småföretag
av *Alexander Christiansson* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1108 Alternativ till personalliggare
av *Anne Oskarsson* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1107 En strategi för tullklarering
av *Anne Oskarsson* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1080 Regeringens planerade skatt på engångsartiklar
av *Dennis Dioukarev* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1120 Skatt på engångsartiklar
av *Sofia Westergren* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1073 Krisstöd till företag
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1121 Riskettan som en digital utbildning
av *Sofia Westergren* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:1125 Längre lastbilar
av *Sofia Westergren* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:1122 Yrkeskompetensbevis
av *Sofia Westergren* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:1135 Omställningsstöd för perioden juni–juli
av *Johan Hultberg* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1133 Bonus–malus
av *Sofia Westergren* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1142 Ovisshet för sjukskrivna
av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

Prot. 2020/21:65
15 januari

2020/21:1127 Bidragsfusk och terrorfinansiering

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:1134 Graviditet under pandemin

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

§ 23 Kammaren åtskildes kl. 14.39.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 37 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 15 anf. 72 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1	Avsägelser	1
§ 2	Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
§ 4	Anmälan om faktrapomemoria	2
§ 5	Svar på interpellationerna 2020/21:254, 257 och 258 om	
	åtgärder för rättvist fördelade utsläpp	2
	Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA	
	LÖVIN (MP)	2
	Anf. 2 ELIN SEGERLIND (V)	4
	Anf. 3 JENS HOLM (V)	5
	Anf. 4 TONY HADDOU (V)	5
	Anf. 5 LORENTZ TOVATT (MP)	7
	Anf. 6 Miljö- och klimatminister ISABELLA	
	LÖVIN (MP)	7
	Anf. 7 ELIN SEGERLIND (V)	8
	Anf. 8 JENS HOLM (V)	9
	Anf. 9 TONY HADDOU (V)	10
	Anf. 10 LORENTZ TOVATT (MP)	11
	Anf. 11 Miljö- och klimatminister ISABELLA	
	LÖVIN (MP)	12
	Anf. 12 ELIN SEGERLIND (V)	13
	Anf. 13 JENS HOLM (V)	13
	Anf. 14 TONY HADDOU (V)	14
	Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA	
	LÖVIN (MP)	14
§ 6	Svar på interpellation 2020/21:231 om konkurser med	
	anledning av pandemin	15
	Anf. 16 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	15
	Anf. 17 DAVID JOSEFSSON (M)	16
	Anf. 18 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	17
	Anf. 19 DAVID JOSEFSSON (M)	18
	Anf. 20 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	19
	Anf. 21 DAVID JOSEFSSON (M)	20
	Anf. 22 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	20
§ 7	Svar på interpellation 2020/21:253 om ett riktat stöd till	
	bussbranschen	21
	Anf. 23 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	21
	Anf. 24 THOMAS MORELL (SD)	22
	Anf. 25 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	23
	Anf. 26 THOMAS MORELL (SD)	24
	Anf. 27 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	24
	Anf. 28 THOMAS MORELL (SD)	25
	Anf. 29 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	26
§ 8	Svar på interpellation 2020/21:261 om Postnord och	
	olagliga transporter	27
	Anf. 30 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	27

Anf. 31 THOMAS MORELL (SD).....	27
Anf. 32 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	28
Anf. 33 THOMAS MORELL (SD).....	29
Anf. 34 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	30
Anf. 35 THOMAS MORELL (SD).....	31
Anf. 36 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	31
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:279 om näringspolitikens	
effekt	32
Anf. 37 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	32
Anf. 38 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	33
Anf. 39 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	34
Anf. 40 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	35
Anf. 41 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	36
Anf. 42 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	37
Anf. 43 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	37
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:249 om bussning som	
integrationsåtgärd i skolan	38
Anf. 44 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	38
Anf. 45 JÖRGEN GRUBB (SD).....	39
Anf. 46 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	40
Anf. 47 JÖRGEN GRUBB (SD).....	41
Anf. 48 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	43
Anf. 49 JÖRGEN GRUBB (SD).....	44
Anf. 50 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	44
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:260 om de nya	
miljöreglerna för bensinstationer.....	45
Anf. 51 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	45
Anf. 52 ERIC PALMQVIST (SD).....	46
Anf. 53 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	47
Anf. 54 ERIC PALMQVIST (SD).....	48
Anf. 55 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	49
Anf. 56 ERIC PALMQVIST (SD).....	50
Anf. 57 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	50
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:272.....	51
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:225 om barns rätt till	
tanke-, samvets- och religionsfrihet.....	51
Anf. 58 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	51
Anf. 59 SARA GILLE (SD).....	52
Anf. 60 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	53
Anf. 61 SARA GILLE (SD).....	53
Anf. 62 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	54
Anf. 63 SARA GILLE (SD).....	55
Anf. 64 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	55
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:226 om en urholkning av	
föräldrarollen	56
Anf. 65 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	56
Anf. 66 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	57
Anf. 67 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	58
Anf. 68 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	59

Anf. 69 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	60	Prot. 2020/21:65
Anf. 70 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	61	15 januari
Anf. 71 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	61	
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:232 om förebyggande av		
könsstämpning och barnäktenskap	62	
Anf. 72 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	62	
Anf. 73 SARA GILLE (SD)	64	
Anf. 74 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	65	
Anf. 75 SARA GILLE (SD)	66	
Anf. 76 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	67	
Anf. 77 SARA GILLE (SD)	68	
Anf. 78 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	68	
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:262 om en barnrätt för		
alla barn	69	
Anf. 79 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	69	
Anf. 80 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	70	
Anf. 81 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	71	
Anf. 82 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	72	
Anf. 83 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	73	
Anf. 84 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	74	
Anf. 85 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	74	
§ 17 Svar på interpellation 2020/21:263 om socialtjänst för		
alla barn	75	
Anf. 86 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	75	
Anf. 87 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	76	
Anf. 88 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	77	
Anf. 89 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	78	
Anf. 90 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	79	
Anf. 91 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	80	
Anf. 92 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	81	
§ 18 Svar på interpellationerna 2020/21:228 och 281 om		
yttrandefriheten och informationsstrukturen	81	
Anf. 93 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP)	81	
Anf. 94 ARON EMILSSON (SD)	83	
Anf. 95 MIKAEL STRANDMAN (SD)	84	
Anf. 96 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP)	85	
Anf. 97 ARON EMILSSON (SD)	86	
Anf. 98 MIKAEL STRANDMAN (SD)	87	
Anf. 99 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP)	88	
Anf. 100 ARON EMILSSON (SD)	89	
Anf. 101 MIKAEL STRANDMAN (SD)	89	
Anf. 102 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP)	90	
§ 19 Bordläggning	90	
§ 20 Anmälan om interpellationer	91	
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar	91	

